

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Melita Šmid

**Pomen medgeneracijskega centra DANica za
uporabnike v občini Rače – Fram**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2024

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Melita Šmid

**Pomen medgeneracijskega centra DANica za
uporabnike v občini Rače – Fram**

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo s starimi ljudmi

Mentorica: izr. prof. dr. Liljana Rihter

Ljubljana, 2024

ZAHVALA

»Ker sem pred kratkim postala upokojenka in sem pogrešala službo, predvsem ljudi, sem jih tukaj našla. Dobila sem večjo motivacijo za obnovo svojega znanja nemščine, druženje z različnimi osebami, pretok in pritok informacij, pestrost, dinamiko, več humorja, izmenjavo izkušenj. Pa seveda radovednost o novih aktivnostih, stvareh, dogodkih.«

»Nov stil življenja. Pozitiven!«

»Vse aktivnosti, ki se jih udeležujem, so prijetna osvežitev. Telovadba za kondicijo, učenje jezikov za mentalno aktivnost, kartanje za zabavo, vse pa zaradi prijetnega druženja.«

»Z veseljem hodim v mgc DANica.«

»Izredna dostopnost, prijaznost in komunikativnost vodje centra; imamo občutek pripadnosti skupini, druženje s sebi enakimi ljudmi.«

»Spoznal sem veliko novih ljudi in naučil sem se uporabljat pametni telefon.«

»Center je najboljše, kar se je zgodilo v Račah. Potrebujemo ga !«

»Prisotnost centra v našem okolju je zame ena velika izkušnja za moje tretje življenjsko obdobje. Udeležujem se različnih dejavnosti, počutim se odlično, kar pa mi veliko pomeni.«

»Občutek, da se še lahko v starosti kaj naučim.«

»To je blagoslov za mojo dušo. Tako lep dan je, ko grem v skupino ljudi, ki jih imam zelo rada.«

-Udeleženci raziskave-

Iskreno se zahvaljujem vsem sodelujočim v anketni raziskavi ter sodelujočim pri udeležbi na fokusni skupini. Zelo prijetno ste me presenetili z vašo pripravljenostjo za sodelovanje pri mojem magistrskem delu in hvala, da ste z menoj delili svoje misli, predloge, želje glede pomena medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram za vas.

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Liljani Rihter za strokovno pomoč, hitro odzivnost ter vse nasvete ob pisanju mojega magistrskega dela.

Magistrsko delo posvečam dolgoletnemu županu občine Rače – Fram gospodu Branku Ledineku, ki nas je v mesecu februarju 2023 nenadoma za vedno zapustil. Na zadnjem najinem sestanku sem mu obljubila, da mu ga bom predstavila in čutim, da morajo biti te besede zapisane v mojem magistrskem delu.

Bil je velik človek, srčen, dostopen, odličen sogovornik, ki me je v trenutku, ko sem prišla delat v občino Rače – Fram v medgeneracijski center Danica Rače – Fram, sprejel k delu ekipe, ki bo tudi na tem področju poskrbela za občane občine Rače – Fram. Vedno znova mi je dajal v vednost, da sem pomemben člen, ker delam v pravi smeri. Njegova vrata pisarne so bila zame vedno odprta.

Gospod župan pogrešala vas bom in vem, da boste nekje od zgoraj bdeli nad mojim delom.

Hvala za vse.

Čar in bogastvo človeka ni to, kar dela, temveč to, kar je in kakršen je.
Jože Ramovš

Pomen medgeneracijskega centra DANica za uporabnike v občini Rače – Fram

Povzetek magistrskega dela

V magistrskem delu sem raziskovala pomen delovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram za uporabnike v občini Rače – Fram. Na začetku sem obravnavala pogled na starost in staranje, teorije o starosti ter staranju, analizirala staranje prebivalstva v Sloveniji in občini Rače – Fram. Opisala sem potrebe starih ljudi in prikazala osnovne potrebe po Maslowu. Opredelila sem medgeneracijsko sodelovanje, pomen medgeneracijskega centra, opisala splošno delovanje, cilje medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram.

Na populaciji uporabnikov medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram sem izvedla anketo. Z analizo anketnega vprašalnika sem ugotovila, da se uporabniki vključujejo v aktivnosti medgeneracijskega centra, predvsem zaradi druženja, učenja in same vsebine aktivnosti. Uporabnikom veliko pomeni delovanje medgeneracijskega centra v občini Rače – Fram. Menijo, da sodelovanje v medgeneracijskem centru ustrezno vpliva na njihovo zdravje. Spoznali so nove ljudi, imajo bolj pozitiven odnos do življenja, zapolnijo si svoj vsakdanjik, počutijo se izpolnjeno, koristno, pozitivno, veselo, njihovo življenje v tem obdobju je dobilo drugačno kakovost. V prihodnje si prizadevajo vsaj takšno delovanje centra, kot je bilo do sedaj in nočejo velikih sprememb. Radi pa bi imeli večji prostor za aktivnosti, dovoz za ljudi z ovirami oz. lažji dostop za tiste, ki težje hodijo.

Na nepredvidenem in priložnostnem vzorcu osmih uporabnikov sem izvedla fokusno skupino, da bi dobila bolj poglobljene opise razlogov za obiskovanje in učinke obiskov. Uporabniki so povedali, da je medgeneracijski center postal za njih prostor druženja in sodelovanja, številnih aktivnosti in uresničevanja novih idej. Menijo, da je naravnani k zdravemu načinu življenja, cenjenju in spoštovanju posameznika, družabnemu ter kulturnemu življenju; predvsem pa medgeneracijskemu povezovanju, bogatenju in učenju.

Ključne besede: medgeneracijski center, medgeneracijsko sodelovanje, starost, staranje, potrebe starih ljudi

The importance of the DANica intergenerational center for users in the municipality of Rače – Fram
Master's Thesis Abstract

In my master's thesis, I researched the importance of the DANica Rače – Fram intergenerational center for the users in the municipality of Rače – Fram. In the initial part, I first presented the view of age and aging, theories about age and aging, and presented the aging of the population in Slovenia and the municipality of Rače – Fram. I described the needs of old people, presented the basic needs according to Maslow. I defined intergenerational cooperation, the importance of the intergenerational center, described the general operation and goals of the DANica Rače – Fram intergenerational center.

I carried out a survey with the population of users of the DANica Rače – Fram intergenerational centre. Through the analysis of the survey questionnaire, I found that the users get involved in the activities of the intergenerational center mainly for socializing, learning, and the content of the activity itself. The operation of the intergenerational center in the Rače – Fram municipality means a lot to them. They believe that participation in the intergenerational center has a good effect on their health. They met new people, have a more positive attitude towards life, fill their everyday life, feel fulfilled, useful, positive, happy, life in this period acquired a different quality. In the future, they want at least the same operation of the center as it was until now, they do not want big changes. But they want a bigger space for activities, a driveway for the disabled or easier access for those who have difficulty walking.

I conducted a focus group on a non-random and convenience sample of eight users in order to get more in-depth descriptions of the reasons for visiting and the effects. The users said that the intergenerational center has become a place for them to socialize and collaborate; to have many activities and possibility to realize new ideas. They believe that it is geared towards a healthy way of life, appreciation and respect for the individual, social and cultural life; but above all to intergenerational connection, enrichment and learning.

Keywords: intergenerational center, intergenerational cooperation, oldness, senescence, needs of old people

KAZALO VSEBINE

1. TEORETSKI UVOD	1
1.1. Pogled na starost in staranje	1
1.2. Staranje prebivalstva v Sloveniji in občini Rače – Fram	5
1.2.1. Staranje prebivalstva v Sloveniji	5
1.2.2. Staranje prebivalstva v občini Rače – Fram	12
1.3. Potrebe starih ljudi.....	15
1.4. Medgeneracijsko sodelovanje	18
1.4.1. Pomen medgeneracijskega centra	22
2. FORMULACIJA PROBLEMA	26
2.1. Raziskovalna vprašanja	27
3. METODOLOGIJA	29
3.1. Vrsta raziskave	29
3.2. Spremenljivke/teme v raziskavi	29
3.3. Merski instrumenti	32
3.4. Populacija in vzorec	32
3.5. Zbiranje podatkov.....	32
3.6. Obdelava in analiza podatkov	33
4. REZULTATI.....	35
4.1. Predstavitev rezultatov kvantitativnega dela raziskave	35
4.2. Predstavitev preverjanja hipotez	53
4.3. Predstavitev rezultatov kvalitativne raziskave	57
5. RAZPRAVA	60
6. SKLEP	64
7. PREDLOGI	65
8. SEZNAM VIROV	67
9. PRILOGE	72
9.1. Priloga 1: Anketni vprašalnik.....	72
9.2. Priloga 2: VABILO	77
9.3. Priloga 3: Rezultati kvalitativnega dela raziskave	78
9.4. Priloga 4: ODPRTO KODIRANJE	82
9.5. Priloga 5: OSNO KODIRANJE	90

KAZALO SLIK

Slika 1.1: Prebivalstvena piramida Slovenije za leto 2015 (eucbeniki, b.d.)	7
Slika 1.2: Prebivalstvena piramida Slovenije za leto 2030 (eucbeniki, b.d.)	7
Slika 1.3: Prebivalstvena piramida Slovenije za leto 2045 (eucbeniki, b.d.)	8
Slika 1.4: Zemljevid občine Rače-Fram (Občina Rače-Fram, 2024a)	12
Slika 1.5: Maslowa hierarhija potreb (Cherry, 2022)	16
Slika 1.6: Telovadba uporabnikov pred medgeneracijskim centrom DANica Rače-Fram (Šmid, 2023)	25
Slika 4.1: Sprememba v vašem življenju.....	52

KAZALO TABEL

Tabela 1.1: Delež prebivalcev Slovenije, starih 65 let ali več od leta 2008 do 2023.....	8
Tabela 1.2: Koeficient starostne odvisnosti starih ljudi (Slovenija od leta 2008 do 2023).....	9
Tabela 1.3: Delež prebivalcev Rače-Fram, starih 65 let ali več od leta 2008 do 1.julij 2023.....	13
Tabela 4.1: Križna tabela – obiskovanje (spol) glede na samo vsebino aktivnosti.....	53
Tabela 4.2: Križna tabela – spol in obiskovanje centra zaradi druženja	54
Tabela 4.3: Križna tabela – starostni razred in učenje uporabe mobilne naprave.....	54
Tabela 4.4: Opisna statistika – ocena primernosti prostora.....	55
Tabela 4.5: Opisna statistika	56
Tabela 4.6: Križna tabela.....	57
Tabela 9.1: Hi kvadrat test – obiskovanje zaradi same vsebine aktivnosti in spol	78
Tabela 9.2: Hi kvadrat test – obiskovanje zaradi samega druženja in spol.....	78
Tabela 9.3: Hi kvadrat test – obiskovanje zaradi učenja uporabe mobilne naprave in starost.....	78
Tabela 9.4: Test homogenosti variance za pogostost obiskovanja aktivnosti v primerjavi z oceno primernosti prostora	78
Tabela 9.5: Test ANOVA za pogostost obiskovanja aktivnosti v primerjavi z oceno primernosti prostora.....	78
Tabela 9.6: Primerjava med pari za pogostost obiskovanja aktivnosti v primerjavi z oceno primernosti prostora.....	79
Tabela 9.7: Test homogenosti variance za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje	79
Tabela 9.8: Test ANOVA za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje.....	79
Tabela 9.9: Primerjava med pari za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje	79
Tabela 9.10: Dodatni test za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje.....	80
Tabela 9.11: Test homogenosti za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje.....	80
Tabela 9.12: Test ANOVA za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje.....	80
Tabela 9.13: Test – več primerjav za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje	81
Tabela 9.14: Hi kvadrat test – dostava kosila in starost	82

KAZALO GRAFOV

Graf 1.1: Delež prebivalcev starejših od 65/80 let v Sloveniji in povprečju EU	9
Graf 1.2: Indeks staranja prebivalstva Slovenije za leta 2008 – 2023	11
Graf 4.1: Spol uporabnikov	35
Graf 4.2: Starost uporabnikov	36
Graf 4.3: Izobrazba uporabnikov	37
Graf 4.4: Status uporabnikov	38
Graf 4.5: S kom živijo uporabniki?	38
Graf 4.6: Število članov v gospodinjstvu uporabnika	39
Graf 4.7: Kje živijo uporabniki?	39
Graf 4.8: Kraj bivanja uporabnikov	40
Graf 4.9: Vir informacij glede možnosti obiskovanja centra	41
Graf 4.10: Začetek obiskovanja medgeneracijskega centra	42
Graf 4.11: Pogostost obiskovanja medgeneracijskega centra	43
Graf 4.12: Razlogi obiska medgeneracijskega centra	43
Graf 4.13: Aktivnosti, v katere se vključujejo uporabniki	45
Graf 4.14: Vpliv obiskovanja medgeneracijskega centra na zdravje uporabnika	46
Graf 4.15: Zadovoljstvo glede urnika aktivnosti	46
Graf 4.16: Ocena prostorskih pogojev	47
Graf 4.17: Ocena odnosa z izvajalci aktivnosti	47
Graf 4.18: Ocena odnosa z drugimi uporabniki medgeneracijskega centra	48
Graf 4.19: Zelene spremembe v medgeneracijskem centru	48
Graf 4.20: Koriščenje dnevnega kosila na dom	49
Graf 4.21: Dom za stare ljudi v občini Rače – Fram	49
Graf 4.22: Želje glede pomoči, ko ne bodo več zmogli samostojno skrbeti zase	50
Graf 4.23: Storitve PROSTOFER	50
Graf 4.24: Član društva v občini Rače-Fram	51
Graf 4.25: Možnosti za preživljanje prostega časa v občini Rače – Fram	51

1. TEORETSKI UVOD

Življenje je nedeljiva celota. Staranje je del življenja, dočakati pozna leta je lep dosežek. Starost je stanje posameznika ali naroda, staranje pa proces, ki traja od rojstva do smrti. Nihče se lastnemu staranju ne more izogniti, vsakdo pa lahko s svojim načinom življenja na svoje staranje pomembno vpliva (Pentek, 1997).

1.1. Pogled na starost in staranje

O tem, kaj je starost in staranje, je v strokovni literaturi veliko opredelitev. Največ jih izhaja iz medicinskega in biološkega pogleda.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (SKKJ) definira starost kot:

- doba v človekovem življenju od zrelih let do smrti,
- čas, pretekel od rojstva koga ali nastanka česa (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2023).

Accetto (1987, str. 20) navaja, da je »... starost živega bitja čas, ki je pretekel od trenutka njegovega nastanka, natančneje, starost celic, tkiv, organov in organizma kot celote in je le ena izmed postaj v človekovem življenju na poti od rojstva do smrti«.

V današnjem času skoraj ne uporabljamo več termina »starost«, za katerega mnogi menijo, da ima slabšalni prizvok, ampak tretje in četrto življenjsko obdobje (Macuh, 2017). Za Stuart – Hamiltona (2006; v Macuh, 2017, str. 25) je tretje življenjsko obdobje aktiven in neodvisen slog poznega življenjskega obdobja. Četrto življenjsko obdobje je zanj čas, ko so stari ljudje odvisni od drugih. V drugi literaturi isti avtor razume starost kot »... kronično razvojno stanje, ki ga izkusi vsak človek, ki je zdrav in ne doživi nesreče« (Stuart – Hamilton, 2000, str. 23).

Po Baltesu (1990; v Macuh, 2017, str. 25) je starost »... socialni konstrukt, ki se oblikuje in razvija v nenehni izmenjavi med posameznikom in družbo. Po njegovem mnenju realnost presoje na individualni in družbeni ravni vpliva na vključevanje v dogajanje, vzpostavljanje stikov, socialno interakcijo, utrjevanje trajnejših, dobrih socialnih odnosov in pričakovanj glede življenja«.

Imperl (2012, str. 28) ugotavlja, da je starost obdobje življenja, ki ga vsak star človek dojema drugače. Dober vidik staranja je občutek, da so se izpolnila življenjska pričakovanja, negativen pa številne izgube. Tako navaja izgubo zdravja in upad kognitivnih funkcij,

zmanjšanje podpornih vezi tako v socialnem kot psihološkem smislu, znižanje prihodkov, izgubo partnerja, družinskih članov, prijateljev.

Požarnik (1981, str. 11) poudarja, da sta v starosti izjemnega pomena telesno in duševno zdravje. »Relativno zdravi ljudje v starosti najbolj uživajo življenje« in dodaja (Požarnik, 1981, str. 153), da »... starost ni samo obdobje bolezni, nemoči ali hude osebnostne spremenjenosti, temveč morajo stari ljudje za srečnejšo starost narediti nekaj tudi sami. Navadno je tako, da tisti, ki polno uživa v starosti, je tudi v prejšnjih obdobjih življenja živel bolj človeško bogato«.

Hojnik – Zupanc (1997) opredeljuje **tri vrste starosti**:

- **kronološko** (starost po koledarju), ki je določena z rojstnim datumom in ne pomeni posameznikove dejanske biološke in psihološke zrelosti,
- **biološko** (starost glede na pravilno delovanje osnovnih telesnih funkcij in celičnih procesov),
- **psihološko** (doživljajsko) starost, koliko se počutimo stari.

V primerjavi s Hojnik – Zupanc (1997), ki navaja tri vrste starosti, nekateri drugi avtorji govorijo o petih vrstah starosti (Ramovš, 2003, Milavec Kapun, 2011):

- **kronološka starost**, ki pove, koliko smo stari po koledarju. Določena je z našim rojstvom, nanjo ne moremo vplivati in niti je spreminjati. Ljudje pogosto izgledajo drugače, kot so dejansko stari. Povezana je z nekaterimi življenjskimi dogodki, kot so vstop v šolo, volilna pravica, vstop v poklicno življenje, upokojitev.
- **funkcionalna starost**, ki nam pove, v kolikšni meri je posameznik sposoben samostojno opravljati svoja temeljna življenjska opravila. Stari smo toliko, kot se počutimo. To starost lahko delimo naprej na:
 - **Biološko starost**: se nanaša na starost telesa glede na delovanje funkcij in celičnih procesov. Odvisna je od ohranjenosti organizma in je težko merljiva. Nekateri organi se hitreje starajo. Je bolj pokazatelj zdravstvenega stanja posameznika.
 - **Psihološko starost**: se nanaša na počutje posameznika in odnos do starosti ali doživljajsko starost. Na to starost lahko intenzivno vpliva posameznik s svojim mišljenjem, oblikovanjem stališč in s tem upočasni staranje.
 - **Socialno starost**: se nanaša na spremembo posameznikove vloge, odnosa do družine in prijateljev. Pojasni, kako so ohranjeni socialni stiki, sposobnost ohranjanja in širjenja socialne mreže, kaže vrednost posameznika in njegove vloge v ožjem ter širšem socialnem okolju.

»Staranje je dogajanje, ki poteka vse življenje, najpomembnejše pa je v obdobju starosti. Besedo staranje uporabljamo, kadar govorimo o tem dogajanju pri posameznem človeku ne glede na to, koliko je star in kadar govorimo o sožitju vseh treh generacij z vidika njihovega staranja« (Ramovš, 2003, str. 29).

Hooyma in Kiyak (2002; v Filipovič Hrast in Hlebec, 2015, str. 12) razlagata staranje »... kot kronološki in fiziološki proces, ki se dogaja v organizmu posameznika vse do njegove smrti.«

Shock (1977; v Zupančič, Colnerič in Kavčič, 2011, str. 26) »... klasične, biološke in medicinske definicije staranje opredeljuje v smislu izgube učinkovitosti delovanja bioloških sistemov ter obsežnega upada zmožnosti prilagajanja, ki vodijo do porasta ranljivosti posameznikov«.

Nekateri avtorji govorijo o **tretjem starostnem obdobju** (starost od 65 do 75 (oz. 85) let, ko so ljudje še vitalni in zdravi (fizično in mentalno) ter imajo načeloma zaradi upokojitve in pojava »praznega gnezda« (odhod otrok od doma), veliko časa zase in za svoje konjičke) in **četrtem starostnem obdobju** (ki naj bi bilo povezano že z večjimi zdravstvenimi težavami, manjšo mobilnostjo, zmanjšanjem aktivnosti in večanjem potrebe po negi) (Filipovič Hrast in Hlebec, 2015).

Govorijo tudi o staranju kot procesu, ki ga sestavljajo najmanj **trije procesi**:

- **primarno** (nebolezenski razvoj v odrasli dobi, npr. menopavza, podaljševanje reakcijskega časa, izguba družinskih članov in prijateljev),
- **sekundarno** (razvojne spremembe, ki so povezane s spremembami, ki niso nujne, in so posledica bolezni, življenjskega stila ipd. (npr. progresivna izguba intelektualnih sposobnosti pri Alzheimerjevi bolezni) in
- **terciarno staranje** (hitra izguba funkcij pri večini organskih in bioloških sistemov malo pred smrtjo) (Filipovič Hrast in Hlebec, 2015).

Staranje moramo torej razumeti znotraj konteksta, v katerem se pojavlja. Človeški razvoj je namreč rezultat več vzajemno delujočih razvojnih dejavnikov ali sil (Filipovič Hrast in Hlebec, 2015).

To so:

- **biološki dejavniki** (npr. nastanek gub, menopavza ali spremembe v notranjih organih);
- **psihološki**, notranji dejavniki, kot so percepcija, kognitivni, emocionalni ali osebni dejavniki (npr. individualne značilnosti, ki jih opazimo pri ljudeh);

- **družbeno-kulturni** dejavniki: medosebni, družbeni, kulturni, etnični dejavniki (ti dejavniki vplivajo na raznovrstnost in omrežje ljudi, s katerimi smo v interakciji ter vplivajo na strukturo in delovanje družbe);
- **dejavniki življenjskega cikla**: odsevajo razlike v načinu, kako isti dogodek ali preplet bioloških, psiholoških in družbeno-kulturnih dejavnikov vplivajo na ljudi v različnih točkah v življenju (Filipovič Hrast in Hlebec, 2015).

Če primerjamo definiciji starosti in staranja, kažeta relativno enotno razlago. Večkrat prihaja ob uporabi obeh terminov do enačenja pojmov, vendar termina nista sopomenki. Staranje je proces, ki zajema vsa živa bitja in se mu nikakor ne moremo izogniti. Traja od rojstva do smrti ter vključuje različne dejavnike, tako okolje kot kulturni kapital posameznika. Starost je življenjsko obdobje oz. del ciklusa staranja in je običajno povezana z letnico rojstva (Macuh, 2017).

Staranje ne poteka pri vseh ljudeh in v vsakem obdobju življenja enako hitro, je vseživljenjski proces, na katerega s kronološkega vidika ne moremo vplivati. Bistveno je tudi človekovo osebno doživljanje staranja in pozitivna priprava nanj.

Kdo so stari ljudje, ni popolnega soglasja, zato se za različne potrebe uporabljajo različne starostne meje. Demografi so dolgo časa med stare ljudi uvrščali tiste, stare 60 let in več, vendar so to mejo zaradi podaljševanja življenjske in delovne dobe sčasoma dvignili na starost 65 let. To je obenem starost, ki v mnogih evropskih državah pomeni prehod iz ekonomsko dejavnega življenja v upokojitev (Hlebec, 2009).

Teorije staranja razlagajo, zakaj se ljudje staramo, kako doživljamo, sprejemamo starost in kako se vloge, družbeni odnosi ter sorodstvene vezi spreminjajo skozi čas.

Različni strokovnjaki največkrat razlikujejo biološke, psihološke in sociološke razlage staranja:

- **biološke teorije** se ukvarjajo z vprašanjem, zakaj se fizične sposobnosti spreminjajo (upadajo) s staranjem. Staranje enačijo s propadanjem sposobnosti življenjskih funkcij, kar je posledica določenega dogajanja v organizmu (bolezen, poškodbe, slabe življenjske razmere).
- **psihološke teorije** se opirajo na strukturo osebnosti, razvojne dejavnike, ki oblikujejo osebnost. Zagovarjajo, da je človek star toliko, kolikor starega se počuti, in zavračajo misel, da se po določenem letu starosti človek postara. Hkrati opozarjajo na velike razlike med posamezniki v starosti. Koledarska starost o človeku ne pove nič zanesljivega, zato številni strokovnjaki predlagajo uporabo pojma psihološka starost, ki

naj bi jo ugotavljali predvsem iz odnosa človeka do sebe in drugih ljudi ter iz njegovih sposobnosti.

- **sociološke teorije** zagovarjajo, da spremembo osebnosti v procesu staranja lahko razumemo le, če opazujemo odnos med človekom in njegovim družbenim okoljem. Človekovo počutje je nedvomno odvisno od pričakovanja okolja, zato strokovnjaki upoštevajo vpliv širših političnih, ekonomskih in kulturnih dejavnikov. Kako se starejši telesno počutijo, kakšno je njihovo doživljanje in vedenje, je namreč odvisno tudi od stanovanjskih razmer, v katerih živijo, prometnih zvez, stopnje onesnaženosti zraka do dohodkov.

(Hooyman in Kiyak, 2014, Požarnik, 1981, Richardson in Barusch, 2006)

Mali (2008, str. 41) tudi opisuje delitev na biološke, psihosocialne in sociološke teorije, vendar opozarja na nujno interdisciplinarno povezovanje znanja v gerontologiji, zlasti na pristranskost dosedanjih teorij, zaradi česar so spregledani marsikateri dejavniki staranja in starosti.

Sociološke teorije so sestavljene iz štirih smeri (pravi Mali, 2008, str. 43):

- teorije pasivizacije,
- teorije aktivnosti,
- teorije modernizacije in
- teorije subkulture.

Na osnovi razvoja teh teorij smo dobili samostojno vejo v gerontologiji, ki smo jo poimenovali socialna gerontologija. Slednja se ukvarja s procesi staranja, ki so v glavnem vpliv družbenih in kulturnih pojavov (Mali, 2008).

Staranje je kompleksen proces, ki ga opredeljujemo kot biološki, kulturni, ekonomski, socialni in fenomenološki pojav. Je fenomen »generacijskih razlik«. Razvrščanje ljudi v eno ali drugo generacijo je odvisno od številnih dejavnikov. Prav tako je od tega odvisno, kako bo ena generacija razumela drugo in kakšen bo odnos med njimi (Dragoš, 2000, str. 293).

1.2. Staranje prebivalstva v Sloveniji in občini Rače - Fram

1.2.1. Staranje prebivalstva v Sloveniji

Slovenija je tretja na lestvici evropskih držav, kjer se prebivalstvo najhitreje stara. Glede na projekcije Združenih narodov je Slovenija uvrščena med deset najstarejših držav v celotnem svetu. Po podatkih SURS-a (zadnji podatek za obdobje: 1. julij 2023) je bila povprečna

slovenska starost 44,1 let. Z besedo stari ljudje običajno označujemo ljudi, stare 65 let ali več. V letu 2023 (zadnji podatek za obdobje: 1. julij 2023) je bil delež prebivalcev starih 65 let ali več let – 18,8 % moških in 24,5 % žensk; približno 21,6 % prebivalcev Slovenije. Projekcije ne kažejo na spremembo trenda – čez 50 let naj bi imela Slovenija 30 % starejšega prebivalstva (Statistični urad Republike Slovenije, 2024).

V Sloveniji poteka demografski prehod v družbo z naraščajočim deležem starejšega prebivalstva, ki se bo v prihodnjih desetletjih še okrepil. Slednje kažejo scenariji demografskih projekcij, ki upoštevajo različne kombinacije ključnih predpostavk: gibanje števila rojstev, smrti in neto priselitev. Število prebivalcev Slovenije se od osamosvojitve giblje okoli dveh milijonov, povečuje pa se delež starih ljudi. Na to je vplivalo število rojstev, ki se je po letu 1992 znižalo in močno zmanjšalo naravni prirast. Na drugi strani se je pričakovano trajanje življenja povečevalo, delež starejših od 65 let se je v 1990–2023 povečal z 10,6 % na 21,6 %. Takšna gibanja kažejo, da v Sloveniji že poteka proces demografskega prehoda, ki bo v naslednjih letih še bolj intenziven (Statistični urad Republike Slovenije, 2024).

Po zaslugi več dejavnikov se podaljšuje življenjska doba, ki je tudi glavni razlog za prihajajoči demografski obrat. Zmanjšuje pa se rodnost, ki v večini članic Evropske unije upada in je v teh državah vse manj mladih (Finance PRO, 2020).

Dejavniki, ki podaljšujejo življenjsko dobo prebivalstva:

- zmanjševanje smrtnosti pri majhnih otrocih,
- razvoj zdravstvenih sistemov in medicine,
- povečanje zavesti o zdravem slogu življenja,
- izboljšanje splošnih bivanjskih pogojev in
- vse manj fizično intenzivnega dela na zdravju škodljivih delovnih mestih, predvsem v industriji (Finance PRO, 2020).

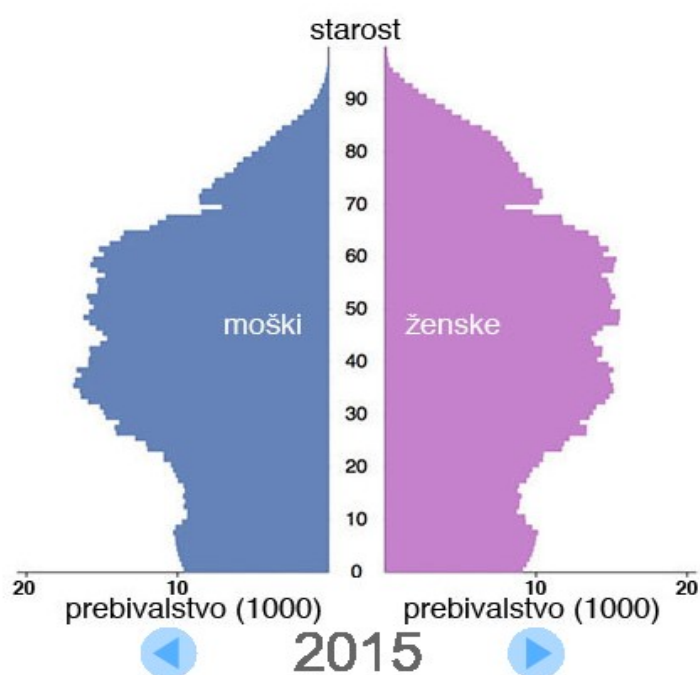
Razmerje med rodnostjo in stopnjo umrljivosti je opredeljeno kot staranje družbe (Hojnik-Zupanc, 1999, str. 41).

Lahko ga opisujemo na več načinov:

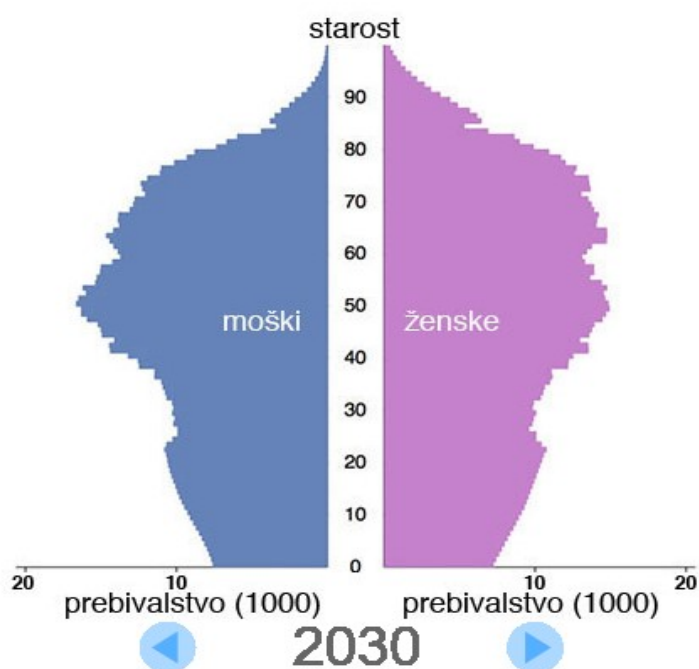
- starostna piramida, ki je prikaz prebivalstva po spolu in starosti,
- delež starejših nad 65 let,
- koeficient starostne odvisnosti starih ljudi (Hojnik-Zupanc, 1999).

Za staro prebivalstvo, kakršno je tudi današnje prebivalstvo Slovenije, je značilna oblika piramide, ki spominja na žaro/vazo. Zaradi manjšega števila rojstev, podaljševanja življenja in posledično večanja deleža prebivalstva višje starosti postajajo vrhovi piramid vse bolj kopasti. Spodnji deli, ki prikazujejo mlado prebivalstvo, pa se vse bolj ožijo (Hojnik-Zupanc, 1999).

Slika 1.1: Prebivalstvena piramida Slovenije za leto 2015 (eucbeniki, b.d.)

Slika 1.2: Prebivalstvena piramida Slovenije za leto 2030 (eucbeniki, b.d.)

Slika 1.3: Prebivalstvena piramida Slovenije za leto 2045 (eucbeniki, b.d.)

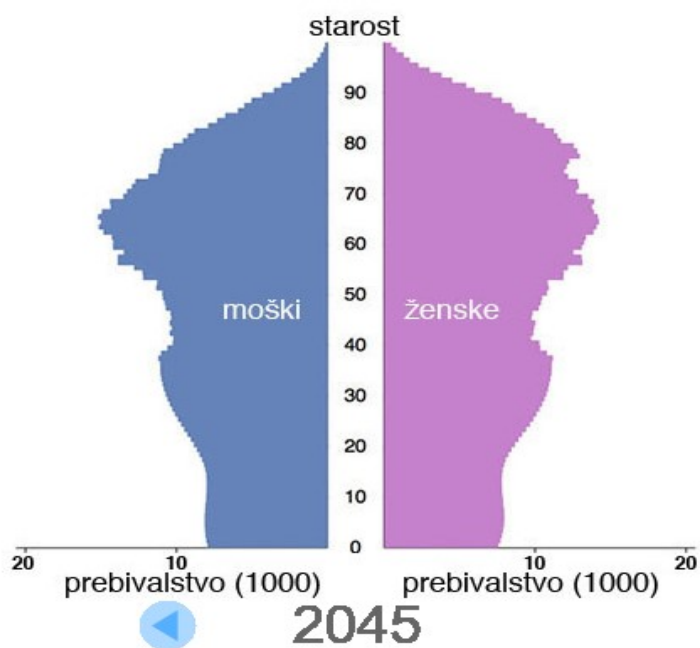

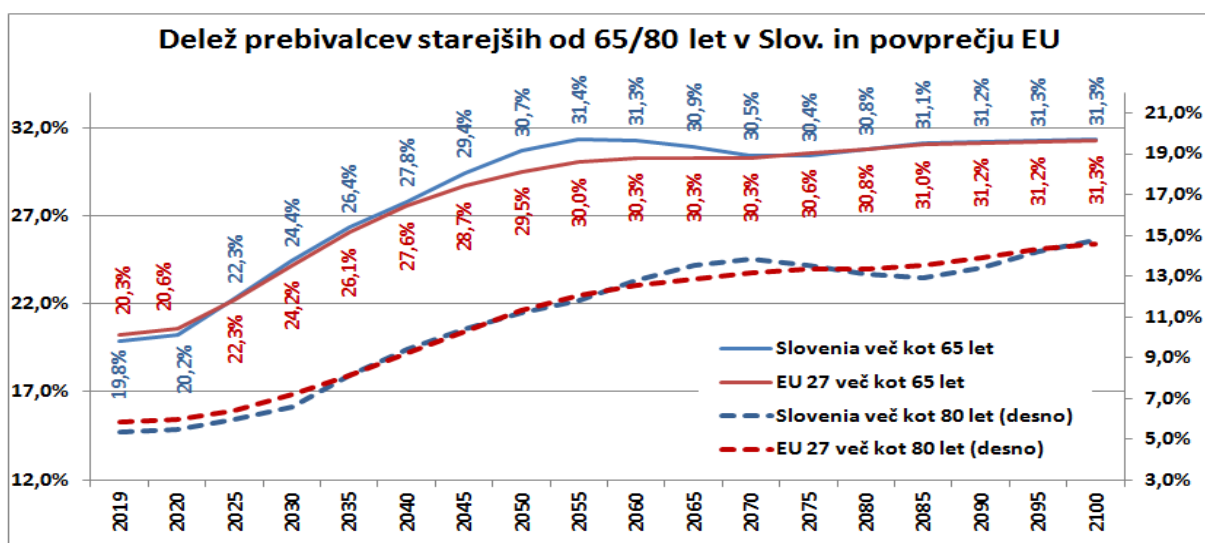
Tabela 1.1: Delež prebivalcev Slovenije, starih 65 let ali več, od leta 2008 do 2023

Leto	Delež prebivalcev, starih 65 ali več let (%)
2008	16,3
2009	16,5
2010	16,6
2011	16,6
2012	17,0
2013	17,3
2014	17,7
2015	18,2
2016	18,7
2017	19,1
2018	19,7
2019	20,0
2020	20,5
2021	20,9
2022	21,3
2023	21,6

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2024a)

Iz tabele 1.1 je razvidno, kako se delež starejšega prebivalstva povečuje.

Graf 1.1: Delež prebivalcev starejših od 65/80 let v Sloveniji in povprečju EU

Vir: Kordež (2021)

Na grafu 1.1 je prikazan delež starejših nad 65 in nad 80 let, kjer opazimo, da smo danes pod povprečjem Evropske unije. Po podatkih je trenutno delež prebivalcev, starejših 65 ali več 21,3 %. Delež starih ljudi bo z leti seveda naraščal, podobno kot v EU. Le v letih 2045–65 naj bi bil delež v Sloveniji nekoliko večji.

Koeficient starostne odvisnosti starih ljudi je razmerje med številom starih ljudi (65 let ali več) in številom delovno sposobnih prebivalcev, torej prebivalcev, starih od 15 do 64 let, pomnoženo s 100. Koeficient starostne odvisnosti starih ljudi pove, koliko starih ljudi je odvisnih od 100-tih delovno sposobnih prebivalcev (Statistični urad Republike Slovenije, 2024b).

Tabela 1.2: Koeficient starostne odvisnosti starih ljudi (Slovenija od leta 2008 do 2023)

Leto	Koeficient starostne odvisnosti starih ljudi
2008	23,4
2009	23,7
2010	23,9
2011	24,0
2012	24,7
2013	25,3
2014	26,1
2015	27,1
2016	28,1
2017	29,1
2018	30,2

Leto	Koeficient starostne odvisnosti starih ljudi
2019	30,9
2020	31,8
2021	32,7
2022	33,1
2023	34

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2024c)

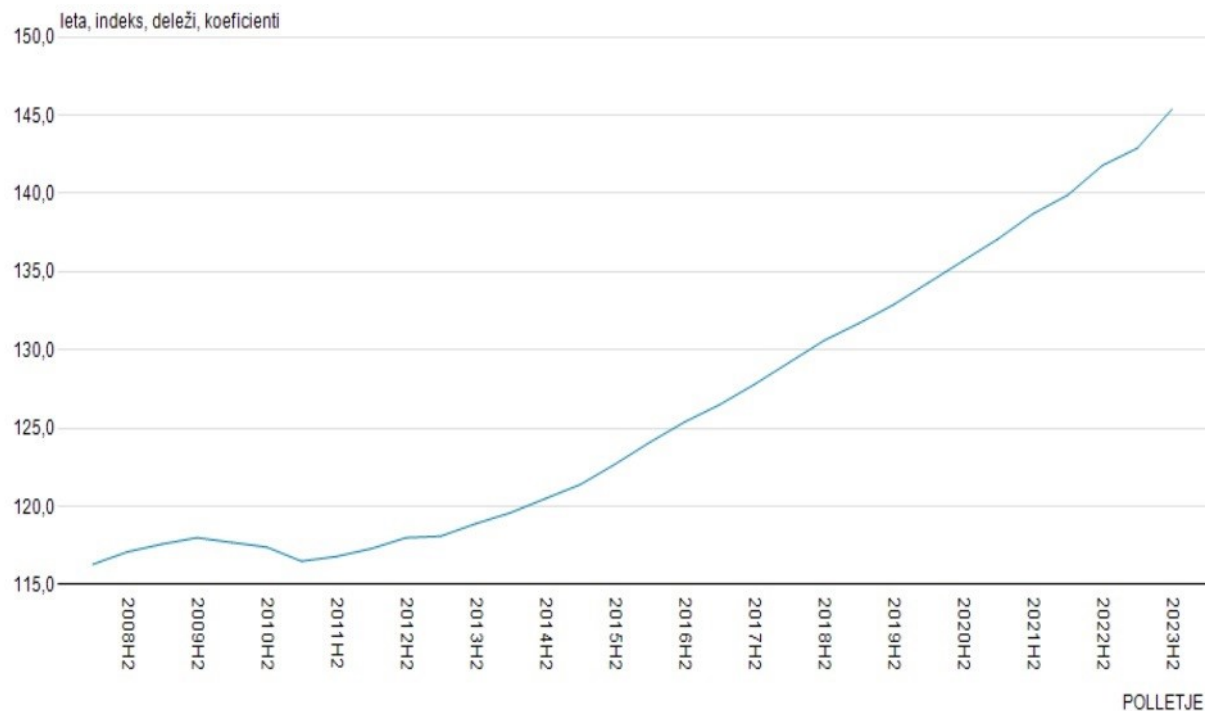
Za prihodnjo vzdržnost javnih pokojninskih in zdravstvenih sistemov bo pomembno, da stari ljudje čim dlje ostanejo delovno aktivni v različnih oblikah in k temu spodbuja tudi evropska komisija, saj to navaja kot enega ključnih prihodnjih izzivov na področju javnih politik. Statistika razkriva, da je Slovenija po deležu starejših zaposlenih (starih od 55 do 64 let) na repu med članicami EU, saj je v družbi Grčije, Hrvaške in Romunije. Staranje prebivalstva bo imelo največje negativne posledice na povečanje javnih izdatkov za pokojnine. V Sloveniji danes za pokojnine namenjamo približno 12 odstotkov BDP, kar naj bi do leta 2050 naraslo kar za štiri odstotne točke, na 16 odstotkov BDP, kar nas uvršča med države z največjim povečanjem izdatkov (bolj se bodo povečali le še v Luksemburgu) (Finance PRO, 2020).

V slovenskih občinah je več starega kot mladega prebivalstva. To kaže **indeks staranja** – gre za vrednost, ki izraža razmerje med številom oseb, starih 65 ali več let, in številom oseb, mlajših od 15 let. Za Slovenijo je značilno, da ima od sredine leta 2003 več starega kot mladega prebivalstva. Indeks staranja 2020 je znašal 135,7. Slednje pomeni, da je bilo v državi na 100 oseb, mlajših od 15 let, 136 oseb, starih najmanj 65 let. Razlike med spoloma so zelo izrazite. Med žensko populacijo je namreč delež starih v primerjavi z mladimi veliko večji kot med moškimi (indeks staranja je sredi leta 2020 znašal za ženske 159,4, za moške pa 113,5).

Leta 2023 je indeks staranja že 145,4 (za ženske 168,9, za moške 123,3) (Statistični urad Republike Slovenije, 2024d).

Graf 1.2: Indeks staranja prebivalstva Slovenije za leta 2008 – 2023

Prebivalstvo - izbrani kazalniki po: POLLETJE, SLOVENIJA, Indeks staranja, Spol - SKUPAJ.

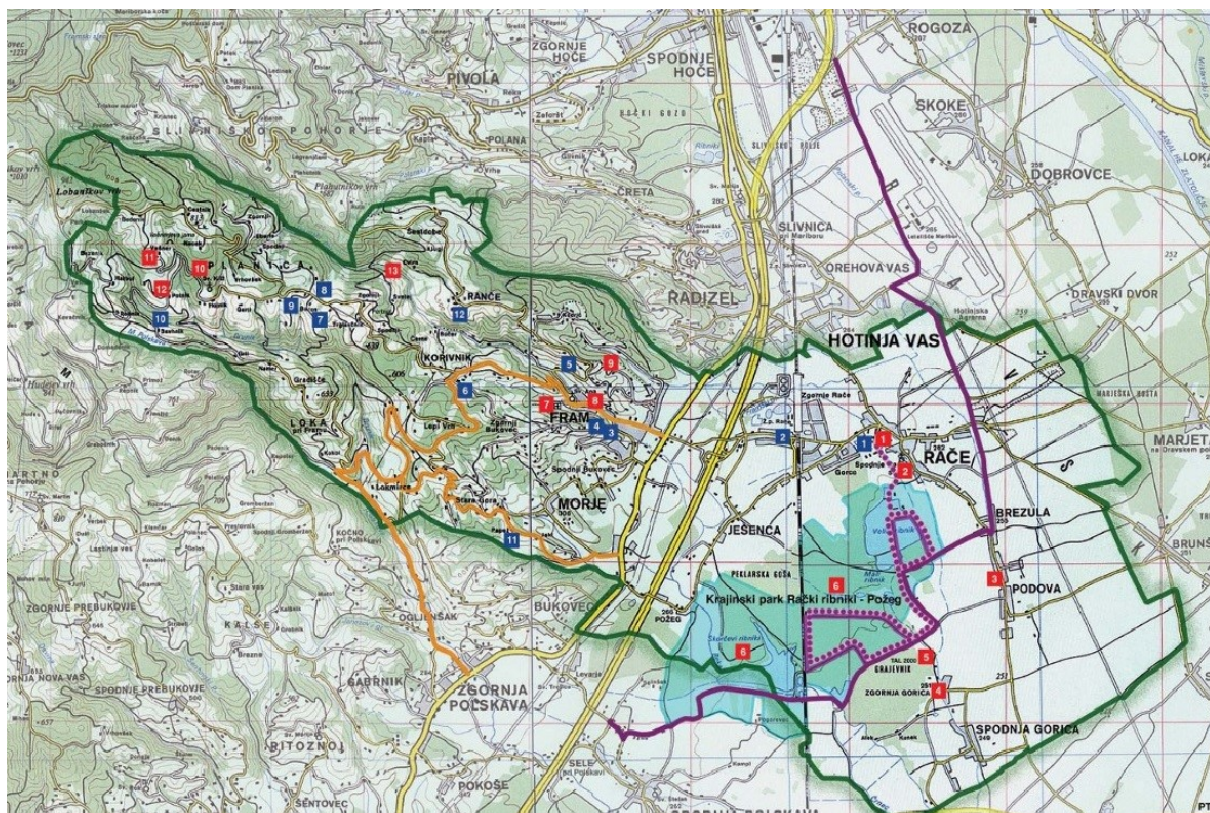

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2024e)

Graf 1.2 nam kaže, da se je prebivalstvo do druge polovice leta 2009 staralo, potem je doživelo padec in najnižjo stopnjo v letu 2011. Padcu je sledila strma rast staranja prebivalstva, ki traja še danes (Statistični urad Republike Slovenije, 2024e.).

1.2.2. Staranje prebivalstva v občini Rače – Fram

Slika 1.4: Zemljevid občine Rače – Fram (Občina Rače – Fram, 2024a)

Občina Rače – Fram, podravska občina, leži med Dravskim poljem na eni strani ter gozdnatimi obronki Pohorja na drugi strani.

Občina Rače – Fram je del podravske statistične regije. Ustanovljena je bila leta 1995 in meri 51 km². Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na 130. mesto. Občina Rače – Fram je razdeljena na krajevno skupnost Fram in krajevno skupnost Rače. Občina ima 14 naselij (Ranče, Loka pri Framu, Morje, Planica, Požeg, Spodnja Gorica, Šestdobe, Brezula, Fram, Rače, Podova, Ješenca, Kopivnik in Zgornja Gorica). (Občina Rače – Fram, 2023a).

Po statističnih podatkih je na dan 1. julij 2023 v občini Rače – Fram živel 8036 prebivalcev, od tega 4078 moških in 3958 žensk (Statistični urad Republika Slovenija, 2024f).

Na kvadratnem kilometru površine občine je živel povprečno 157 prebivalcev; torej je bila gostota naseljenosti tu večja kot v celotni državi (105 prebivalcev na km²) (Statistični urad Republika Slovenija, 2024g).

Povprečna starost občanov je bila 42,8 let in je tako nižja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (44,1 let) (Statistični urad Republika Slovenija, 2024h).

Med prebivalci te občine je bilo število najstarejših – tako kot v večini slovenskih občin – večje od števila najmlajših. To razmerje pove, da je bila vrednost indeksa staranja za to občino nižja (bila je 118,5) od vrednosti tega indeksa za celotno Slovenijo (slednja je bila 145,4). Pove pa tudi, da se povprečna starost prebivalcev te občine dviga v povprečju počasneje kot v celotni Sloveniji. V občini je bilo – tako kot v večini slovenskih občin – med ženskami več takih, ki so bile stare 65 let ali več kot takih, ki so bile stare manj kot 15 let; pri moških je bila slika enaka (Statistični urad Republika Slovenija, 2024i.).

Po statističnih podatkih za leto 2022 je bil naravni prirast na 1.000 prebivalcev v občini pozitiven, znašal je 1,8 (v Sloveniji je bil negativen – 2,3). Skupni selitveni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, znašal je 24,1 (Statistični urad Republika Slovenija, 2024j.).

V občini sta delovala dva vrtca, v letu 2022 ju je obiskovalo 376 otrok. Od vseh otrok v občini, ki so bili stari od 1 do 5 let, jih je bilo 88 % vključenih v vrtec, kar je več kot v vseh vrtcih v Sloveniji skupaj (82 %) (Statistični urad Republika Slovenija, 2024k).

V tamkajšnjih dveh osnovnih šolah (ena v Račah, druga v Framu) se je v šolskem letu 2022/2023 izobraževalo približno 795 učencev. Različne srednje šole je obiskovalo okoli 281 dijakov. Med 1.000 prebivalci v občini je bilo 36 študentov in sedem diplomantov; v celotni Sloveniji je bilo na 1.000 prebivalcev povprečno 38 študentov in osem diplomantov (Statistični urad Republika Slovenija, 2024l).

Med osebami v starosti 15 let–64 let (t. j. med delovno sposobnim prebivalstvom) je bilo v letu 2022 približno 67,4 % zaposlenih ali samozaposlenih oseb – delovno aktivnih, to je manj od slovenskega povprečja (68,6 %) (Statistični urad Republika Slovenija, 2024m).

Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo v občini Rače – Fram je bila za leto 2023 1.221,32 eur; na ravni Slovenije je bila istega leta 1.445,12 eur. Med 1.000 prebivalci občine Rače – Fram jih je v letu 2022 imelo 598 osebni avtomobil. Ta je bil star povprečno 10,3 leta (Statistični urad Republika Slovenija, 2024n).

Tabela 1.3: Delež prebivalcev Rače – Fram, starih 65 let ali več, od leta 2008 do 1.julij 2023

Leto	Delež prebivalcev, starih 65 ali več let (%)
2008	15,0
2009	15,2
2010	15,0
2011	15,1
2012	15,2
2013	15,6

Leto	Delež prebivalcev, starih 65 ali več let (%)
2014	16,2
2015	16,7
2016	17,5
2017	17,8
2018	18,1
2019	18,2
2020	18,5
2021	19,3
2022	19,7
2023	19,5

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2024o)

Delež prebivalcev, starih 65 ali več let se je po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije v občini Rače – Fram od leta 2008 večal in je leta 2022 že znašal 19,7 %. Podatki 1. julija 2023 trenutno kažejo delež prebivalcev, starih 65 ali več let, 19,5 % (Statistični urad Republika Slovenija, 2024o).

Po podatkih Statističnega urada republike Slovenije je bilo v občini Rače – Fram leta 2022, 1.526 prebivalcev, starih 65 ali več let. (Statistični urad Republike Slovenije, 2024p)

V povezavi s storitvami in programi za stare ljudi je v občini Rače – Fram organizirana socialnovarstvena storitev »pomoč družini na domu« in jo izvaja Center za pomoč na domu Maribor. Na voljo je vse dni v letu, vključno z nedeljami in prazniki. Občina sofinancira pribl. 80 % ekonomske cene ure storitve pomoči na domu (Občina Rače – Fram, 2023b).

Občina Rače – Fram je v letu 2022 pristopila k projektu Prostofer (brezplačen prevoz), ki je trajnostni vseslovenski prostovoljski projekt za mobilnost in povezovanje starih ljudi, ki potrebujejo prevoz in ne zmorejo uporabljati javnih in plačljivih prevozov. K projektu je uvodoma pristopilo dvanajst prostovoljnih voznikov z občine Rače - Fram, ki bodo stare ljudi prevažali po njihovih opravkih (Občina Rače – Fram, 2023c).

V občini Rače – Fram trenutno še ni doma za stare ljudi ali oskrbovanih stanovanj.

Glede na svoje izkušnje dela v centru zelo velik doprinos za stare ljudi v občini pomeni aktivno vključevanje KARITAS-a, RDEČEG-a KRIŽ-a, Društva upokojencev RAČE in Društva upokojencev FRAM, ki na domu obiskujejo stare ljudi in ljudi, ki so osamljeni. Vsako leto ob novoletnih praznikih organizirajo obdarovanje, KARITAS skupaj z zdravstvenim domom Rače in NIJZ poskrbijo še za cepljenje proti gripi. V različnih društvih po občini Rače – Fram se odvijajo številni rekreativni, športni, kulturni, ustvarjalni programi, organizirajo izlete po Sloveniji, letovanja na morju in v toplicah. Za kakovostno starost za občane občine Rače – Fram

poskrbijo tudi za aktivnosti v medgeneracijskem centru DANica Rače – Fram. Medgeneracijski center je obenem demenci prijazna točka, tako da lahko občani dobijo tudi osnovne informacije o demenci, nasvete. Center je del doma za stare ljudi Danice Vogrinec Maribor in pomeni možnost vsakodnevnega socialnega dela z ljudmi, svetovanja, pomoč pri izpolnjevanju raznih obrazcev, ali pa samo poslušanje, pogovor ter čas, ki si ga je mogoče vzeti za sočloveka.

1.3. Potrebe starih ljudi

Že od nekdaj so potrebe po hrani, pijači, oblačilih ter primernemu bivališču, osnovne človeške potrebe. Tem potrebam je potrebno v današnjem okolju dodati še potrebe po zdravstvenem in socialnem varstvu ter izobraževanju. Zadovoljevanje vseh naštetih osnovnih človeških potreb spada danes med temeljne človekove pravice, ki so tudi zapisane v Deklaraciji človekovih pravic in svoboščin Združenih narodov (Macuh, 2019).

Različni avtorji različno delijo naše potrebe. Abraham Maslow (1954 v Kobal Grum in Musek, 2009) je potrebe razdelil na osnovne oz. nižje potrebe, ki so pomembne za človekovo preživetje in višje potrebe, ki so potrebne za osebno rast. Potrebe si sledijo od najnižje do najvišje.

- **fiziološke potrebe** (potrebe po hrani, vodi, kisiku, počitku, spolnosti, gibanju),
- **potrebe po varnosti** (potreba po psihični, socialni varnosti),
- **potrebe po pripadanju in ljubezni** (izražanje naklonjenosti, sprejemanju in izražanju ljubezni, zaupanju v druge),
- **potrebe po ugledu, spoštovanju** (pozornost, spoštovanje, pomembnost, slava),
- **kognitivne potrebe** (potrebe po znanju, razumevanju, raziskovanju, radovednosti),
- **estetske potrebe** (potrebe po lepoti, simetriji, umetnosti),
- **samoaktualizacija** (potrebe po uresničitvi potencialov – človek naj bi postal to, kar lahko postane) (Maslow, 1954 v Kobal Grum in Musek, 2009).

Maslow (1954 v Kobal Grum in Musek, 2009) razlaga, da morajo biti praviloma zadovoljene potrebe na nižji ravni, preden začutimo potrebe na naslednji, višji stopnji. Dokler ne zadovoljimo fiziološke potrebe, načeloma ne čutimo drugih potreb. Šele ko so zadovoljene fiziološke potrebe, se lahko uresničijo psihološke. Ko posameznik napreduje po piramidi, se prioriteta potreb prilagaja glede na trenutno raven potreb. V primeru, da kasneje katera od potreb na nižjem nivoju ni zadovoljena, se tako posameznik začasno osredotoči na nezadovoljeno potrebo in slednji določi prioriteto. Pri tem ne pade na nižji nivo potreb (Macuh, 2019).

Slika 1.5: Maslowa hierarhija potreb (Cherry, 2022)

Naše potrebe so po navadi sestavljene iz različnih nuj in želja. Pomembno je zavedanje, da pri izgubi nezadovoljenosti ene od potreb to vsekakor lahko vpliva na zadovoljenost drugih potreb (Flaker idr., 2008).

Gates (Gates v Chambers, Wedel in Rodwell, 1992, str. 69 v Rihter, 2004) deli potrebe na psihologijo potreb (potrebe posameznika, ki so na množici osnovnih potreb do potreb po dosežku in samoaktualizaciji), sociologijo potreb (je obstoj kulturnih razlik med skupinami in družbo); ekonomijo potreb (se ukvarja s potrošnikovimi ali proizvajalčevimi željami/potrebami) in politično ekonomijo potreb, s katerimi se ukvarjajo socialne institucije, ki postavljajo in implementirajo socialno politiko glede na potrebe.

Bradshaw (Bradshaw v Chambers, Wedel in Rodwell, 1992, str. 69; Leskovšek in Hrženjak, 2002, str. 31 v Rihter, 2004) izpostavlja naslednje potrebe: normativne, občutene, izražene in primerjalne potrebe, pri čemer je resnično potrebo definiral kot tisto, kjer se vse našteje ujemajo.

Vsak človek je edinstven in s tem ima tudi različne potrebe. Potrebe se skozi naš življenjski razvoj spreminjajo. Nekatere so stalnica skozi celo življenje, določene se pojavljajo v posameznih obdobjih življenja s precej različno močjo, nekatere pa so značilne samo v

posameznem obdobju življenja. V starosti so nekatere potrebe še posebej značilne in je njihovo zadovoljevanje pomembno (Ramovš, 2011).

Flaker je s sodelavci (2019) razvil indeks potreb in katalog odgovorov, ki je praktičen poskus razmišljanja o potrebah. Je enciklopedija potreb po dolgotrajni oskrbi z željo iskati odgovore nanj. Za uspešno odgovarjanje na potrebe ljudi, je potrebno ljudi vprašati, kaj potrebujejo.

Indeks potreb je tudi orodje za načrtovanje sistema dolgotrajne oskrbe in hkrati orodje, ki nam je lahko v pomoč pri načrtovanju in izvajanju dezinstitutionalizacije (Flaker idr., 2019). Indeks potreb sestavlja osem glavnih kategorij: 1. namesto hospitalizacije in institucionalizacije; 2. stanovanje; 3. delo in denar; 4. vsakdanje življenje in prosti čas; 5. nelagodje v interakciji; 6. stiki in družabništvo; 7. institucionalna kariera; 8. nameščenost in pripadnost (Flaker idr., 2019).

Tako imajo stari ljudje različne potrebe, ki so odvisne predvsem od tega, kako se starajo. Nekateri so v tretjem in tudi četrtem življenjskem obdobju telesno in duševno zdravi ter se ukvarjajo s športom, hodijo na izlete, vozijo avto. Na drugi strani pa so stari ljudje, ki so bolni, onemogli, potrebujejo pomoč drugih (Macuh, 2019).

Ramovš (2011) meni, da so med potrebami v starosti posebno značilne tri višje potrebe. Prva je potreba po temeljnem ali osebnem medčloveškem odnosu – star človek potrebuje vsaj enega »svojega« človeka, ki ga pozna in je z njim v prijetnem človeškem odnosu. Za kakovosten psihosocialni razvoj v starosti bi bilo potrebno, da je star človek v rednem osebnem odnosu vsaj s tremi kakovostnimi ljudmi: z enim mladim, enim srednjih let in enim starejšim vrstnikom (Ramovš, 2011).

Nato potreba po predajanju svojih življenjskih izkušenj in spoznanj mladi in srednji generaciji – človekovo najbolj osebno in najbolj dragoceno premoženje so njegove življenjske izkušnje in spoznanja. Stari ljudje so zakladnica teh. Za zdravo samospoštovanje in doživljanje smisla v starosti je zelo pomembno, da te izkušnje in spoznanja drugi sprejemajo in cenijo (Ramovš, 2011).

Pomembna je tudi t. i. eksistencialna potreba – je potreba, da človek doživlja svojo starost kot enako smiselno in vredno obdobje življenja, kakor sta bili mladost in srednja leta (Ramovš, 2011).

Osnova kakovostnega staranja so sicer uravnoteženo zadovoljene osnovne potrebe po materialni preskrbljenosti in po ohranjanju telesne, duševne ter delovne svežine. V razvitih, modernih družbah so materialne potrebe starih ljudi zadovoljene bolje, kakor so bile do sedaj v človeški zgodovini, vendar pa so stari ljudje bolj osamljeni, doživljajo svoje življenjske izkušnje kot manj plodne, svojo starost pa kot bolj brezciljno in nesmiselno, kakor je to bilo v preteklosti.

Celota vseh človekovih potreb v starosti je smerokaz pri prizadevanjih za kakovostno staranje (Ramovš, 2011).

Danes je žal v zahodni kulturi množično razširjen zgrešen stereotip staro-mrznštva (ageizem), ki človeka ovira, da bi sam doživel staranje in starost tudi s pozitivne strani. Celotna družba bi morala v generaciji starih ljudi prepoznati njihove zmožnosti in pozitivne prvine za komplementarnost družbe vseh treh generacij. Ta stereotip je danes velika ovira za doživljanje smisla starosti, zato je potrebno tej potrebi po 50. letu življenja posvetiti posebno pozornost (Ramovš, 2011).

V slovenski družbi žal še vedno prevladuje tradicionalni koncept starosti, ki je opredeljen kot dramatično stanje oziroma izguba in ga je zato treba razumeti skoraj izključno kot težavo. Zato se moramo zavedati, da se svet spreminja in mi z njim. Temu moramo kot družba slediti, da bo lahko celotna populacija zadovoljna.

1.4. Medgeneracijsko sodelovanje

V zadnjih letih se zelo poudarja pomen medgeneracijskega sodelovanja. Demografske spremembe zahtevajo ukrepanje na vseh ravneh – evropskem, nacionalnem, regionalnem in lokalnem. Pri sprejemanju slehernega ukrepa se moramo zavedati, da smo vse generacije ena skupnost. V njej je vsaka generacija enako potrebna in dragocena. Zaradi vse daljše življenjske dobe in nizke rodnosti se spreminjajo razmerja med generacijami. Demografske projekcije napovedujejo Sloveniji v prihodnjih desetletjih mesto v skupini evropskih držav z nadpovprečnim deležem starejšega prebivalstva. Zato bodo uspešni odzivi na demografske spremembe le tisti, ki upoštevajo interese in koristi vseh generacij. Idejo, da sveta nismo dobili v upravljanje od naših prednikov, temveč smo si ga sposodili od naših potomcev, lahko uspešno povežemo z idejo medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja, meni nekdanji minister Vlade RS za delo, družino, socialne zadeve Janez Kralj Cigler (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2023).

Veliko starih ljudi namerava ostati produktivnih in početi kaj koristnega v svojem tretjem življenjskem obdobju. Ob tem se počutijo srečne, zadovoljne, cenjene in koristne. Še bolj si prizadevajo za medgeneracijsko sodelovanje, saj lahko svoja zrela življenjska spoznanja in izkušnje predajajo drugim. Sodelovanje z mlajšo generacijo jim daje občutek skupnega dela in sodelovanja (Čurič, Pirnat in Križaj, 2013).

Bojan Macuh je v letu 2017 opravil raziskavo o pomenu medgeneracijskega sodelovanja za stare ljudi v tretjem in četrtem življenjskem obdobju, kjer je sodelovalo 390 bivaajočih starih ljudi

v domovih za stare ljudi v Pomurju. Glavne ugotovitve so pokazale, da se stari ljudje veselijo vsakega novega obiska otrok iz vrtca, osnovne šole in mladih iz srednje šole. Nekateri k njim prihajajo tudi v okviru izbirnih vsebin in se z njimi družijo tedensko. S pogovorom, družabnimi igrami, kulturnim programom jim popestrijo dneve bivanja v domu za stare ljudi. Macuh meni, da ima tovrstno raziskovanje pomemben vpliv na razvoj medgeneracijskega sodelovanja kot sestavnega dela sobivanja med generacijami v Sloveniji in družbi nasploh. Ugotovitve raziskave so pomembne tako za domove za stare ljudi kot tudi druge oblike izven institucionalne oskrbe. Tako se lahko domovi in druge organizacije povežejo pri medgeneracijskem sodelovanju in optimizirajo delo (Macuh, 2017).

Aktivnosti medgeneracijskega sodelovanja, povezovanja, solidarnosti so nujno potrebne za sožitje med generacijami, najsi bo to v domačem okolju ali domu za stare ljudi. Vse generacije morajo stopiti v korak s spremembami in se jim ustrezno prilagoditi (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2023).

Medgeneracijsko sodelovanje in povezovanje je vse bolj zavestna odločitev in v starajoči se družbi postaja nujna. Gre za elemente, ki jih povezujemo z izmenjavo izkušenj in spoznanj, druženjem, učenjem, pomoči ene generacije drugi, ustvarjanjem, ohranjanjem ter širjenjem socialne mreže in ohranjanjem materialne varnosti ter kulturne dediščine, vseživljenjskim izobraževanjem in učenjem. Medgeneracijsko sodelovanje prinaša starim ljudem in hkrati mladim ljudem novo kakovost življenja in jim zagotavlja občutek sprejetosti in varnosti v kraju, kjer živijo; lajša jim osamljenost, hkrati pa izboljšuje duševno in telesno zdravje. Z vključevanjem starih ljudi v različne oblike vseživljenjskega učenja in izobraževanja se vse generacije potrjujejo kot pomemben del človeškega ter družbenega kapitala. Aktiviranje in uporaba medgeneracijskih aktivnosti bi utrdila družbeni položaj starih ljudi in kar je še pomembnejše, razbremenila bi mlajše generacije. Za razvoj družbe je pomembno, da se dosežki starih ljudi iz preteklosti prenašajo na mlajše, saj pogosto še vedno radi rečemo, da na "mladih svet stoji". Stari ljudje imajo zelo veliko izkušenj, ki jih lahko s pridom prenašajo na mlajše rodove. Mlajši pa imajo veliko znanja (računalniško, tehnološko) in lahko starim ljudem precej pripomorejo k boljši kakovosti življenja. Stari ljudje so neizčrpen vir znanja in izkušenj, primanjkuje pa jim tistih znanj ter sposobnosti, ki jih zaradi časa, v katerem so živeli in manjših možnosti za tovrstna izobraževanja, niso pridobili. Ostati moramo vedoželjni in delovati neizključujoče. Ne smemo dovoliti, da bi kogar koli potisnili na družbeni rob (pomanjkanje, samota, nasilje, zanemarjanje). Medgeneracijsko sodelovanje, povezovanje in solidarnost so zelo pomembni in za to smo odgovorni vsi, mladi ter stari (Kompetenca, b.d.).

Dr. Mateja Ratej, zgodovinarica, navaja: "Vrednote starega sveta, kot so sprejemanje in vključevanje drugačnosti, solidarnost, socialna pravičnost, enakost, moramo prevesti v jezik mlajših generacij, zato da bodo lahko učinkovito in s čim manj pretresi usmerjale prihodnost." (Ratej, 2023).

Mali in Nagode (2009, str. 216) navajata, da je medgeneracijsko sožitje, za katerega se uporablja tudi pojem medgeneracijska solidarnost, temelj družbe, saj sta od tega odvisna tako obstoj družbe kot tudi njen razvoj.

Medgeneracijsko solidarnost lahko delimo na tri ravni: na mikro, mezo in makro raven. Na mikro ravni opazujemo raven družine, odnosov med družinskimi člani in raven socialnih omrežij, na mezo ravni sožitje v skupnosti ter makro ravni pa sožitje celotne družbe, za generacije kot starostne skupine (Mali, 2009a, str. 70; Hlebec idr., 2012, str. 7).

Cilji medgeneracijskega povezovanja so (Majhenič, 1999):

- ohranjanje avtonomije in individualnosti starih ljudi, saj to pri njih spodbuja lastno odgovornost, ustvarjalnost ter samostojno neodvisno življenje;
- ohranjanje stikov z družino, s sosesko in z vrstniki;
- skrb za dostopnost do informacij o vsem, kar je za stare ljudi pomembno;
- razvoj mladostnikove samozavesti;
- učenje mlajših o moralnih in etičnih razsežnostih medčloveških odnosov.

Bistvo sodelovanja med mlajšo in starejšo generacijo je v tem, da stari ljudje prenašajo izkušnje na mlade, mladi pa prinašajo radost ter veselje starim. Tu gre za obnavljanje in negovanje temeljnega odnosa med ljudmi (Erenda, Suklan, Roblek in Meško, 2014).

Mali (2009, str. 74) navaja, da je najmočnejše medgeneracijsko sodelovanje in sožitje, ki smo ga doslej poznali v naši družbi, v okviru oblik pomoči ter skrbi za stare ljudi. Te so v Sloveniji dobro razvite. Oblikovana je mreža storitev in programov socialnega varstva za stare ljudi. Izvajalci teh storitev so pretežno srednje generacije, mlajša generacija pa se vključuje preko različnih oblik prostovoljstva.

Stari ljudje naj bi svoj čas preživljali ustvarjalno in se ne predajali malodušju ter dolgočasju. V Sloveniji se jim na različne načine ponuja ustvarjalno preživljanje prostega časa.

Medgeneracijsko sodelovanje ima številne pozitivne učinke, tako na stare ljudi kot na mlajše udeležence (Macuh, 2019a).

Stare ljudi samo vključevanje v medgeneracijske aktivnosti polni z energijo, dela samozavestnejše, ohranja njihovo vitalnost, voljo do življenja. Zmanjša se občutek osamljenosti, poveča pa se ali na novo nastane socialna mreža. Osrečuje jih občutek pripadnosti in pomembnosti za družbo. Mladi, predvsem tisti, ki ne živijo s starimi starši in nimajo stika s

starimi ljudmi, v tem sodelovanju spoznavajo ovire ter omejitve, ki jih prinaša starost, po drugi strani pa si pridobijo ogromno znanja in življenjskih izkušenj. Predvsem pa vidijo, da je celo na stara leta mogoče početi marsikaj, le na nekoliko drugačen način (Macuh, 2019b).

Žal pa stari ljudje vedno ne doživljajo odobravanja, ko se odločijo za učenje in vključevanje v različne aktivnosti, kaj šele motivacije ter spodbud. Med najpogostejšimi odklonilnimi vzroki za učenje velikokrat zasledimo (Macuh, 2019b):

- nerazumno družbeno netoleranco do izobraževanja starih ljudi in do populacije nasploh;
- nedograjene družbene moralne norme, saj skrb za izobraževanje v tretjem in četrtem življenjskem obdobju še ni (postala) vrednota;
- revščino, ki je posledica nizkih pokojnin in življenjske ogroženosti;
- finančne, eksistencialne, čustvene, zdravstvene in bivanjske stiske starih ljudi;
- nizko stopnjo izobraženosti in nizko osveščenost starih ljudi o potrebi po izobraževanju za medgeneracijsko sožitje;
- nepoznavanju pravic starih ljudi za izobraževanje;
- slaba odzivnost in nizka socialna kultura socialnega okolja, v katerem stari človek živi;
- preobremenjenost svojcev s poklicno kariero in družino, negovalcev pa s potrebami ter težavami starih ljudi;
- slaba medijska pozornost ali celo nenaklonjenost učenju starih ljudi;
- v družbi in politiki odsotnost obravnavanja izobraževalnih potreb starih ljudi, saj prevladujejo potrebe mlade ali srednje generacije, starejša pa je zapostavljena.

Spodbujanje starih ljudi za učenje, vključevanje v njim primerne aktivnosti, povezovanje generacij je še kako potrebno (Macuh, 2019b).

Eno izmed prizadevanj socialnih delavcev je odprava stereotipov o generacijah in enakovredno vključevanje starih ljudi v današnjo družbo. Prizadevati si moramo, da ne izključimo nobene od generacij, ker ima prav vsaka starostna skupina svoje kakovosti. Spodbujati moramo enakopravnost generacij, kar je nujno za uspešno medsebojno sodelovanje (Ivajnsič, 2000).

Tako je socialno delo proces, v katerem socialni delavec skupaj s starim človekom išče možne rešitve za težavo, ki jo ta ima. Poslanstvo socialnih delavcev je, da razvijajo in širijo življenjske priložnosti za ljudi in jim ne določajo, kaj je najboljša rešitev za njih. Socialni delavci smo lahko zgolj tisti, ki pomagamo želje uresničiti. Človek sam pa je poznavalec lastnega življenja. Posebna funkcija socialnega dela je tudi pomoč ljudem, ki jim grozi socialna izključenost ali pa so se znašli v tem položaju. Tega ne opravlja nobena druga stroka (Ivajnsič, 2000).

Načela sodobne gerontologije so še vedno:

- družba mora na različne načine poskrbeti za stare ljudi, da lahko čim dlje ostanejo v svojem okolju, kjer so živeli in delali že prej;
- starim ljudem, ki ne morejo več živeti v svojem okolju, je treba urediti bivanje v domu za stare ljudi;
- stare ljudi naj se zdravi v medicinskih ustanovah, kamor sodijo po naravi svoje bolezni. Naj se jih ne ločuje od drugih bolnikov, mlajše generacije, samo zaradi starosti (Accetto, 1968).

Socialni delavec bi moral biti človek zaupanja, znati bi moral poslušati sogovornika, biti potrpežljiv v odnosu do starega človeka, imeti razumevanje zanj in biti strokovno podkovan. Socialni delavec naj bi pomagal starim ljudem, da v sebi najdejo tisto, s čimer si bodo polepšali življenje in bo življenje dobilo smisel. Slednje je mogoče le v medsebojnem odnosu, ki je zasnovan na iskrenosti in zaupnosti (Ivajnsič, 2000).

Velik izziv tako za socialnega delavca kot stare ljudi je prostovoljno socialno delo, ki je lahko ena izmed oblik preživljanja prostega časa. V večini se nekateri odločajo za to delo zaradi druženja, prenašanja izkušenj in znanj na mlajše generacije ter hkrati učenja od mladih. Delo jim daje občutek, da so še vedno koristni, hkrati pa so motivirani, pozitivni, veseli in vse to blagodejno vpliva tudi na njihovo fizično počutje (Ivajnsič, 2000).

1.4.1. Pomen medgeneracijskega centra

Na osnovi prej navedenega razmišljanja se je v domu Danice Vogrinec Maribor skupaj z občino Rače – Fram porodila ideja za model krajevnega medgeneracijskega centra. Hkrati je bil tudi odgovor na današnje pereče demografske probleme staranja prebivalstva. Nastal je ob premišljenem uvajanju vsebin aktivnosti za kakovostno staranje in krepitev medgeneracijskega sodelovanja v občini Rače – Fram (Dom Danice Vogrinec, 2010).

Krajevni medgeneracijski center je izvirni, sodobni model za sinergično povezavo vseh političnih in civilnih programov, služb, organizacij. Hkrati je pomemben za tri področja življenja v skupnosti:

- za razvoj in krepitev medgeneracijske solidarnosti ter lepega sožitja vseh prebivalcev;
- za aktivno in zdravo staranje upokojenske generacije;
- za oskrbo in nego vseh, ki to potrebujejo zaradi starostne oslabelosti ali bolezni (Ramovš, 2012).

Namenjen je vsem prebivalcem lokalne skupnosti in ponuja prostor za aktivnosti, ki spodbujajo sodelovanje, prenos znanja ter razumevanje med generacijami. V njih se ustvarjajo priložnosti za druženje in aktivno učenje v vseh življenjskih obdobjih ter situacijah. Aktivnosti izvajajo večinoma zaposleni in prostovoljci. Na ta način se ponujajo vsebine, namenjene vključevanju najbolj ranljivih skupin ljudi, zagotavlja se jim podpora, pomoč v vsakdanjem življenju z namenom preprečevanja osamljenosti in izključenosti. Spodbuja se intenzivnejše medgeneracijsko in medkulturno povezovanje ter sodelovanje. Obiskovalci/uporabniki krepijo svoje socialne mreže in kakovostno preživljajo prosti čas.

V okviru centra se odpirajo številni pogovori o različnih aktualnih in večnih temah, o pomenu solidarnosti med različnimi generacijami, o pomenu diskriminacije, na ta način pa se spodbujajo razprave o teh temah v skupnosti (Dom Danice Vogrinec, 2010).

Namen delovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram je izvajanje aktivnosti za zagotavljanje čim večje socialne vključenosti občanov občine Rače – Fram v projekte medgeneracijskega sodelovanja, aktivacije vseh generacijskih skupin za dvig kakovosti življenja občanov občine Rače – Fram, preprečevanje socialne izključenosti vseh ranljivih skupin in izvajanje medgeneracijskih programov za zagotavljanje pozitivne klime med občani občine Rače – Fram. Hkrati je namen povezovanje nevladnih organizacij, društev, ki delujejo na področju občine. Poslanstvo centra je v krepitvi moči vseh generacij, da se opredelijo, kako zadovoljiti potrebe, pričakovanja in želje na področju medgeneracijskega sobivanja v lokalnem okolju. Namenjen je vsem generacijam, obiskovalcem z raznovrstnimi izkušnjami, znanji, spretnostmi in sposobnostmi ter z različnimi pričakovanji ter pogledi. Dobrodošli so tisti, ki jih zanima le druženje ali tisti, ki nameravajo aktivno sodelovati pri oblikovanju programov in dejavnosti ter jih izvajati. Center deluje tako, da omogoča druženje, usposabljanje, prenos znanja, oblikovanje socialne mreže, krepitev medsebojne pomoči, razvoj prostovoljstva ter razvijanje medgeneracijskega sodelovanja. Aktivnosti medgeneracijskega centra so dnevne aktivnosti, razvoj in promocija medgeneracijskega prostovoljstva, izobraževanje ter osveščanje, svetovanje in informiranje, skupine za samopomoč, zagovorništvo, telefonsko svetovanje, razvoj novih storitev, medgeneracijsko učenje, ki spodbuja prenos znanja ter izkušenj med generacijami v obe smeri, individualna učna pomoč, izmenjava dobrih praks, mreženje in povezovanje. V času šolskih počitnic je organiziran počitniški program za šolarje skupaj s starejšo generacijo. Aktivnosti so prilagojene tako, da vse generacije medsebojno sodelujejo (Dom Danice Vogrinec, 2010).

Medgeneracijski center DANica Rače – Fram je svoj prostor dobil v bivšem zdravstvenem domu v Račah, Nova ulica 3, v mesecu septembru leta 2017. Od meseca septembra 2021 se je

medgeneracijski center DANica Rače – Fram vpisal tudi na zemljevid Slovenije kot demenci prijazna točka.

Cilji programa medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram:

- aktivno in kakovostno preživljanje prostega časa starejše ter mlajše generacije,
- povezovanje med generacijami – mladi, stari ljudje,
- spodbujanje medsebojne pomoči – mladi, stari ljudje,
- večja socialna vključenost starih ljudi,
- povezovanje ljudi v lokalni skupnosti Rače – Fram,
- kasnejši odhod v dom za stare ljudi, zaradi vključenosti v aktivnosti medgeneracijskega centra in pomoči centra,
- skupno preživljanje časa med starejšo generacijo in predšolskimi ter šolskimi otroki,
- povezovanje medgeneracijskega centra z lokalnimi društvi občine Rače – Fram,
- pomagati k boljši vključenosti ljudi z demenco v lokalno skupnost

(Dom Danice Vogrinec, 2010).

Medgeneracijski center DANica Rače – Fram deluje tudi kot informativni in svetovalni center (ponuja informacije za sprejem v dom za stare ljudi, svetuje, ponuja pomoč za vsakodnevno skrb pri obvladovanju pojava demence). Center je odprt od ponedeljka do petka med 7. in 15. uro, razen med prazniki. Glede na želje uporabnikov in organiziranih aktivnosti je center odprt tudi v popoldanskem času.

Slika 1.6: Telovadba uporabnikov pred medgeneracijskim centrom DANica Rače – Fram (Šmid, 2023)

2. FORMULACIJA PROBLEMA

Staranje je proces, ki traja od rojstva do smrti. Nihče se lastnemu staranju ne more izogniti ali pobegniti, vsakdo pa lahko s svojim načinom življenja na lastno staranje pomembno vpliva. Družba, tudi slovenska, se bo morala sprijazniti z dejstvom, da se tudi naše prebivalstvo hitro stara, da se povečuje delež prebivalstva nad 65 let in se zmanjšuje delež prebivalstva v aktivni dobi. Hkrati pa se moramo zavedati, da so stari ljudje v tretjem in tudi četrtem življenjskem obdobju še vedno vitalni, polni energije, predvsem pa z veliko znanja ter sposobnosti, veščin.

Stari ljudje imajo različne potrebe. Nekateri so telesno in duševno zdravi – ukvarjajo se s športom, hodijo na izlete, vozijo avtomobile, eni še delajo; na drugi strani pa so lahko tudi bolni, onemogli in potrebujejo pomoč pri osnovnih dnevnih aktivnostih, kot so hranjenje ter oblačenje (Macuh, 2019b).

Stari ljudje naj bi svoj čas preživljali ustvarjalno in se ne predajali malodušju ter dolgočasju. V Sloveniji se jim na različne načine ponuja ustvarjalno preživljanje prostega časa.

Medgeneracijsko sodelovanje ima številne pozitivne učinke, tako na starejše kot na mlajše udeležence (Macuh, 2019a).

Starejše samo vključevanje v medgeneracijske aktivnosti polni z energijo, dela jih bolj samozavestne, ohranja njihovo vitalnost in voljo do življenja. Zmanjša se občutek osamljenosti, poveča se ali na novo nastane socialna mreža. Osrečuje jih občutek pripadnosti in pomembnosti za družbo. Mladi, predvsem tisti, ki ne živijo s starimi starši in nimajo stika s starimi ljudmi, v tem sodelovanju spoznavajo ovire ter omejitve, ki jih prinaša starost, po drugi strani pa si pridobijo ogromno znanja in življenjskih izkušenj. Predvsem pa vidijo, da je celo v obdobju starosti mogoče početi marsikaj, le na malce drugačen način (Macuh, 2019b).

Na osnovi tega razmišljanja se je v domu Danice Vogrinec Maribor skupaj z občino Rače – Fram porodila ideja za model krajevnega medgeneracijskega centra. Hkrati je bil tudi odgovor na današnje pereče demografske probleme staranja prebivalstva. Nastal je ob premišljenem uvajanju vsebin aktivnosti za kakovostno staranje in krepitev medgeneracijskega sodelovanja v občini Rače – Fram.

Medgeneracijski center DANica Rače – Fram ima poslanstvo v spodbujanju medgeneracijskega sodelovanja in sožitja med generacijami, vključevanja mladih in starih ljudi. Center je namenjen vsem, ki si prizadevajo aktivno preživljati svoj prosti čas in se vključiti v aktivnosti. Gre za točko, ki je stičišče za vse tiste, ki so sami, jim manjka družbe in

tiste, ki si prizadevajo spoznati nove prijatelje, se česa naučiti ali pa svoje znanje posredovati drugim (Dom Danice Vogrinec, 2010).

Aktivnosti, ki se izvajajo, so namenjene povezovanju, informiranju, izobraževanju, prenosu znanj, izkušenj, spodbujanju k aktivnemu preživljanju prostega časa in ohranjanju samostojnega življenja ter izboljšanju počutja posameznika.

V magistrskem delu nameravam raziskati, kakšen je pomen medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram za uporabnike v občini Rače – Fram (oseben pomen za uporabnike, ki obiskujejo medgeneracijski center, njihove želje, kaj jim pomeni medgeneracijsko sodelovanje) in kako bi se lahko v samem delovanju centra še dodatno izboljšali. Na ta način nameravam preveriti, kako dosegamo zastavljene cilje centra z vidika uporabnikov.

Namen raziskave je prav tako, da na njihove odgovore prilagodimo aktivnosti v medgeneracijskem centru in jih približamo njihovim potrebam.

V občini Rače – Fram takšne raziskave še ni bilo izvedene, tako da so rezultati lahko koristna informacija tudi za občino. Raziskava je pomembna tudi za dom Danice Vogrinec, ki je ustanovitelj medgeneracijskega centra. Na osnovi rezultatov lahko v še večji meri omogočimo starim ljudem, da bodo aktivni in s tem koristno zapolnili svoj čas. Delo s starimi ljudmi zahteva veliko empatije do njih, razumevanja, znanja o staranju.

2.1. Raziskovalna vprašanja

Vprašanja za kvalitativni del raziskave

- Kaj obiskovanje medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram pomeni starim ljudem?
- Katere dejavnosti največkrat obiskujejo v medgeneracijskem centru DANica Rače – Fram?
- Katere dejavnosti, aktivnosti si še želijo, da bi jih uvedli v medgeneracijskem centru?
- Kaj je prisotnost medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram v občini Rače – Fram prinesla v njihovo osebno življenje?
- Ali je v občini Rače – Fram potreba po takšnem medgeneracijskem centru?

Vprašanja za kvantitativni del raziskave

- Kakšne so demografske značilnosti uporabnikov (spol, starost, izobrazba, status, s kom bivajo, število članov v družini, kraj bivanja)?
- Kje uporabniki izvedo za možnost obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram?

- Kaj so bili razlogi, da so se vključili v medgeneracijski center?
- Kako dolgo že obiskujejo medgeneracijski center?
- Kako pogosto obiskujejo medgeneracijski center?
- V katere aktivnosti se vključujejo?
- Kako obiskovanje medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram vpliva na njihovo zdravje?
- Kako so zadovoljni z urnikom aktivnosti?
- Kako ocenjujejo primernost prostorov za izvajanje aktivnosti, odnos z izvajalci aktivnosti in drugimi uporabniki?
- Kaj bi radi spremenili v medgeneracijskem centru DANica Rače – Fram in katere storitve bi koristili?
- Bi želeli imeti v občini Rače – Fram svoj dom za stare ljudi?
- Katero obliko pomoči bi izbrali, ko ne bi več zmogli samostojno skrbeti zase?
- Ali so seznanjeni, da je v občini Rače – Fram na voljo storitev PROSTOFER?
- Ali se vključujejo v društva v občini Rače – Fram?
- Kako je po njihovem mnenju poskrbljeno za preživljanje prostega časa za stare ljudi v občini Rače – Fram?
- Kaj je sodelovanje/obiskovanje aktivnosti v medgeneracijskem centru DANica Rače – Fram spremenilo v njihovem življenju?

Postavljene hipoteze

- **H1:** Moški obiskujejo aktivnosti medgeneracijskega centra v večji meri zaradi same vsebine aktivnosti kot ženske.
- **H2:** Ženske obiskujejo aktivnosti medgeneracijskega centra v večji meri zaradi druženja kot moški.
- **H3:** Uporabniki, ki so stari pod 75 let, se v večji meri udeležujejo aktivnosti, kjer se učijo uporabe mobilne naprave, kot tisti, ki so stari 75 let ali več.
- **H4:** Ocena primernosti prostora medgeneracijskega centra DANica Rače - Fram je povezana s pogostostjo obiskovanja aktivnosti pogostosti v medgeneracijskem centru.
- **H5:** Tisti, ki obiskujejo medgeneracijski center vsaj enkrat na teden, večinoma menijo, da obiskovanje dobro vpliva na njihovo zdravje, v primerjavi s tistimi, ki ga obiskujejo redkeje.
- **H6:** Uporabniki, stari 75 let in več, bi v večji meri koristili storitev – dostava kosila na dom, v primerjavi z mlajšimi.

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Za magistrsko delo sem uporabila kombinacijo kvantitativne in kvalitativne raziskave. Moj pristop k raziskovanju je deskriptivni, saj sem zbirala številčne podatke, ki sem jih preštela in analizirala (Mesec, 1998)

Med uporabniki medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram sem zbirala tudi besedne opise, ki so se nanašali na raziskovalni problem.

3.2. Spremenljivke/teme v raziskavi

V moji kvantitativni raziskavi za odgovore na raziskovalna vprašanja opredeljujem naslednje spremenljivke: spol, starost, stopnja izobrazbe, status, s kom bivajo, število članov v gospodinjstvu, kraj bivanja, informacije o obiskovanju centra, trajanje obiskovanja medgeneracijskega centra, pogostost obiskovanja medgeneracijskega centra, razlogi za obisk medgeneracijskega centra, mnenje o vplivu na življenje zaradi obiskovanja centra, aktivnosti, ki jih obiskujejo, ustreznost urnika, ustreznost prostorskih pogojev, odnos z izvajalci programa, odnos z drugimi uporabniki, želene spremembe v medgeneracijskem centru, koriščenje dnevnega kosila na dom, želja po domu za stare v občini Rače – Fram, želja glede pomoči, ko ne bodo več zmogli samostojno skrbeti zase, seznanjenost glede storitve PROSTOFER, članstvo v društvih v občini Rače – Fram, ocena skrbi za preživljanje prostega časa v občini, spremembe v življenju zaradi obiskovanja centra.

Spremenljivka	Indikator	Vrednost
spol	spol	moški, ženska, nebinarni, drugo
starost	dopolnjena starost	- o do pod 50 let - o 50 do pod 65 let - o 65 do pod 70 let - o 70 do pod 75 let - o 75 do pod 80 let - o 80 in več let
stopnja izobrazbe	dokončana izobrazba	- o nedokončana osnovna šola - o osnovna šola - o srednja poklicna (3-letna) - o srednja strokovna (4-letna) - o srednja izobrazba (gimnazija) - o višješolska izobrazba - o visokošolska izobrazba - o univerzitetna izobrazba

Spremenljivka	Indikator	Vrednost
		- o specializacija po univ. izobrazbi - o magisterij znanosti - o doktorat znanosti
status	status	- o upokojenec/upokojenka - o zaposlen/zaposlena - o brezposeln/brezposelna
s kom bivajo	s kom bivajo	- o sam/sama - o z možem/partnerjem/ženo/partnerko - o z otroki oz. vnuki - o s starši - o drugo
člani gospodinjstva	število	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ali več
bivalna enota	bivalna enota	stanovanjski blok, hiša
kraj bivanja	kraj bivanja	Rače, Fram, drugo
informacija o obiskovanju centra	informacija o obiskovanju centra	- o od prijateljev - o od sorodnikov - o od soseda - o preko občinskega časopisa Rače – Fram - o preko facebooka mgc DANica - o preko spletne strani občine Rače – Fram - o od vodje medgeneracijskega centra - o drugo
trajanje obiskovanja centra	leto	- o od 2017 - o od 2018 - o od 2019 - o od 2020 - o od 2021 - o od 2022 - o od 2023 - o od 2024
pogostost obiskovanja centra	časovna enota	- o vsak dan - o štirikrat na teden - o trikrat na teden - o dvakrat na teden - o enkrat na teden - o nekajkrat na mesec - o enkrat na mesec - o nekajkrat na leto - o enkrat na leto
razlogi za obisk centra	razlog	- o osamljenost - o druženje - o spoznavanje novih prijateljev - o učenje - o sama vsebina aktivnosti - o drugo
mnenje o vplivu na zdravje zaradi obiskovanja centra	vpliv	- o 1 – zelo slabo - o 2 – slabo - o 3 – nima vpliva - o 4 – dobro - o 5 – zelo dobro
aktivnost	aktivnost	- o učenje angleškega jezika - o učenje nemškega jezika - o telovadba v DTV Partizan Fram - o telovadba pred centrom - o kartanje - o knjižna urica v knjižnici Rače

Spremenljivka	Indikator	Vrednost
		- o ustvarjalne aktivnosti - o medgeneracijske delavnice - o učenje uporabe mobilne naprave - o učenje uporabe računalnika - o aktivnosti s strokovno vsebino - o družabni dogodki - o izposoja brezplačnih električnih koles - o drugo
zadovoljstvo glede urnika	zadovoljstvo	- o 1 – zelo nezadovoljen/a - o 2 – nezadovoljen/a - o 3 – niti zadovoljen/a/niti nezadovoljen/a - o 4 – zadovoljen/a - o 5 – zelo zadovoljen/a
primernost prostorov	primernost	- o 1 – zelo neprimeren - o 2 – neprimeren - o 3 – niti neprimeren/niti primeren - o 4 – primeren - o 5 – zelo primeren
odnos z izvajalci programa	odnos	- o 1 – zelo slab - o 2 – slab - o 3 – niti dober/niti slab - o 4 – dober - o 5 – zelo dober
odnos z drugimi uporabniki	odnos	- o 1 – zelo slab - o 2 – slab - o 3 – niti dober/niti slab - o 4 – dober - o 5 – zelo dober
želenе spremembe v medgeneracijskem centru	sprememba	- o brez sprememb - o zelena sprememba
koriščenje dnevnega kosila na dom	koriščenje	- o da - o ne - o ne vem
želja po domu za stare v občini Rače – Fram	želja	- o da, morali bi ga že imeti - o prav bi bilo, da občina Rače – Fram zgradi dom za stare občane v naslednjih petih letih - o ne, ponudbe je dovolj v okolici - o ne zanima me - o drugo
želja glede pomoči, ko ne bodo več mogli samostojno skrbeti zase	želja	- o želel/a bi prejeti pomoč, ki bi mi omogočila, da kljub temu ostanem doma - o želel/a bi iti v dom za stare ljudi - o želel/a bi bivati v varovanem stanovanju - o želel/a bi biti v času, ko so bližnji v službi, v dnevnem varstvu, preostanek časa pa doma - o drugo
seznanjenost glede storitve PROSTOFER	seznanjenost	da, ne
članstvo kakšnega društva v občini	članstvo	da, ne
mnenje glede poskrbljenosti za preživljanje prostega časa za stare ljudi	mnenje	- o 1 – zelo slabo - o 2 – slabo - o 3 – niti dobro niti slabo - o 4 – dobro - o 5 – zelo dobro

Teme v kvalitativnem delu raziskave so bile: osebni pomen obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram, učinki medgeneracijskega centra na življenje uporabnikov, dejavnosti, ki jih največkrat obiskujejo, dejavnosti, aktivnosti, ki si jih prizadevajo še uvesti v medgeneracijski center DANica Rače – Fram, potreba po takšnem centru v občini Rače – Fram.

3.3. Merski instrumenti

Raziskovalna instrumenta sta bila anketni vprašalnik in smernice za fokusno skupino.

Pri kvantitativni raziskavi sem uporabila anketni vprašalnik. Anketni vprašalnik je zajemal 26 vprašanj, od tega 23 zaprtega tipa, kjer so anketiranci izbrali en odgovor, dve vprašanji zaprtega tipa, kjer so anketiranci med ponujenimi izbrali več odgovorov ter eno vprašanje odprtega tipa, kjer so anketiranci odgovarjali z zapisom lastnih odgovorov na črto.

Anketni vprašalnik je anonimen in je priložen v Prilogi št. 1: Anketni vprašalnik.

Merski instrument v okviru kvalitativnega dela raziskave so bile smernice za fokusno skupino. Vprašanja, ki sem jih oblikovala in zastavila na fokusni skupini, so bila vnaprej poslana tudi na vabilu, ki sem ga poslala povabljenim na fokusno skupino (Priloga št. 2: Vabilo na fokusno skupino; Priloga št. 3: Smernice za fokusno skupino).

3.4. Populacija in vzorec

Populacijo moje raziskave predstavljajo uporabniki medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram. Okvirno število populacije je med 250–300 uporabnikov. Moj vzorec so uporabniki, ki so v času od 29. 1. 2024 do 5. 3. 2024 obiskali medgeneracijski center DANica Rače – Fram. V tem času je medgeneracijski center obiskalo 110 različnih uporabnikov na določeni aktivnosti, ki so na moje povabilo vzeli anketni vprašalnik v tiskani obliki, da ga izpolnijo. V tem primeru sem uporabila nenaključni priložnostni vzorec.

V kvalitativnem delu raziskave je sodelovalo osem (šest žensk in dva moška) vnaprej povabljenih uporabnikov medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram. V tem primeru sem uporabila nenaključni in priložnostni vzorec, kar pomeni, da sem se omejila na osebe, ki jih poznam in so bili pripravljeni sodelovati v fokusni skupini.

3.5. Zbiranje podatkov

V kvalitativnem delu raziskave sem zbiranje podatkov organizirala na tak način, da sem v prostorih medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram pripravila fokusno skupino. Povabila

sem vnaprej izbrane udeležence in jih s poslanim vabilom seznanila s temo pogovora. Vabilo je vsebovalo razlago namena fokusne skupine, vprašanja in prošnjo za potrditev udeležbe. Vsi povabljeni so se odzvali mojemu vabilu. Fokusno skupino sem izvedla 8. 12. 2022 v prostorih medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram. Za pomoč pri sami izvedbi fokusne skupine (zapisovanju) sem prosila prostovoljca medgeneracijskega centra. Izvedba fokusne skupine je trajala približno dve uri. Potekala je v prijetnem vzdušju, brez kakršnihkoli posebnosti.

V kvantitativnem delu raziskave sem podatke zbirala z metodo spraševanja, z anketiranjem. Anketiranje je potekalo od 29. 1. 2024 do 5. 3. 2024. Anketne vprašalnike so anketiranci izpolnjevali individualno. Vsakemu, ki je prišel v tem obdobju v medgeneracijski center DANica Rače – Fram, sem dala natisnjen anketni vprašalnik in ga prosila, da ga izpolni. Zbirala sem jih v zato pripravljeni škatli, da jim je bila zagotovljena večja anonimnost. Razdelila sem 110 vprašalnikov, vrnil pa so mi 102 popolno izpolnjena vprašalnika. Tako je bilo skupno v obdelavo vključenih 102 popolno izpolnjena anketna vprašalnika.

3.6. Obdelava in analiza podatkov

Zbrane podatke iz **kvantitativnega dela** raziskave sem ročno vnesla v vnaprej pripravljene tabele. Te podatke sem analizirala kvantitativno in sem si pri sami obdelavi pomagala z računalniškima programoma Microsoft Word in Microsoft Excel. Za predstavitev rezultatov sem uporabila grafe in tabele.

Pri enem vprašalniku odprtega tipa, kjer so anketiranci naštevati, kaj se je spremenilo v njihovem življenju, odkar obiskujejo medgeneracijski center DANica Rače – Fram, sem uporabila besedne oblake, ki sem jih izdelala s spletno aplikacijo WORDCLOUDS.

Za preverjanje hipotez so bile uporabljene različne metode, ki so bile primerne glede na postavljeno hipotezo (izračun frekvenc, hi-kvadrat test, p-vrednost, test anova, test homogenosti variance).

Analiza hipotez je bila izvedena s statističnim programom SPSS. Povezavo med nominalnimi spremenljivkami pa se je preverjalo s hi-kvadrat preizkusom.

Če je p-vrednost manjša kot 0,05 potem obstaja povezanost ene spremenljivke z drugo in lahko povezanost posplošimo na celotno populacijo. Če je p-vrednost več kot 0,05 ne obstaja povezanost in je ne moremo posplošiti. Vrednost hi-kvadrat je vrednost samega testa, df pa so stopnje prostosti. Ta dva parametra se uporabljata za izračun p-vrednosti in nimata interpretativne vrednosti, vendar jih vseeno poročam (Field, 2009).

Hi-kvadrat primerja naše (dejanske) in teoretične (pričakovane) frekvence in računa, ali se naše frekvence statistično pomembno razlikujejo od pričakovanih. Pričakovane predvidevajo, da so vsi odgovori zastopani v enakem številu – torej, da imajo enake frekvence. Če se naše in pričakovane frekvence statistično pomembno razlikujejo, lahko trdimo, da med skupinami, tudi v populaciji obstajajo razlike v določeni lastnosti. Če se razlikujejo, je razlika prevelika, da bi lahko šlo za naključje (Field, 2009).

Na osnovi statistične pomembnosti potrdimo ali ovržemo hipoteze. Statistična pomembnost (p-vrednost) nam da podatek, kako zelo prepričani smo lahko, da razlike med skupinami zares obstajajo v populaciji, iz katere je bil vzorec vzet. Pove nam ali lahko razlike posplošimo iz vzorca na populacijo. Če je p-vrednost manjša kot 0,05, pomeni, da lahko na ravni 5 % tveganja trdimo, da statistično pomembne razlike obstajajo, kar enostavneje pomeni, da obstaja 5 % verjetnost (ali manj), da smo prišli do razlik v našem vzorcu po naključju. Skratka pove nam, kako zanesljivi so konkretni rezultati iz našega vzorca. Na temelju statistične pomembnosti potrdimo ali ovržemo hipoteze (Field, 2009).

Za **kvalitativni del raziskave** sem opravila transkripcijo svojih in prostovoljčevih zapisov s srečanja fokusne skupine. V poseben dokument sem si pod vsako zastavljeno vprašanje na fokusni skupini zapisala vse odgovore udeležencev. Izdelala sem izbor relevantnih delov besedila – izbrala sem izjave, ki so pomembne za odgovor na problem. Nato sem jih odprto kodirala (čas, podobnost).

4. REZULTATI

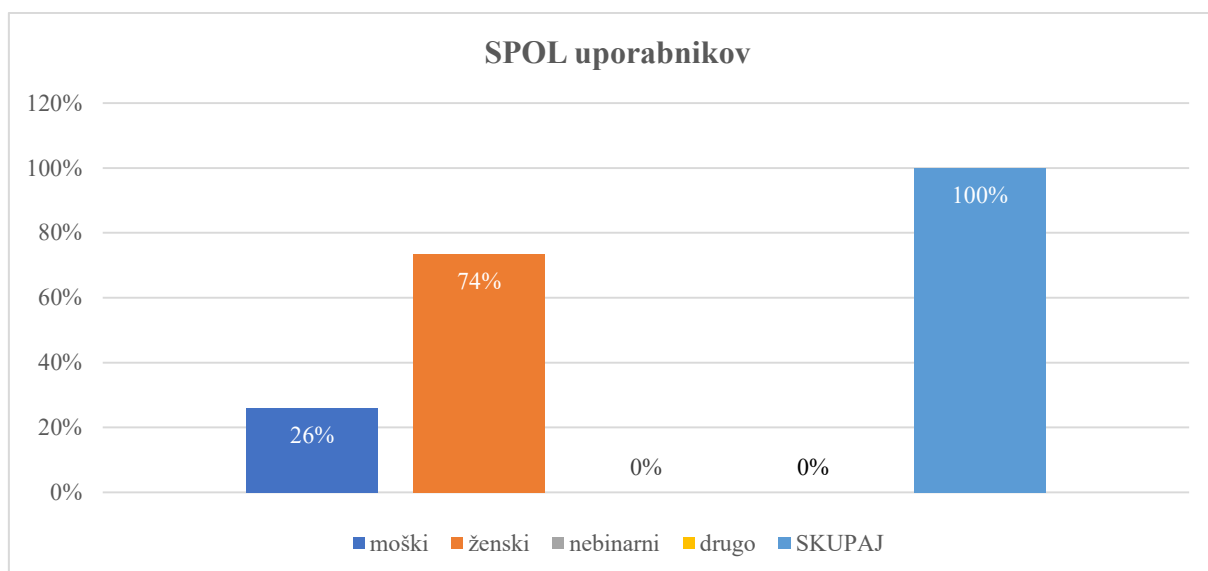
4.1. Predstavitev rezultatov kvantitativnega dela raziskave

Demografski sklop – v tem sklopu prikazujem osnovne demografske podatke sodelujočih v raziskavi

- SPOL

V raziskavo je bilo zajetih 102 anketirancev, od tega 75 žensk in 27 moških. Nihče ni izbral odgovora nebinarni ali drugo. Iz tega podatka vidimo, da medgeneracijski center DANica Rače – Fram obiskuje več žensk kot moških, in sicer 74 % žensk in 26 % moških.

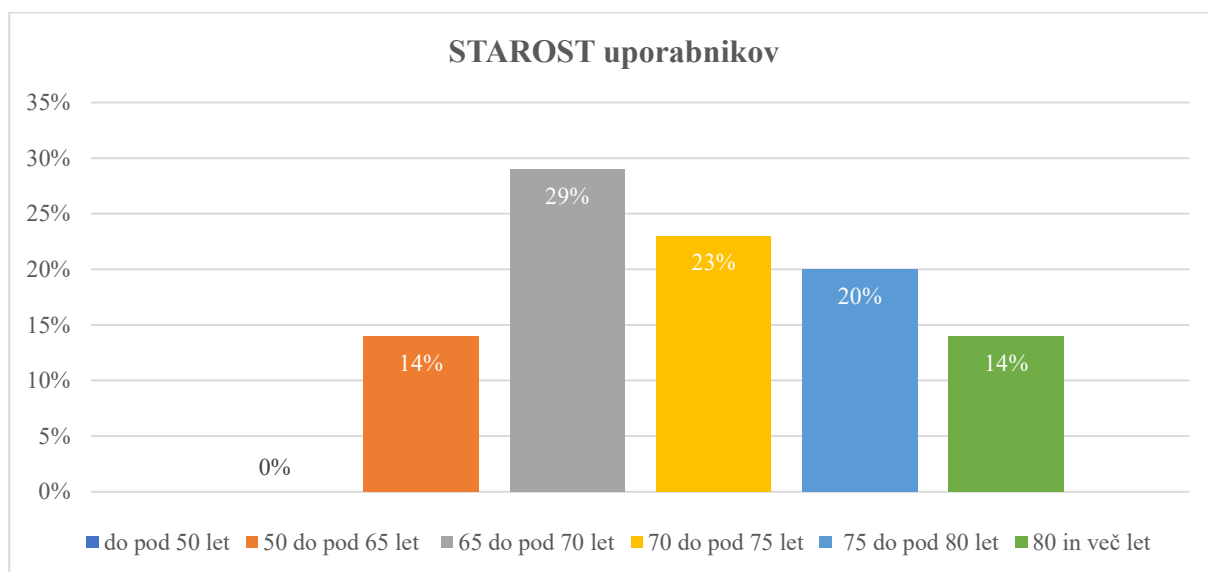
Graf 4.1: Spol uporabnikov

- STAROST

Starostna struktura uporabnikov je naslednja: 0 % je starih do pod 50 let, 14 % uporabnikov od 50 do pod 65 let, 29 % uporabnikov od 65 do pod 70 let, 23 % od 70 do pod 75 let, 20 % od 75 do pod 80 let in 14 % jih šteje od 80 in več let. Najbolj množično se torej vključujejo uporabniki okrog upokojitvene starosti.

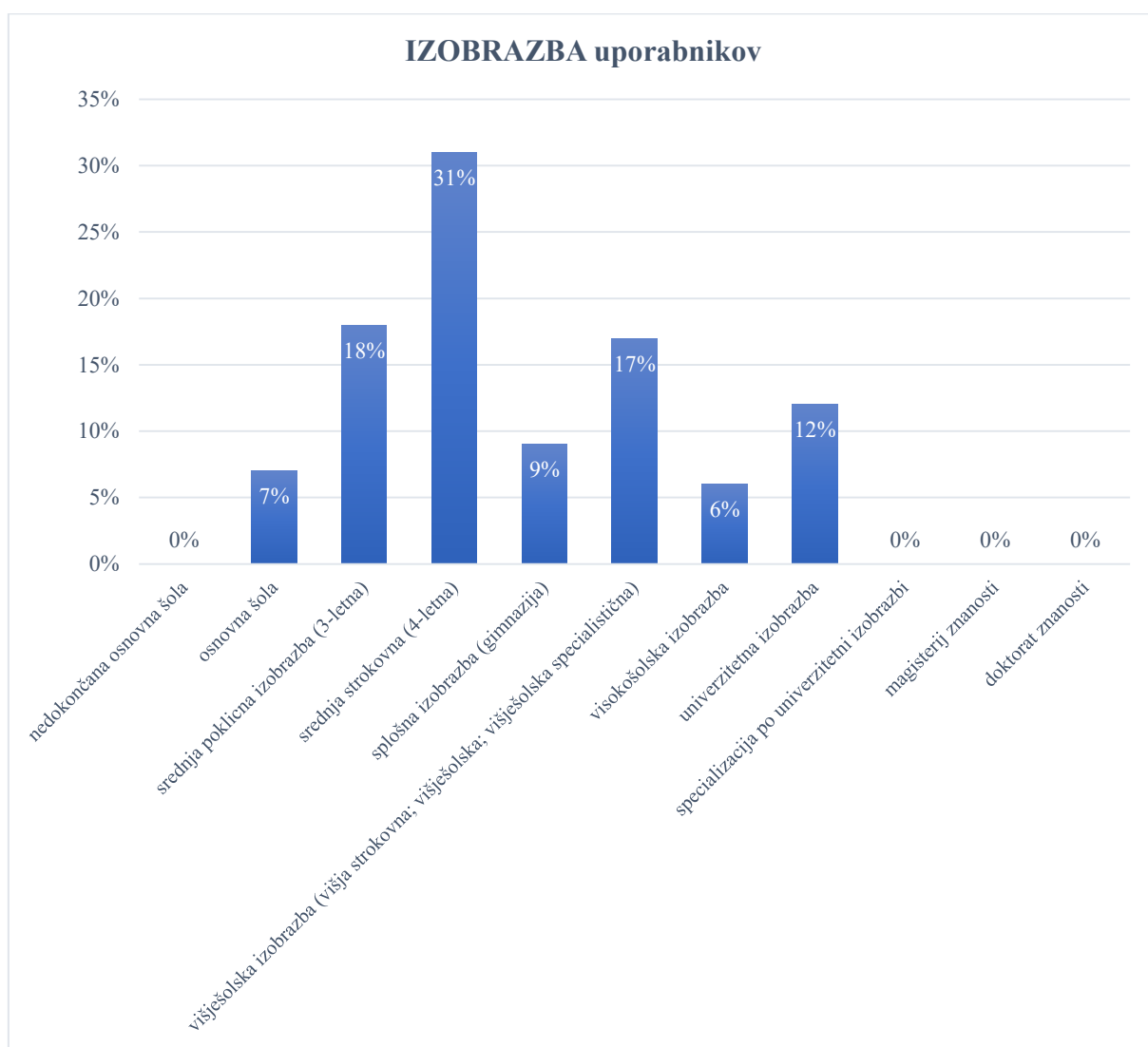
Graf 4.2: Starost uporabnikov

- IZOBRAZBA

Med uporabniki medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram prevladuje srednja strokovna (4-letna) izobrazba, ki jo ima 31 % uporabnikov. 18 % uporabnikov ima srednjo poklicno izobrazbo (3-letna). Višješolsko izobrazbo ima 17 % in univerzitetno izobrazbo 12 % uporabnikov. 9 % uporabnikov ima splošno izobrazbo (gimnazija), 7 % ima osnovno šolo in 6 % končano visokošolsko izobrazbo. Nihče od uporabnikov nima nedokončane osnovne šole, specializacije po univerzitetni izobrazbi, magisterija znanosti ali doktorata znanosti.

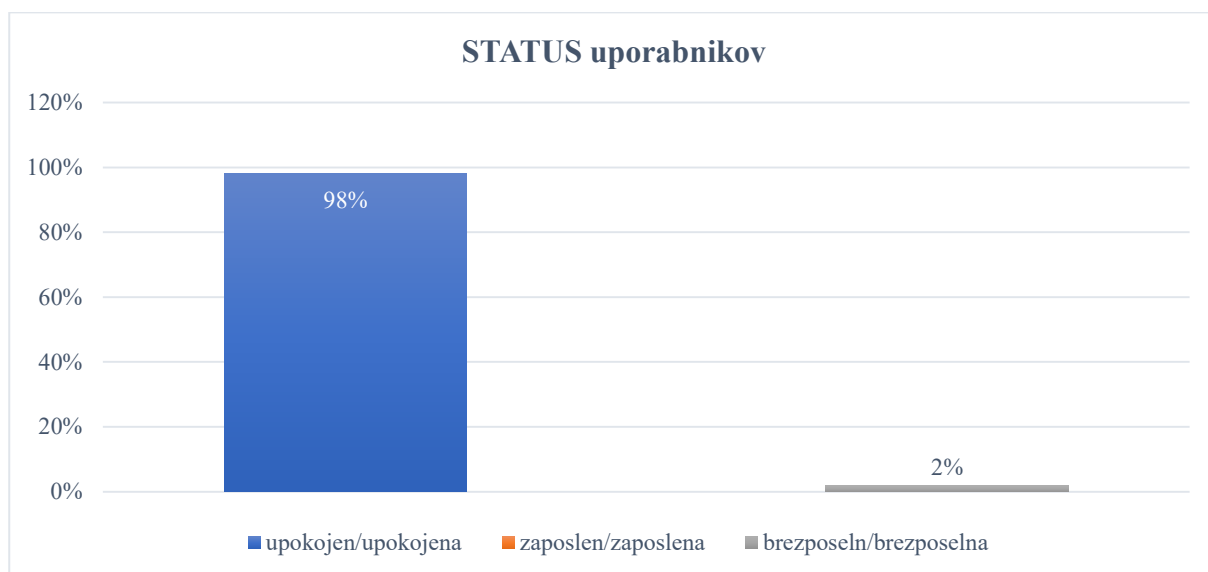
Graf 4.3: Izobrazba uporabnikov

- STATUS

98 % uporabnikov medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram je upokoјencev, kar je pričakovan rezultat ankete. 2 % je brezposelnih.

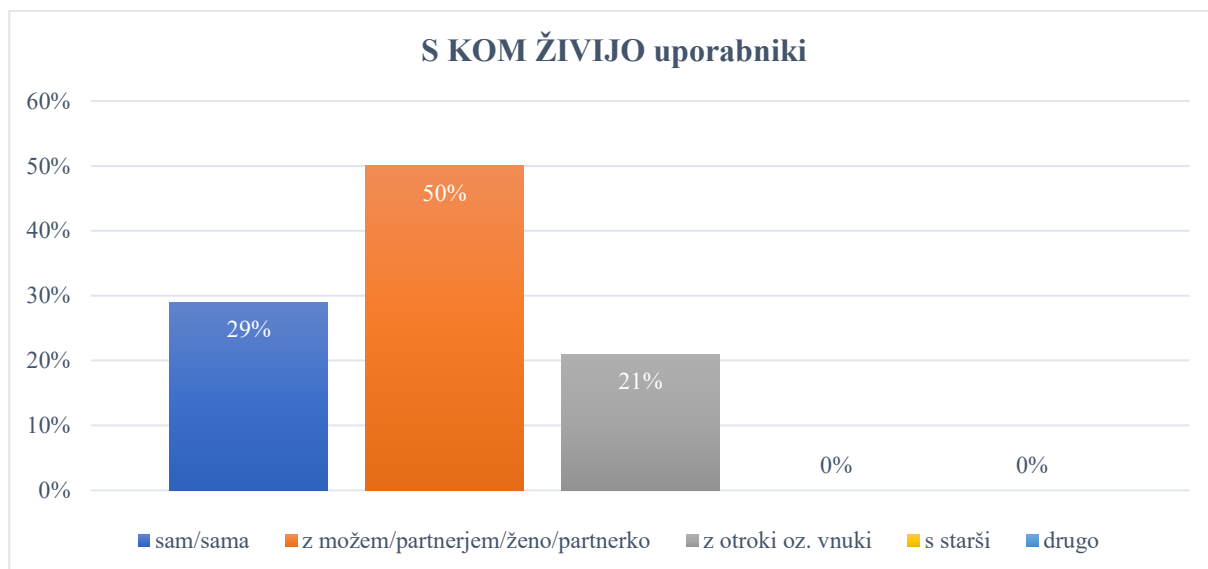
Graf 4.4: Status uporabnikov

- S kom živijo uporabniki?

50 % uporabnikov živi z možem, ženo oziroma s partnerjem ali partnerko, 29 % uporabnikov živi samih, 21 % pa z otroki/vnuki. Nihče ne živi s starši ali kom drugim.

Graf 4.5: S kom živijo uporabniki?

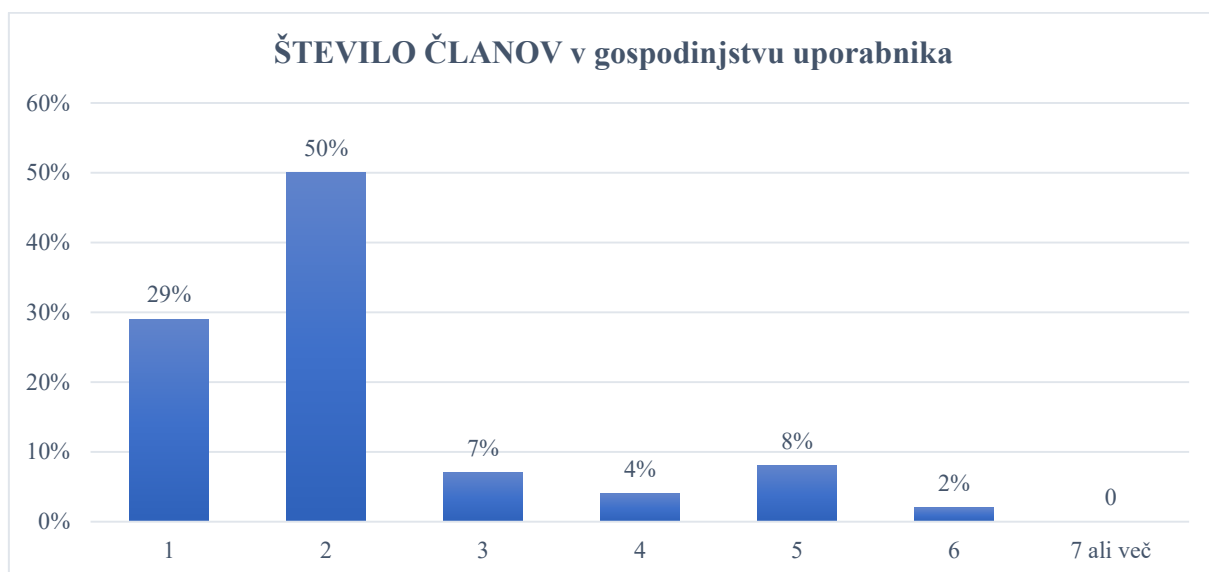

- Skupno število članov v gospodinjstvu uporabnika

V gospodinjstvih uporabnika medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram živita v 50 % dva člana, 29 % jih živi v gospodinjstvu z enim članom (torej živijo sami), 8 % je v

gospodinjstvu s petimi člani, 7 % s tremi člani, 4 % s štirimi člani in 2 % s šestimi člani. Nihče ne živi v gospodinjstvu s sedmimi ali več člani.

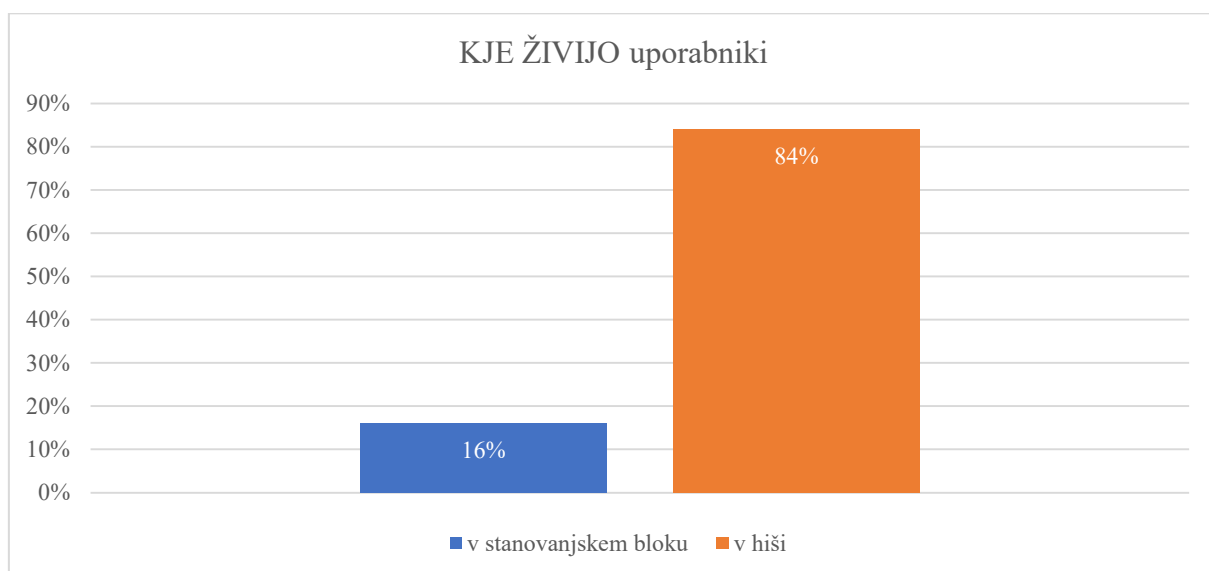
Graf 4.6: Število članov v gospodinjstvu uporabnika

- Kje živijo uporabniki?

Ker v občini Rače – Fram prevladuje infrastruktura hiš, je pričakovano, da večina uporabnikov živi v hiši, to je 84 %, preostalih 16 % uporabnikov pa živi v bloku.

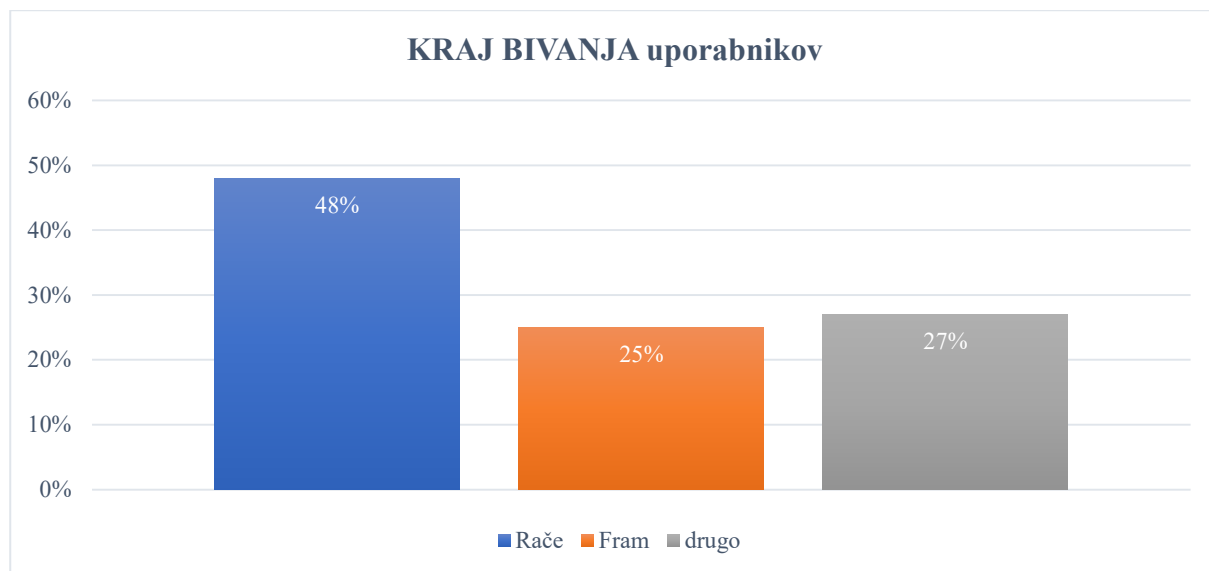
Graf 4.7: Kje živijo uporabniki?

- **KRAJ bivanja uporabnikov medgeneracijskega centra**

V glavnem prihajajo v medgeneracijski center DANica Rače – Fram uporabniki iz Rač in Frama, to je 73 %, 27 % jih prihaja iz krajev v bližini občine Rače – Fram (Hotinja vas, Hoče, Radizel, Orehova vas, Spodnja in Zgornja Polskava, Sele pri Polskavi, Pragersko, Maribor).

Graf 4.8: Kraj bivanja uporabnikov

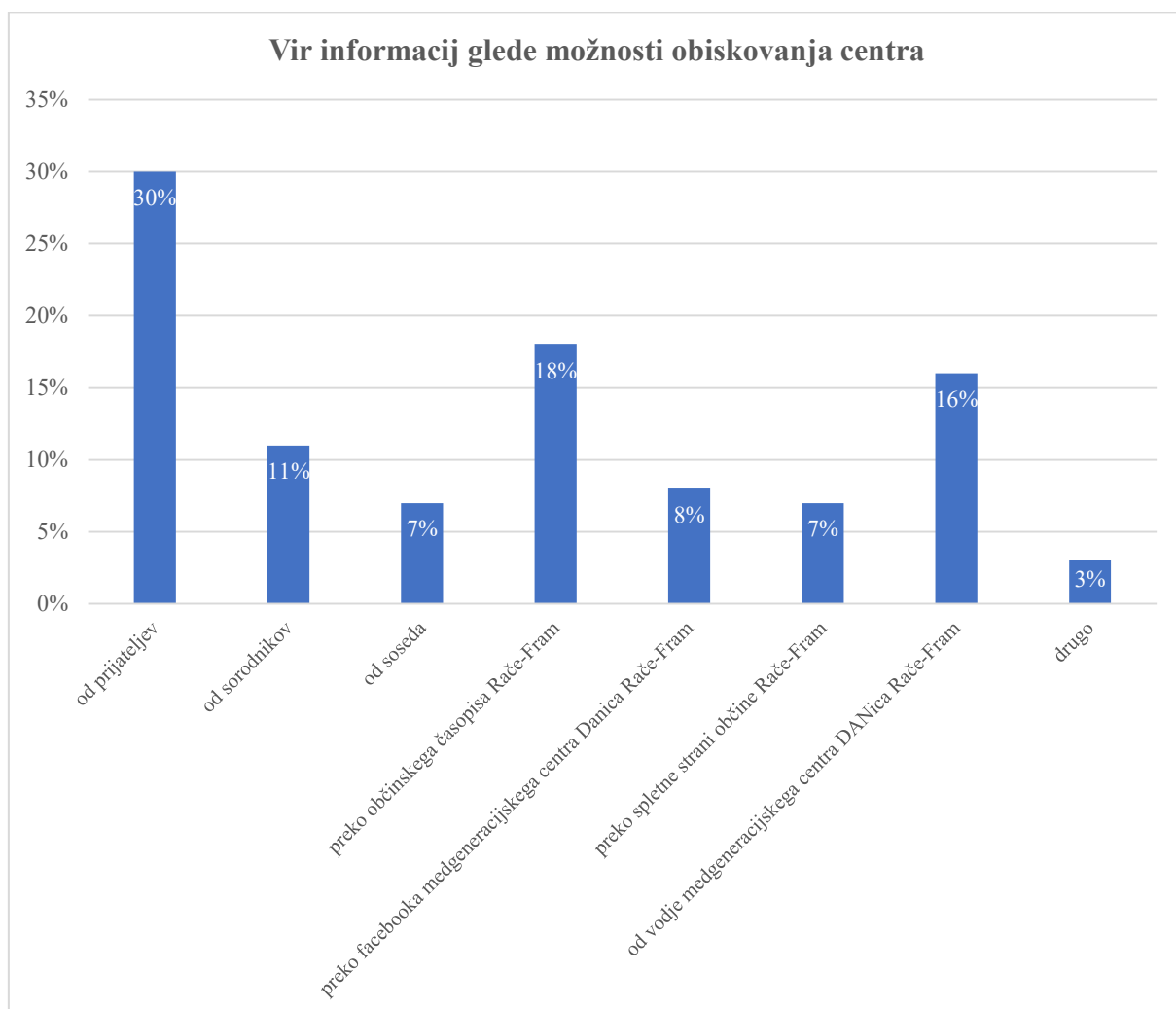

V **naslednjem sklopu** anketnega vprašalnika so se vprašanja nanašala na vidike, ki so povezani z obiskovanjem medgeneracijskega centra.

- **VIR INFORMACIJ GLEDE MOŽNOSTI OBISKOVANJA centra**

Viri informacij glede možnosti obiskovanja medgeneracijskega centra so raznoliki. Največ uporabnikov je za možnost obiskovanja medgeneracijskega centra izvedelo od prijateljev (skoraj tretjina uporabnikov 30 %); 18 % iz občinskega časopisa, ki ga izdaja občina Rače – Fram; 16 % od vodje medgeneracijskega centra; 11 % od sorodnikov. Po manj kot 10 % pa jih je za to možnost izvedelo od sosedov, preko facebooka, iz občinske spletne strani ali drugo (preko društva upokojencev Rače, v knjižnici Rače).

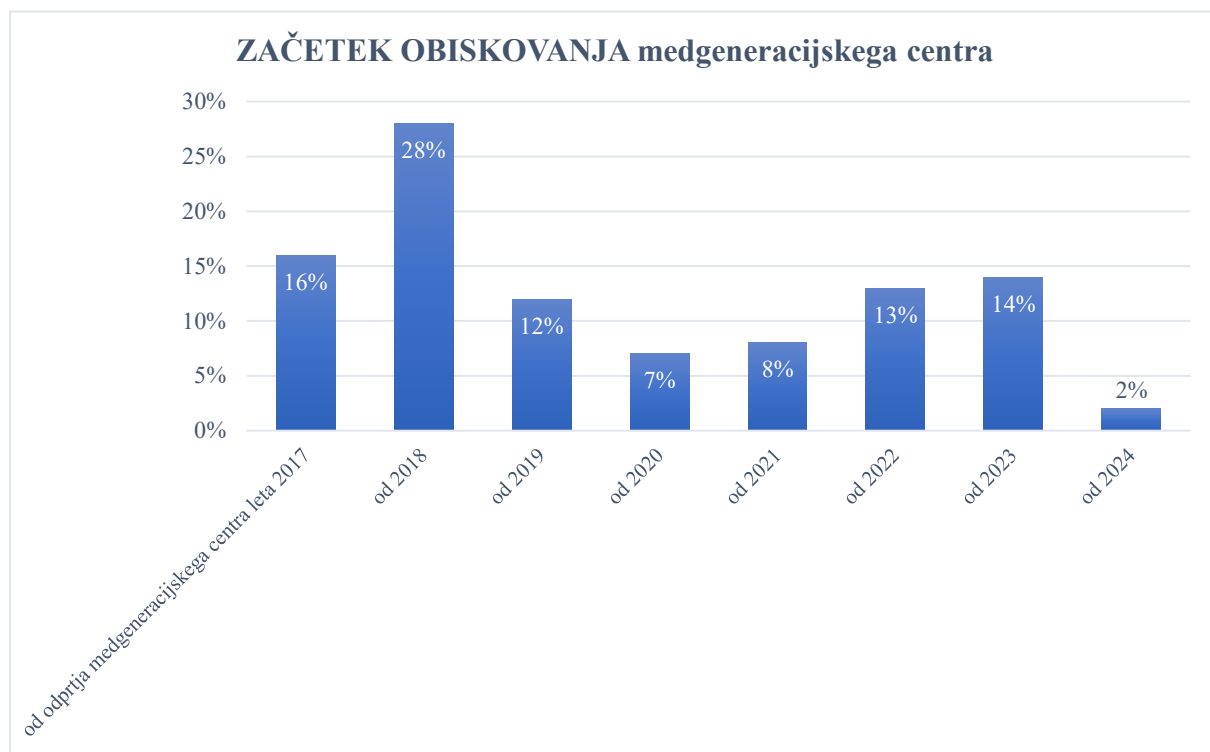
Graf 4.9: Vir informacij glede možnosti obiskovanja centra

- **ZAČETEK OBISKOVANJA medgeneracijskega centra**

Od samega odprtja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram, in sicer od leta 2017, obiskuje center 16 % uporabnikov. Zelo veliko se jih je pridružilo leta 2018 (okrog 28 %), nato je trend novih uporabnikov padel. Najverjetneje je razlog epidemija oziroma vmesno zaprtje centra. Z letom 2022 se je ponovno začel dvig novih uporabnikov (13 %), 2023 pa je center začelo obiskovati 14 % uporabnikov.

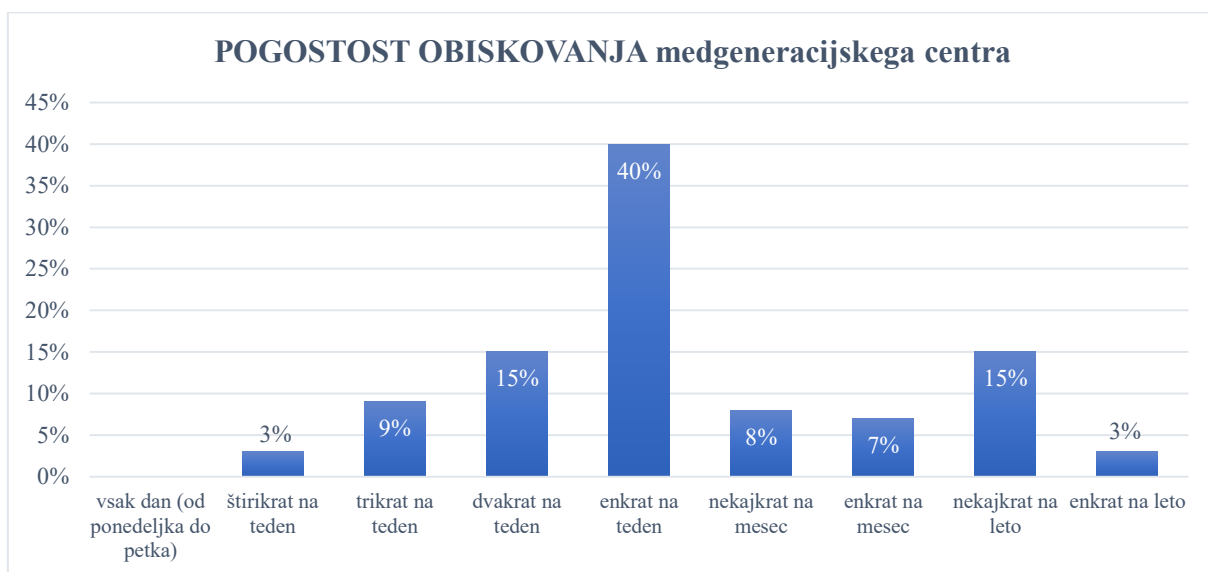
Graf 4.10: Začetek obiskovanja medgeneracijskega centra

- **POGOSTOST OBISKOVANJA medgeneracijskega centra**

40 % uporabnikov obiskuje medgeneracijski center enkrat na teden; 15 % dvakrat na teden in prav tako 15 % uporabnikov nekajkrat na leto. 9 % center obiskuje trikrat na teden; 8 % nekajkrat na mesec; 7 % enkrat na mesec. 3 % uporabnikov obiskuje medgeneracijski center štirikrat na teden ali enkrat na leto. Skupaj tako več kot 60 % uporabnikov obiskuje center vsaj enkrat na teden ali pogosteje.

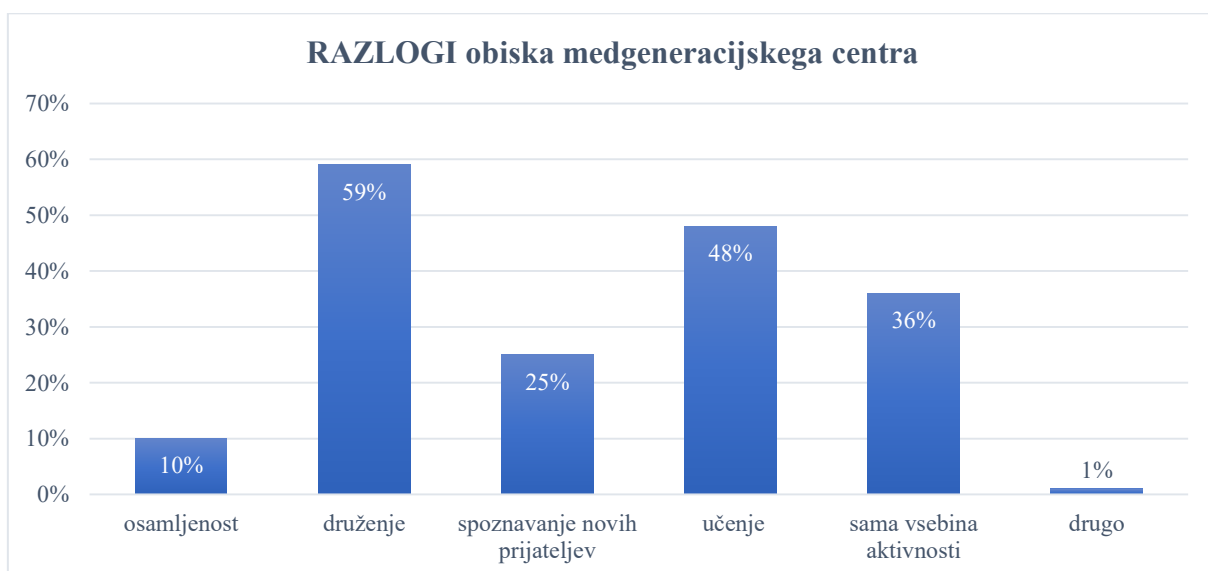
Graf 4.11: Pogostost obiskovanja medgeneracijskega centra

- RAZLOGI OBISKA medgeneracijskega centra

Anketirani so pri tem vprašanju lahko izbrali več možnih odgovorov. 59 % uporabnikov je označilo, da so razlogi za vključitev v aktivnosti medgeneracijskega centra druženje, 48 % učenje, 36 % sama vsebina aktivnosti, 25 % spoznavanje novih prijateljev, 10 % zaradi osamljenost, 1 % pa navaja druge razloge.

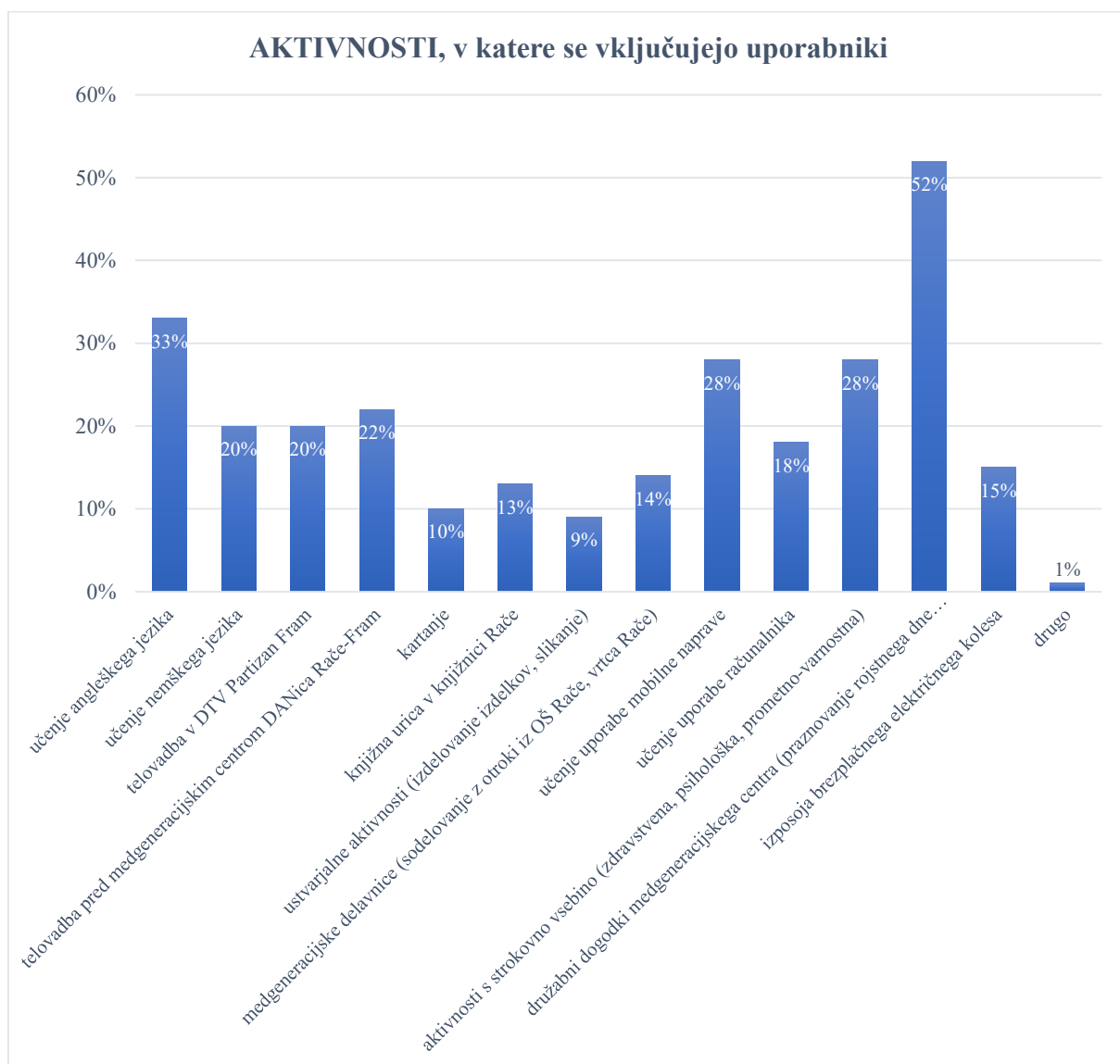
Graf 4.12: Razlogi obiska medgeneracijskega centra

- AKTIVNOSTI, V KATERE SE VKLJUČUJEJO UPORABNIKI

V primeru vprašanj o aktivnostih, ki se jih uporabniki udeležujejo, so lahko ti izbrali več možnih odgovorov. Uporabniki medgeneracijskega centra se zelo radi udeležujejo družabnih dogodkov medgeneracijskega centra (praznovanje rojstnih dnevov medgeneracijskega centra, raznih koncertov, kulturnih prireditev) – takih je kar 52 %. Priljubljena aktivnost med njimi je učenje tujih jezikov, skupno se jih udeležuje 53 % (33 % se jih uči angleškega jezika, 20 % nemškega jezika). So športno aktivni, saj se jih kar 42 % udeležuje telovadbe (20 % jih obiskuje telovadbo v DTV Partizan v Framu, kjer telovadijo s fizioterapevtko; 22 % jih telovadi pred medgeneracijskim centrom DANica Rače – Fram, kjer sami uporabniki vodijo telovadbo). 28 % se jih uči uporabe mobilne naprave in prav tako 28 % jih obiskuje aktivnosti s strokovno vsebino (zdravstvena, psihološka, prometno-varnostna). 18 % uporabnikov se uči uporabe računalnika. 15 % si jih izposoja brezplačno električno kolo, 14 % jih sodeluje na medgeneracijskih delavnicah z otroki iz osnovne šole Rače in vrtca Rače, 13 % jih obiskuje knjižno urico v knjižnici Rače. 10 % jih karta v medgeneracijskem centru, 9 % pa jih hodi na ustvarjalne delavnice. 1 % uporabnikov je komentiralo, da je čudovito in naj se kar tako v bodoče nadaljuje.

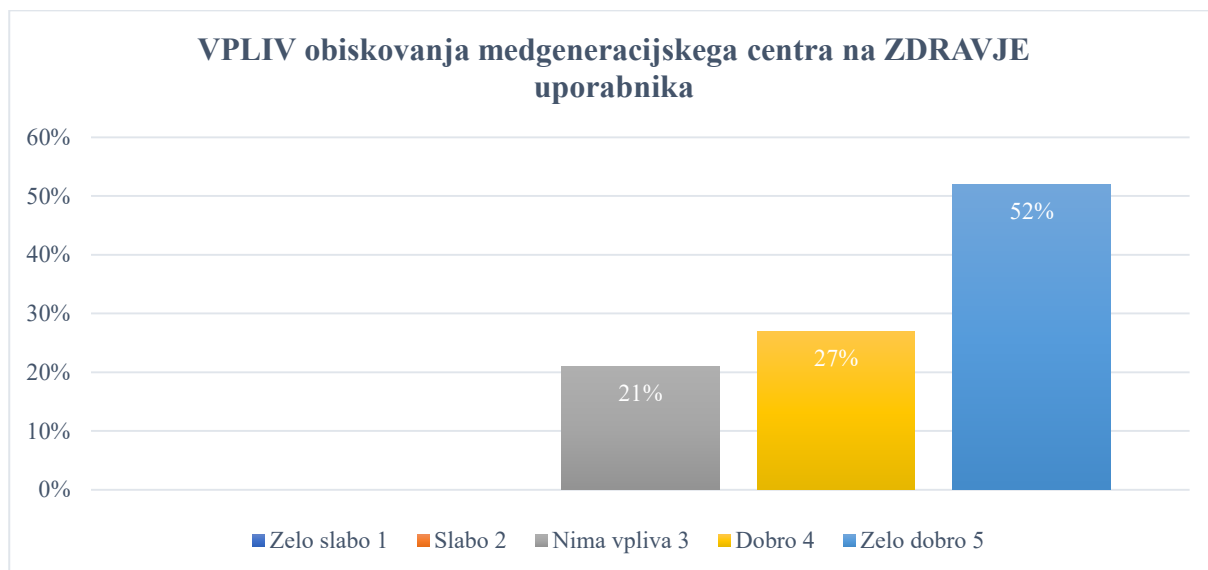
Graf 4.13: Aktivnosti, v katere se vključujejo uporabniki

- VPLIV OBISKOVANJA CENTRA NA ZDRAVJE UPORABNIKOV

52 % anketiranih uporabnikov je odgovorilo, da obiskovanje medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram zelo ustrezno vpliva na njihovo zdravje; na 27 % obiskovanje vpliva ustrezno in za 21 % obiskovanje medgeneracijskega centra nima vpliva na njihovo zdravje. Nihče pa pričakovano ni odgovoril, da bi imelo obiskovanje slab vpliv na zdravje.

Graf 4.14: Vpliv obiskovanja medgeneracijskega centra na zdravje uporabnika

- ZADOVOLJSTVO GLEDE URNIKA AKTIVNOSTI

Zelo zadovoljnih z urnikom aktivnosti je 56 % anketiranih uporabnikov, 42 % je zadovoljnih. 1 % ni niti zadovoljnih niti nezadovoljnih in 1 % je nezadovoljnih.

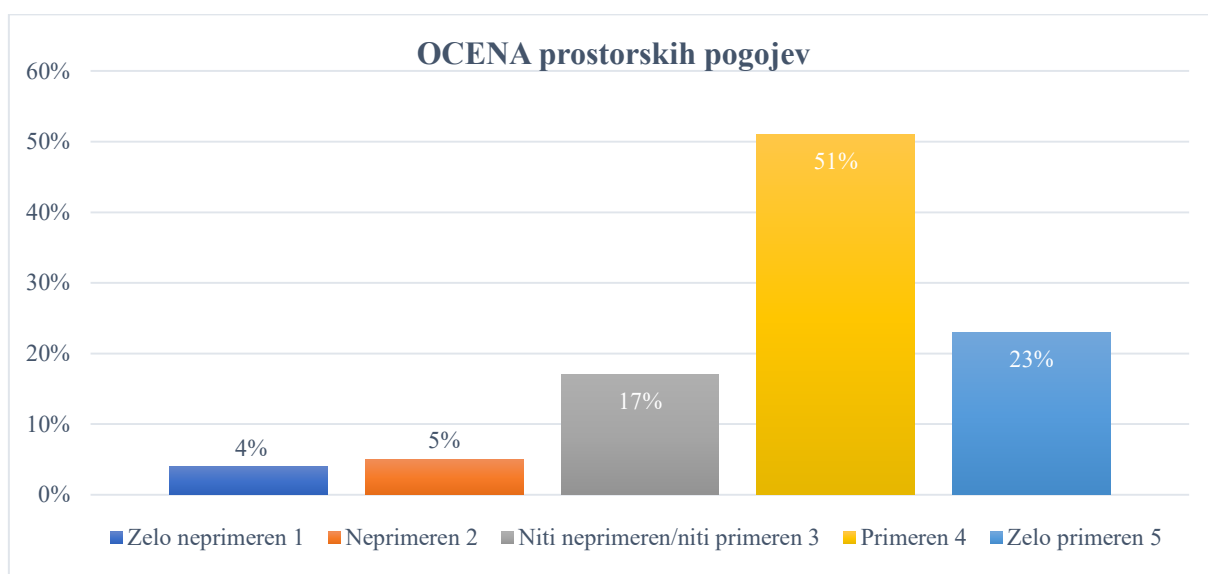
Graf 4.15: Zadovoljstvo glede urnika aktivnosti

- OCENA PROSTORSKIH POGOJEV

Ocena prostorskih pogojev je nekoliko slabša. 51 % uporabnikov meni, da so prostorski pogoji primerni; 23 % da so zelo primerni; 17 % jih meni da niso niti neprimerni niti primerni; 5 %, da so neprimerni in 4 %, da so zelo neprimerni.

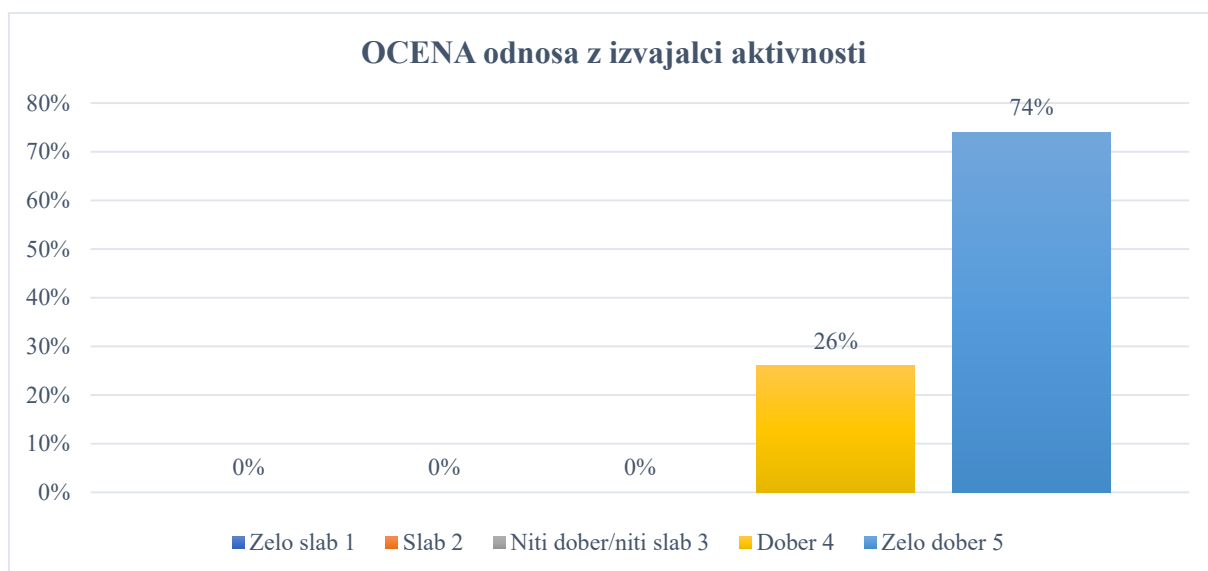
Graf 4.16: Ocena prostorskih pogojev

- OCENA ODNOSA Z IZVAJALCI AKTIVNOSTI

Odnos z izvajalci aktivnosti 74 % anketiranih uporabnikov ocenjujejo kot zelo dober, 26 % pa kot dober.

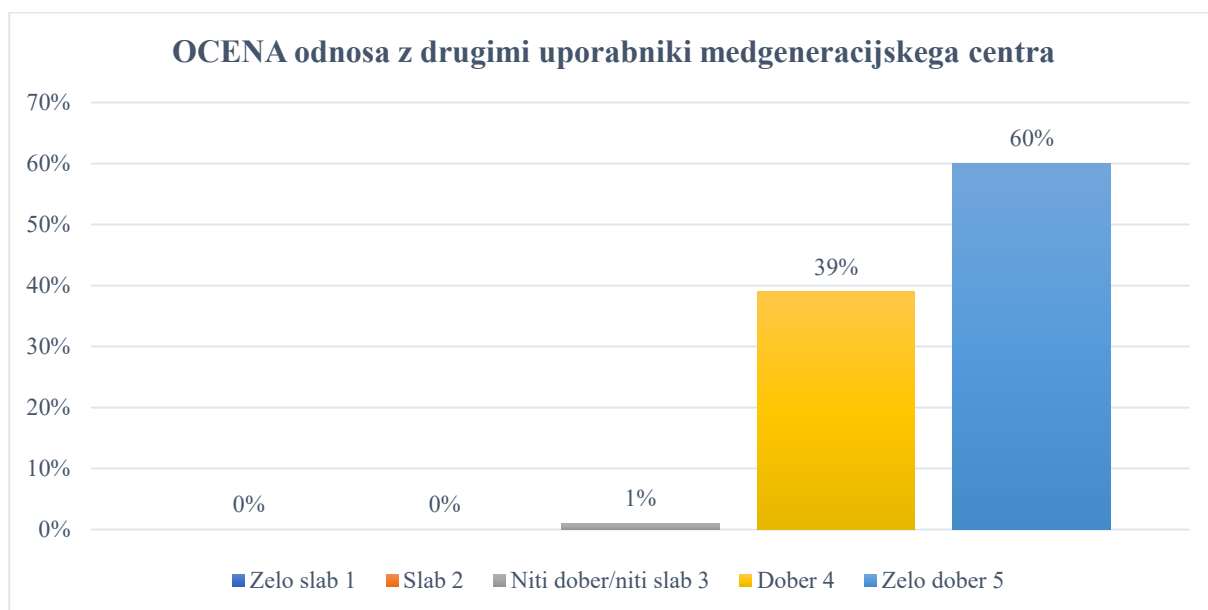
Graf 4.17: Ocena odnosa z izvajalci aktivnosti

- OCENA ODNOSA Z DRUGIMI UPORABNIKI CENTRA

Odnos z drugimi uporabniki medgeneracijskega centra 60 % anketiranih uporabnikov ocenjuje kot zelo dober; 39 % kot dober; 1 % pa kot niti dober/niti slab.

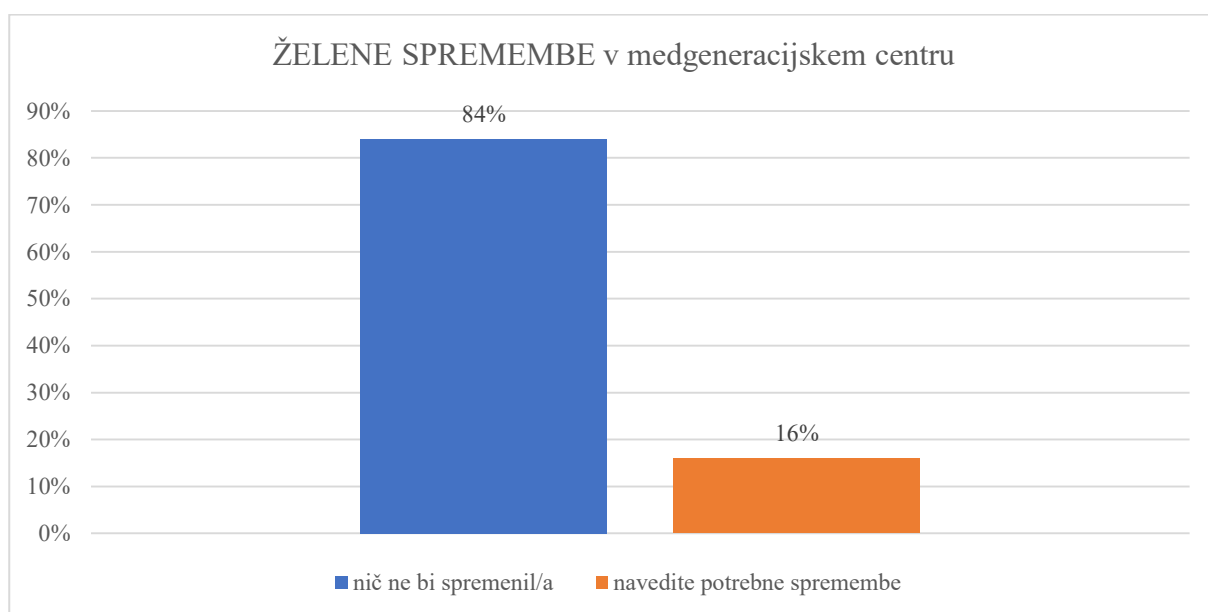
Graf 4.18: Ocena odnosa z drugimi uporabniki medgeneracijskega centra

- **ŽELENE SPREMEMBE**

Velika večina anketiranih (84 %) v centru ne bi nič spremenila. 16 % uporabnikov si prizadeva za dovoz za invalide oz. lažji dostop za tiste, ki težje hodijo, novo gradnjo ali širitev prostorov za izvajanje delavnic z večjim številom obiskovalcev, ureditev prostorov za ples, kegljišče, balinanje, kuharski tečaj, tečaj italijanščine, še več delavnic na temo online telekomunikacije, organizacijo krajših pohodov po občini Rače – Fram.

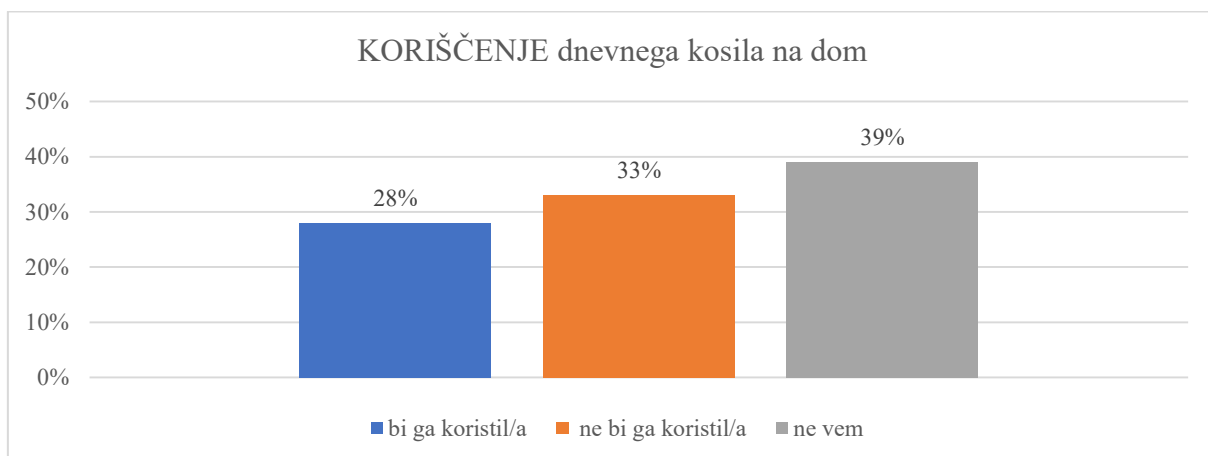
Graf 4.19: Želene spremembe v medgeneracijskem centru

- DNEVNO KOSILO

Če bi medgeneracijski center DANica Rače – Fram uvedel storitev – razvoz dnevnega kosila na dom, bi 28 % uporabnikov koristilo to storitev; 33 % je ne bi koristilo in 39 % anketiranih uporabnikov še ne ve.

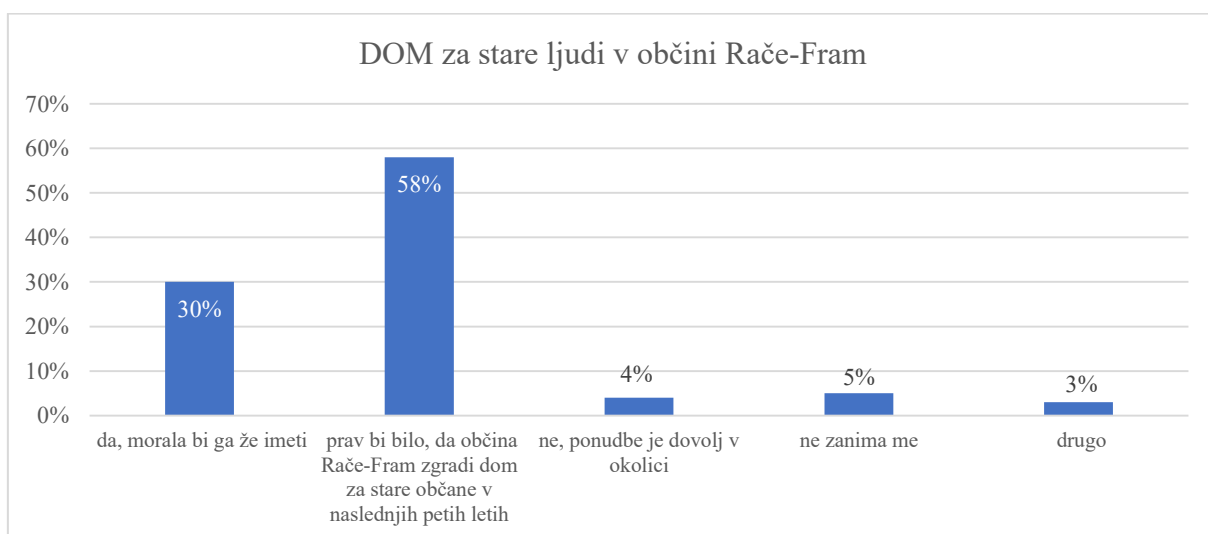
Graf 4.20: Koriščenje dnevnega kosila na dom

- OCENA POTREBE PO DOMU ZA STARE LJUDI

V Sloveniji je najbolj tradicionalna oblika varstva za stare ljudi v domovih za stare ljudi. Občina Rače – Fram tovrstne ustanove nima. 58 % anketiranih uporabnikov meni, da bi bilo prav, da občina Rače – Fram zgradi dom za stare ljudi v naslednjih petih letih. 30 % meni, da bi ga že morali imeti, 5 % jih to ne zanima, 4 % pa meni, da je ponudbe dovolj v okolici. 3 % menijo drugo – da še ne rabijo tega in bi raje uredili dnevno varstvo v občini Rače – Fram.

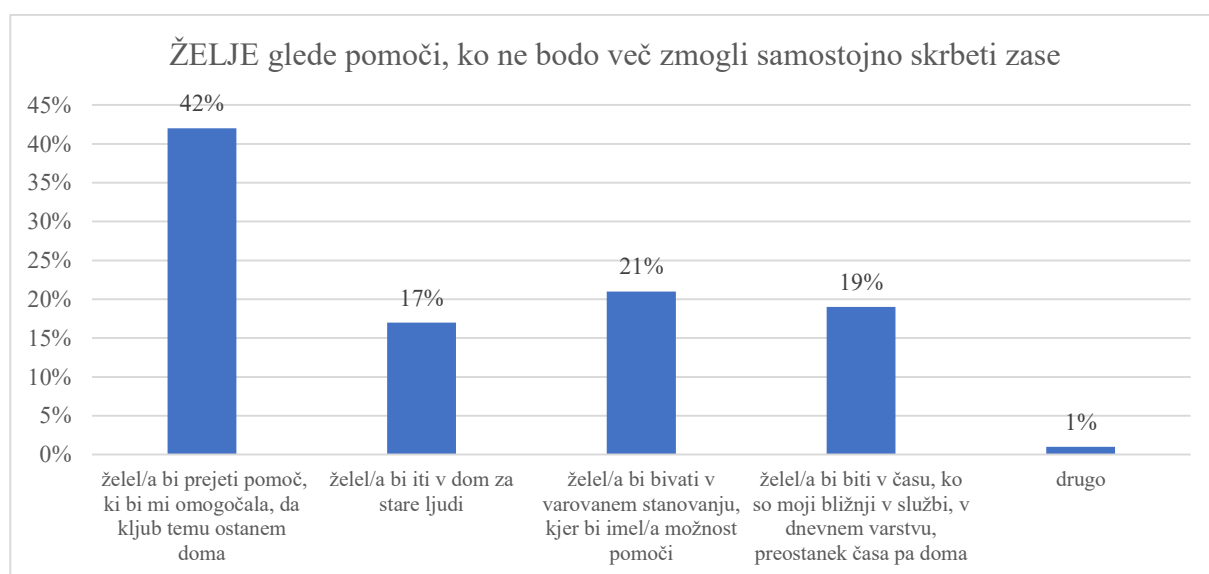
Graf 4.21: Dom za stare ljudi v občini Rače – Fram

- ŽELJE GLEDE POMOČI

Ko anketirani ne bodo več zmogli samostojno skrbeti zase, jih 42 % namerava prejemati pomoč, ki bi omogočala, da kljub temu ostanejo doma; 21 % bi jih hotelo bivati v varovanem stanovanju, kjer bi imeli možnost pomoči; 19 % uporabnikov bi želelo biti v času, ko so njihovi bližnji v službi, v dnevnem varstvu, preostanek časa pa doma; 17 % bi jih nameravalo iti v dom za stare ljudi; 1 % pa bi izbrali drugo.

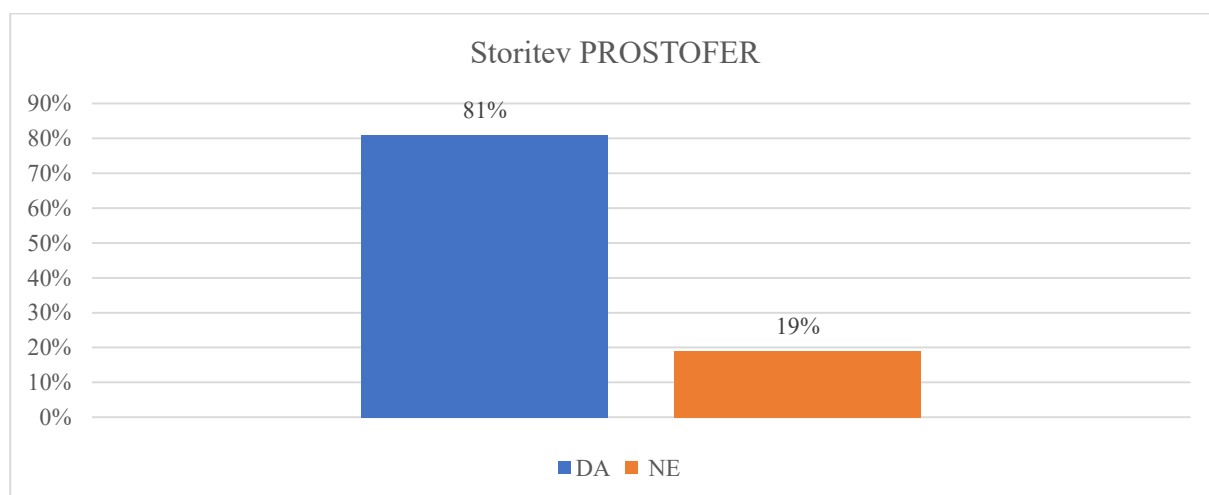
Graf 4.22: Želje glede pomoči, ko ne bodo več zmogli samostojno skrbeti zase

- STORITEV PROSTOFER

81 % anketiranih uporabnikov je seznanjenih, da lahko v občini Rače – Fram koristijo storitev PROSTOFER. 19 % pa jih ne ve za to storitev.

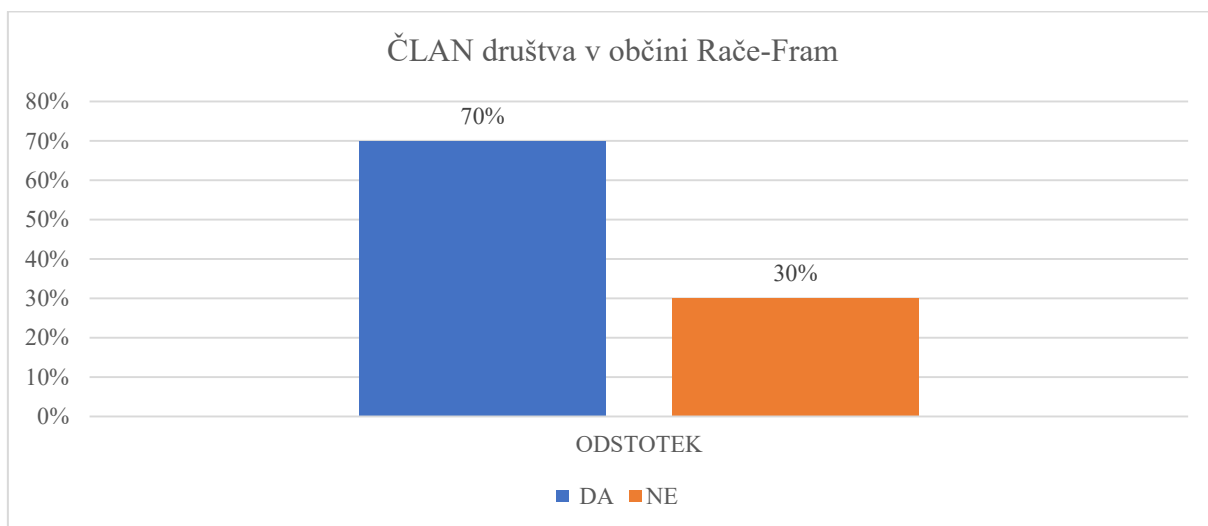
Graf 4.23: Storitev PROSTOFER

- ČLANSTVO V DRUGIH DRUŠTVIH

Sicer pa je 70 % uporabnikov medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram hkrati še članov kakšnega društva v občini Rače – Fram, 30 % uporabnikov pa je takih, ki niso člani nobenega društva v občini Rače – Fram.

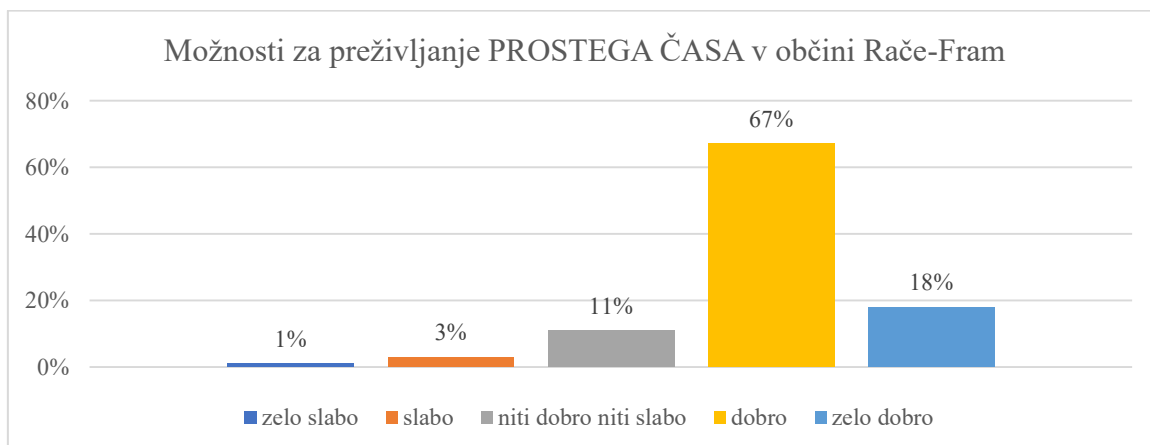
Graf 4.24: Član društva v občini Rače – Fram

- MOŽNOSTI ZA PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA V OBČINI RAČE – FRAM

Glede vprašanja, kako dobro je v občini Rače – Fram poskrbljeno za preživljanje prostega časa za stare ljudi, so anketirani uporabniki različnega mnenja. V večini so sicer mnenja, da dobro, to je 67 % in 18 % zelo dobro. 11 % jih meni da ni niti dobro niti slabo, 3 % pa menijo, da so možnosti slabe in 1 % možnosti ocenjujejo kot zelo slabe.

Graf 4.25: Možnosti za preživljanje prostega časa v občini Rače – Fram

- KORISTI obiskovanja medgeneracijskega centra

Uporabniki navajajo, da se, odkar obiskujejo medgeneracijski center DANica Rače – Fram, več družijo, spoznavajo nove prijatelje, imajo obveznost, kar jim daje samozavest, veselje, več vedrine, so bolj veseli, družabni, bolj pozitivni, skratka njihovo življenje je obiskovanje centra poživilo, saj jim omogoča nek drugačen smisel oz. kakovost. Zelo so hvaležni, da imajo medgeneracijski center DANica v občini Rače – Fram.

Slika 4.1: Sprememba v vašem življenju

4.2. Predstavitev preverjanja hipotez

H1: Moški obiskujejo aktivnosti medgeneracijskega centra v večji meri zaradi same vsebine aktivnosti, kot ženske.

Najprej smo izračunali frekvence za izbrano vprašanje in nato še pričakovane frekvence. Nato pa smo s hi-kvadrat testom preverili, ali obstajajo statistično pomembne razlike med odgovori. Če obstajajo, pomeni, da lahko odstotke posplošimo na celotno populacijo.

Tabela 4.1: Križna tabela – obiskovanje (spol) glede na samo vsebino aktivnosti

			Sama vsebina aktivnosti		
			Ni izbrano	Sama vsebina aktivnosti	
Spol	Moški	f	19	8	27
		f %	70,4 %	29,6 %	100,0 %
	Ženski	f	47	28	75
		f %	62,7 %	37,3 %	100,0 %
Skupaj		f	66	36	102
		f %	64,7 %	35,3 %	100,0 %

Križna tabela nam omogoča nazoren pregled frekvenčne porazdelitve podatkov dveh spremenljivk glede na njune kategorije, v mojem primeru – spol in sama vsebina aktivnosti. Ta test je uporabljen, ker nameravam preveriti, ali se spremenljivki povezujeta oziroma ali lahko odstotke kombinacij odgovorov iz našega vzorca posplošim tudi na populacijo. Pogoji, ki so potrebni za test, so, da več kot 20 % pričakovanih frekvenc ne sme biti manjših od 5 in najmanjša pričakovana frekvenca mora biti vsaj 1 (Field, 2009).

Znotraj moških jih manjši delež (29,6 %) obiskuje center zaradi vsebine aktivnosti kot je to pri ženskah (37,3 %), vendar razlike med spoloma niso statistično značilne. V sami raziskavi je bilo zaznati, da so razlike med moškimi in ženskami, tega pa ne moremo trditi za populacijo, katero raziskujemo.

Spremenljivki "obiskovanje zaradi same vsebine aktivnosti" in "spol" nista povezani (hi-kvadrat = 0,516; $p=0,473$). Izračun je dodan v Prilogi 3.

H2: Ženske obiskujejo aktivnosti medgeneracijskega centra v večji meri zaradi druženja kot moški.

Tabela 4.2: Križna tabela – spol in obiskovanje centra zaradi druženja

			Druženje		Skupaj
			Ni izbrano	Druženje	
Spol	Moški	f	16	11	27
		f %	59,3 %	40,7 %	100,0 %
	Ženski	f	27	48	75
		f %	36,0 %	64,0 %	100,0 %
Skupaj		f	43	59	102
		f %	42,2 %	57,8 %	100,0 %

Križna tabela prikazuje primerjavo med spolom in druženjem.

Višji delež (64,0 %) žensk obiskuje center zaradi druženja kot moških (40,7 %).

Ugotovim lahko, da center zaradi druženja obiskuje višji delež (64,0 %) žensk kot moških (40,7 %).

S hi-kvadratnim testom sem ugotovila, da sta spremenljivki »udeležba zaradi druženja« in »spol« povezani. Izračun (hi-kvadrat = 4,404, $p=0,036$) je prikazan v Prilogi 3.

Hipotezo, da ženske obiskujejo aktivnosti medgeneracijskega centra v večji meri zaradi druženja kot moški, lahko potrdim.

H3: Uporabniki, ki so stari do pod 75 let, se v večji meri udeležujejo aktivnosti, kjer se učijo uporabe mobilne naprave, kot tisti, ki so stari 75 let ali več.

Tabela 4.3: Križna tabela – starostni razred in učenje uporabe mobilne naprave

			Učenje uporabe mobilne naprave		Skupaj
			Ni izbrano	Učenje uporabe mobilne naprave	
Starostni razred	Od 50 do 70 let	f	34	10	44
		f %	77,3 %	22,7 %	100,0 %
	71 in več	f	40	18	58
		f %	69,0 %	31,0 %	100,0 %
Skupaj		f	74	28	102
		f %	72,5 %	27,5 %	100,0 %

Mlajši anketiranci se v 22,7 % vključujejo v aktivnosti učenja uporabe mobilne naprave, starejši od 71 let pa v 31,0 %. S hi-kvadrat preizkusom sem ugotovila, da spremenljivki "udeleževanje zaradi učenja uporabe mobilne naprave" in "starost" nista povezani (hi-kvadrat = 0,867, $p=0,352$). Izračun je dodan v Prilogi 3. Tako hipotezo, da se uporabniki, ki so stari do pod 75 let, v večji meri udeležujejo aktivnosti, kjer se učijo uporabe mobilne naprave, kot tisti, ki so stari 75 let ali več, ovržem. Uporabniki se ne glede na starost v približno podobni meri odločajo za učenje uporabe mobilne naprave.

H4: Ocena primernosti prostora medgeneracijskega centra DANica Rače - Fram je povezana s pogostostjo obiskovanja aktivnosti v medgeneracijskem centru.

Uporabili smo ANOVA test, ki ima možnost primerjati, ali so skupine glede na vrednosti neodvisne spremenljivke podale različne ocene odvisne spremenljivke. Izračunali smo povprečje na lestvici od 1 do 5 in ga nato primerjali.

Tabela 4.4: Opisna statistika – ocena primernosti prostora

	N	Povprečje (ocena primernosti prostora)	Standardni odklon	Standardna napaka
Tedensko	68	3,99	0,938	0,114
Mesečno	15	3,20	1,082	0,279
Letno	19	3,89	0,809	0,186
Skupaj	102	3,85	0,969	0,096

Najvišje so prostor ocenili tisti, ki center obiskujejo redno, to je vsaj enkrat tedensko (3,99), sledijo tisti, ki center obiskujejo letno (3,89) in najnižjo oceno so dali tisti, ki center obiskujejo mesečno (3,20). Vsi izračuni (Levenov test, test ANOVA in Bonferroni-jev test) so dodani v Prilogi 3.

Vrednost Levenovega testa (predpostavka o homogenosti varianc) je 0,906 in $p=0,407$, torej lahko izvedemo test ANOVA.

Test ANOVA je pokazal, da obstajajo razlike med skupinami po pogostosti obiska medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram in oceno primernosti prostora ($F = 4,326$, $p=0,016$).

Za detajlni pregled, med katerimi pari so statistično značilne razlike, smo uporabili Bonferroni-jev test, ki pokaže, da so razlike med tistimi, ki obiskujejo center tedensko in

mesečno ($p=0,012$). Ocena prostora je torej povezana s pogostostjo obiskovanja centra, a le med tistimi, ki center obiskujejo tedensko ali mesečno. Prvi so s prostorom bolj zadovoljni.

H5: Tisti, ki obiskujejo medgeneracijski center vsaj enkrat na teden, v večji meri menijo, da obiskovanje dobro ali zelo dobro vpliva na njihovo zdravje, v primerjavi s tistimi, ki ga obiskujejo redkeje.

Tabela 4.5: Opisna statistika

	N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka
Tedensko	68	4,43	0,719	0,087
Mesečno	15	4,13	0,915	0,236
Letno	19	4,11	0,875	0,201
Skupaj	102	4,32	0,786	0,078

Sicer so vpliv na zdravje najvišje ocenili tisti, ki center obiskujejo redno, in sicer tedensko (4,43). V približno enaki meri so ga ocenili tisti, ki obiskujejo center mesečno (4,13) in letno (4,11). Vsi izračuni (Levenov test, test ANOVA in Bonferroni-jev test) so dodani v Prilogi 3.

Vrednost Levenovega testa (predpostavka o homogenosti varianc) je 1,921 in $p=0,152$, torej lahko izvedemo test ANOVA. Preverili smo tudi vse razrede, kot je v anketnem vprašalniku in tudi tam ni razlike ($p = 0,317$, $F=1,188$).

Ne obstajajo razlike med skupinami po pogostosti obiska medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram ($p=0,152$) in vpliv obiskovanja na zdravje. Hipotezo ovržemo.

H6: Uporabniki, stari 75 let in več, bi v večji meri koristili storitev – dostava kosila na dom v primerjavi z mlajšimi.

Tabela 4.6: Križna tabela

			Če bi medgeneracijski center DANica Rače-Fram uvedel storitev – razvoj dnevnega kosila na dom			Skupaj
			Bi ga koristil/a	Ne bi ga koristil/a	Ne vem	
Starostni razred	Od 50 do 70 let	f	12	18	14	44
		f %	27,3 %	40,9 %	31,8 %	100,0 %
	71 in več	f	16	16	26	58
		f %	27,6 %	27,6 %	44,8 %	100,0 %
Skupaj		f	28	34	40	102
		f %	27,5 %	33,3 %	39,2 %	100,0 %

Izračun v Prilogi 3 pokaže, da spremenljivki »koriščenje razvoz dnevnega kosila na dom« in »starost« nista povezani (hi-kvadrat = 4,413; $p=0,299$). Mlajši anketiranci bi v 27,3 % koristili dostavo kosila na dom in starejši bi prav tako v 27,6 % koristili dostavo kosila na dom, razlike med starostnima razredoma pa niso statistično značilne.

4.3. Predstavitev rezultatov kvalitativne raziskave

V kvalitativnem delu raziskave je bilo vključenih osem uporabnikov medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram, ki so po predhodnem povabilu vsi privolili k sodelovanju: šest žensk in dva moška. Povprečna starost v izbranem vzorcu je 71,2 leti, vsi imajo status upokojenca. Štiri ženske živijo z možem, dve sta sami/vdovi, en moški živi z ženo, en živi sam/vdovec. Vseh osem živi v hiši, tri ženske v Račah, tri v Framu, en moški v Račah in en v Framu.

Nameravala sem ugotoviti, kaj uporabnikom osebno pomeni obiskovanje medgeneracijskega centra, kako obiskovanje vpliva na njihovo življenje, katere dejavnosti največkrat obiskujejo, katere dejavnosti si še prizadevajo uvesti v medgeneracijski center in ali je v občini Rače – Fram potreba po takšnem medgeneracijskem centru.

V poseben dokument sem si pod vsako zastavljeno vprašanje na fokusni skupini zapisala vse odgovore udeležencev. Naredila sem izbor relevantnih delov besedila – izbrala sem izjave, ki so pomembne za odgovor na težavo. Rezultate pa sem analizirala tudi s postopkom kodiranja.

Osebni pomen obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram

Obiskovanje medgeneracijskega centra vsem sodelujočim v fokusni skupini pomeni veliko oz. posameznikom ogromno. Pomen vidijo v pridobivanju znanja in izkušenj tako v smislu novih znanj (Ž1: »... pridobim znanja, ki jih v aktivni dobi nisem mogla realizirati ... «) kot v izmenjavi izkušenj in učenju. Možen pa je tudi vpogled v življenjske modrosti in pogled na svet drugih udeležencev. Z vključitvijo lahko razširijo svojo socialno mrežo z novimi poznanstvi (M1: »... in spoznavanje novih ljudi z izkušnjami itd«), s prijatelji, saj se z njimi lahko pogovarjajo in smeji. Pomembne so jim raznovrstne aktivnosti, druženje, zabava, kar dejansko nekaterim pomeni neko vrsto obveznosti. Izpostavili pa to tudi učinke tovrstnega sodelovanja, kot so sprostitev, zapolnitev prostega časa in psihična kondicija.

Vpliv obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram na njihovo življenje

Obiskovanje medgeneracijskega centra je dobro vplivalo na življenja uporabnikov, ki so sodelovali v fokusni skupini. Doprinos vidijo v pomenu, ki jim ga je prinesla nova socialna mreža, v medsebojnem sodelovanju in druženju. (Ž3: »... ker sem pogrešala službo, sem tukaj našla ljudi, družbo ...«). Omenjali so nov stil življenja, ki je pozitiven in zaznamuje bolj vreden pogled na svet. Pridobivajo nova znanja, izkušnje, znova se učijo, kar dobro vpliva na njihovo počutje, zdravje. Nekaterim pa to pomeni celo motivacijo za novo življenjsko obdobje, v katerem se občasno počutijo osamljene. Z aktivnostmi si popestrijo dan, (Ž3 »... da ni dan enak dnevu ...«), imajo obveznost, ki je dobrodošla. Potrjujejo velik pomen za njihovo življenje, s tem, ko obiskujejo medgeneracijski center, saj so s tem razširili svoje aktivnosti in nekateri postali prostovoljci (Ž6: »... mi je dragoceno, postala sem prostovoljka ...«).

Dejavnosti, ki jih največkrat obiskujejo

Sodelujoči v fokusni skupini se večinoma vsi udeležujejo telesne dejavnosti – telovadbe v DTV Partizan Fram, ki jo vodi fizioterapevtka ali telovadbe pred medgeneracijskim centrom. Povedali so, da se radi učijo, tako da vsak od njih obiskuje ali angleški ali nemški jezik. Obiskujejo ustvarjalne delavnice – slikanje, ročna dela. Vedno so dobrodošle nove vsebine, predavanja. Za razvedrilo pa kartanje, družabni dogodki (M2: »... pa družabni dogodki so vedno dobro organizirani ...«).

Dejavnosti, ki si jih še želijo v medgeneracijskem centru DANica

Najprej so bili ob postavljenem vprašanju, kaj so dejavnosti, ki si jih še želijo, udeleženci fokusne skupine zadržani in so bili mnenja, da je veliko aktivnosti, ki se dogajajo v medgeneracijskem centru in da jih je dovolj (Ž3: »... program je odlično sestavljen. Vsekakor pa čas pokaže potrebo po čem novem, neznanem. Vesela sem, da vam lahko izrazimo svoje želje, ideje in da se glede na zmožnosti tudi velikokrat realizirajo naše želje...«; M2: »..., da bi le vse dosedanje aktivnosti ostale, bi bil zelo vesel ...«).

Ko sem jih spodbudila, da razmislijo, izrazijo svoje želje, so bile med njimi ideje o spoznavanju občine z vidika – zgodovine, turizma, kulture, o zeliščarskem krožku in samozdravljenju, kuharskih tečajih, plesni delavnici, več delavnic na temo učenja online komunikacije preko telefona.

Mnenje o potrebi medgeneracijskega centra v občini Rače – Fram

Sodelujoči na fokusni skupini so bili enotni, da je vsekakor potreba po takšnem centru v sami občini. Glavni pomen vidijo v povezovanju ljudi med seboj, da ne ostajajo doma in da imajo določeno obveznost, ki je pozitivna za njihovo zdravje (Ž1: »... vsekakor se ljudje vedno manj povezujemo in takšne dejavnosti, ki so v centru ljudi povezujejo, ohranjajo njihovo aktivnost ...«).

Medgeneracijski center je za njih center, ki ni klasičen center z aktivnostmi, ampak center, ki ima po šestih letih delovanja dušo (Ž4: »... center je najboljše, kar se je zgodilo v Račah. Potrebujemo ga ...«).

Udeleženci si prizadevajo, da se center še naprej razvija in da ostane v občini Rače - Fram.

5. RAZPRAVA

V magistrskem delu sem raziskovala pomen medgeneracijskega centra za uporabnike v občini Rače - Fram. Uporabila sem kombinacijo kvantitativne in kvalitativne raziskave.

V kvantitativno raziskavo sem poskušala z nenaključnim priložnostnim vzorcem vključiti čim več uporabnikov, ki so v določenem času prišli na aktivnost v medgeneracijski center. V kvantitativno raziskavo sta bila zajeta 102 anketiranca, prevladovala so ženske (tri četrtine), udeleženci v raziskavi pa so bili večinoma stari med 50 in 75 let. V kvalitativnem delu pa sem vključila manjše število ljudi. Prav tako so prevladovala ženske (pet žensk in trije moški). Povprečna starost v izbranem vzorcu je 71,2 leti.

Tretje življenjsko obdobje je lahko za nekatere čas velike osamljenosti, sprememb in posledično iskanje nove identitete. Pogosto okoli časa upokojitve od doma odide zadnji otrok, prvi pa postajajo starši. Kar naenkrat se ljudje znajdejo v novi vlogi starega starša. Intenzivno poseganje v življenje njihovih otrok pa ni več zaželeno. Časa jim ne zapolnjuje več služba, zato se jim poruši dnevni ritem, čemur se morajo prilagoditi in si poiskati nove dejavnosti. Nekateri se v novi situaciji znajdejo odlično, drugi si naložijo preveč aktivnosti in brezglavo begajo, tretji pa se predajo malodušju (Špan, 1994). V moji raziskavi je prikazano, da se najbolj množično v medgeneracijski center vključujejo uporabniki okrog upokojitvene starosti.

Študije so pokazale, da ima mreža prijateljev tipičen značaj in vsekakor ni nadomestek za družino, družinske odnose. Gre za odnose, ki temeljijo na prostovoljnosti in vzajemnosti. Zanje pa so značilni enaka starost, enaki interesi, podoben življenjski stil (Pihlar, 2010). Stari ljudje, ki so sodelovali v moji raziskavi, za možnost obiskovanja medgeneracijskega centra navajajo, da so izvedeli od prijateljev (skoraj tretjina uporabnikov 30 %), ostali viri informacij pa so prisotni v manjši meri.

Za stare ljudi je pomembno, da aktivno preživljajo svoj prosti čas, saj so velikokrat osamljeni, imajo občutek odrinjenosti s strani družbe, nekoristnosti. Zelo pomembno je druženje in vpetost v okolje, v katerem živijo. S tem je prav tako povezano boljše psihično stanje, samospoštovanje, zadovoljstvo s svojim življenjem, sreča, boljše mnenje o sebi (Drenik, 2006). Tudi moja raziskava je pokazala, da so v največji meri med razlogi obiska medgeneracijskega centra navedli druženje, učenje ali pa vsebino aktivnosti.

V literaturi sem zasledila triletni raziskovalni projekt, kjer so štiri evropske države opravljale raziskavo z naslovom Dejavnije vključevanje starejših moških v skupnost. V sami raziskavi je bil v skupnosti ugotovljen vzorec, da so moški upodobljeni kot leni, pasivni, ne

sodelujejo zlahka, ženske pa odločne, aktivne, vedno pripravljene sodelovati. Ključni razlog, da so ženske bolj aktivne v družbi kot moški, ima korenine, ki so povezane z vzorci neenakosti v družbi in pogoste v evropski zgodovinski preteklosti. V raziskavi je mogoče ugotoviti podobno tradicionalno delitev vlog glede na spol. Te vloge so temeljile na moški dominaciji, globoki asimetriji med dnevnimi nalogami moških in žensk, na popolni nadvladi moških na trgu dela (Jelenc Krašovec, Fragoso in Gregorčič, 2019).

Predpostavljala sem, da moški obiskujejo aktivnosti medgeneracijskega centra v večji meri zaradi same vsebine aktivnosti, kot ženske, a sem hipotezo glede na rezultate ovrgla, saj med moškimi in ženskami ni statistično značilnih razlik (hi-kvadrat = 0,516, $p=0,473$). Na vzorcu se je pri moških pokazal nekoliko manjši delež (29,6 %), ki obiskuje center zaradi vsebine aktivnosti, kot je pa pri ženskah (37,3 %). V svoji raziskavi na uporabnikih medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram sem torej dobila drugačne rezultate. Lahko pa potrdim hipotezo, da ženske obiskujejo aktivnosti medgeneracijskega centra v večji meri zaradi druženja kot moški (hi-kvadrat = 4,404, $p=0,036$). Višji delež (64,0 %) žensk obiskuje center zaradi druženja kot moških (40,7 %).

Raziskava je pokazala da se uporabniki medgeneracijskega centra zelo radi udeležujejo družabnih dogodkov medgeneracijskega centra (praznovanje rojstnega dne medgeneracijskega centra, raznih koncertov, kulturnih prireditev), takih je večina.

Učenje je nekako povezano s samim vrednotenjem izobraževanja in s tem, kakšen odnos ima posameznik do izobraževanja. Ta odnos človek oblikuje skozi celo življenje (Kump in Jelenc Krašovec, 2009). Avtorici sta ugotovili, da v Sloveniji obstaja velika povezava med stopnjo izobrazbe in udeležbo starih ljudi pri izobraževanju. Stari ljudje z višjo stopnjo izobrazbe se v večji meri udeležujejo izobraževanj kot tisti z nižjo stopnjo izobrazbe. Moja raziskava je pokazala, da je med obiskovalci centra priljubljena aktivnost tudi učenje tujih jezikov. So športno aktivni, saj se jih malo manj kot polovica udeležuje telovadbe. Manj kot tretjina se jih uči uporabe mobilne naprave in obiskuje aktivnosti s strokovno vsebino (zdravstvena, psihološka, prometno-varnostna). Ostalih aktivnosti pa se udeležuje manj kot 20 % anketiranih uporabnikov. Pričakovala sem, da se bodo mlajši uporabniki v večji meri udeleževali v aktivnosti učenja uporabe mobilne naprave, vendar tudi razlike med starostnima razredoma niso statistično značilne (hi-kvadrat = 0,867, $p=0,352$).

Skupaj več kot 60 % uporabnikov obiskuje center vsaj enkrat na teden ali pogosteje.

Ugotavljala sem tudi, ali je pogostost obiskovanja centra povezana z oceno primernosti prostora. Po pričakovanjih so najvišje ocenili primernost prostora tisti, ki center obiskujejo redno tedensko (ocena 3,99), sledijo tisti, ki center obiskujejo letno (3,89) in najnižjo oceno so

dali tisti, ki center obiskujejo mesečno (3,20). Obstajajo razlike med skupinami po pogostosti obiska medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram ($F = 4,326$, $p=0,016$) glede ocene primernosti prostora. Razlike so med tistimi, ki obiskujejo center tedensko in mesečno ($p=0,012$).

S peto hipotezo sem predpostavila, da tisti ki obiskujejo medgeneracijski center vsaj enkrat na teden, v večji meri menijo, da obiskovanje dobro vpliva na njihovo zdravje, v primerjavi s tistimi, ki ga obiskujejo redkeje. Filipovič Hrast in drugi (2014) so namreč ugotovili, da aktivno sodelovanje v skupnosti ter učenje v tretjem življenjskem obdobju pozitivno vpliva na zdravje posameznika. V moji raziskavi so vpliv na zdravje najvišje ocenili tisti, ki center obiskujejo redno tedensko (4,43), nato tisti, ki ga obiskujejo mesečno (4,13) in letno (4,11). Med skupinami po pogostosti obiska medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram in vplivom obiskovanja na zdravje, pa ne obstajajo razlike ($p = 0,152$, Levenov test = 1,921). Zato lahko glede na analizo pridobljenih podatkov ovržem to hipotezo.

Najbolj me je presenetila ugotovitev analize šeste hipoteze glede koriščenja storitev – dostava kosila na dom, saj sem pričakovala, da naj bi jo uporabniki stari 75 let in več koristili v večji meri, a so bile razlike glede na starost zanemarljive in sem hipotezo ovrгла ($\chi^2=4,413$, $p=0,299$).

Ugotovila sem, da si anketirani uporabniki prizadevajo medgeneracijskega centra kljub temu, da so člani še kakšnega drugega društva v občini. Z obiskovanjem centra so postali bolj vedri, bolj družabni, veseli, pozitivnejši, sproščeni. Center jim omogoča boljšo kakovost življenja, čeprav gre za neko obveznost, ki pa ni obremenjujoča, nasprotno, všeč jim je, da jo imajo. Po analizi kar 29 % uporabnikov živi samih in jim tak center omogoča stik z drugimi, s svojo generacijo. Z obiskovanjem aktivnosti si zapolnijo svoj čas in gredo iz svoje dnevne rutine.

Osem uporabnikov na fokusni skupini je podalo bolj podroben vpogled v smiselnost medgeneracijskega centra. Programi medgeneracijskega učenja navadno vključujejo dve generaciji, včasih tudi več različnih generacij. Najpogostejša oblika je učenje mlajših od starejših. Vse več pa je tudi programov, ko se starejši učijo od mlajših; predvsem uporabo tehnologije – mobilni aparat, spletne strani (Macuh, 2023).

Mogoče sama raziskava ni pokazala te vključenosti več generacij med seboj. Po svojih izkušnjah dela v medgeneracijskem centru v občini Rače – Fram poteka odlično sodelovanje med medgeneracijskim centrom in izobraževalnimi ustanovami v obliki sodelovanja na kulturnih, športnih, ustvarjalnih, izobraževalnih aktivnostih.

V medgeneracijski center v glavnini prihajajo ženske. Če bi ponovno opravljala raziskavo, bi lahko bil delež vsakega spola temu prilagojen. Vseeno pa menim, da je bila kvalitativna raziskava poleg kvantitativne prava izbira za raziskovanje odgovora o pomenu medgeneracijskega centra v občini Rače – Fram. Pridobljeni rezultati prikazujejo določeno smer za nadaljnjo delovanje medgeneracijskega centra, izboljšave in mogoče nadaljnje raziskave na tem področju.

6. SKLEP

- Glavni razlogi za obiskovanje medgeneracijskega centra so po navedbah anketiranih uporabnikov druženje in učenje.
- V glavnini so vsi zelo zadovoljni z urnikom aktivnosti.
- Polovica anketiranih meni, da so kljub določenim pomanjkljivostim, prostori medgeneracijskega centra primerni za njih.
- Zelo dobro se razumejo z izvajalci aktivnosti in tudi z drugimi uporabniki centra.
- V večini ne bi v centru nič spremenili. Zelo so hvaležni za center v občini Rače – Fram in če bo ostal v taki obliki kot je do sedaj, bodo zelo veseli.
- Zavedajo se tudi, da bo prišel trenutek, ko morda ne bodo več zmogli samostojno skrbeti zase in takrat bi v večini želeli ostati doma in prejemati pomoč na domu.
- Med anketiranimi jih okrog 28 % želi storitev koriščenja dnevnega kosila na domu.
- 58 % anketiranih uporabnikov je mnenja, da bi bilo prav, da bi občina Rače-Fram zgradila dom za stare ljudi v naslednjih petih letih.
- Poznajo storitev PROSTOFER, ki je med njimi bil zelo dobro sprejet. Vendar je še vedno kar velik odstotek ljudi, ki ne ve za to storitev (19 %).
- 70 % anketiranih uporabnikov je tudi članov drugih društev, ki delujejo v občini.
- Raziskava kaže, da je dobro poskrbljeno za preživljanje prostega časa v občini Rače – Fram.
- Zaradi vsebine aktivnosti je moški delež udeležencev (29,6 %) v centru manjši, kot je to pri ženskah (37,3 %).
- Ženske obiskujejo aktivnosti medgeneracijskega centra v večji meri zaradi druženja kot moški.
- Uporabniki se ne glede na starost v približno podobni meri odločajo za aktivnost – učenje uporabe mobilne naprave.
- Ocena prostora medgeneracijskega centra je povezana s pogostostjo obiskovanja centra, a le med tistimi, ki center obiskujejo tedensko ali mesečno. Prvi so s prostorom bolj zadovoljni.
- Med skupinami ne obstajajo razlike po pogostosti obiska medgeneracijskega centra in vpliv obiskovanja na zdravje.

7. PREDLOGI

V občini Rače – Fram je bila opravljena prva raziskava na področju medgeneracijskega centra in njegovega pomena za same uporabnike. Raziskava je pokazala nekaj rezultatov, vendar predlagam, da bi se na ravni celotne občine v prihodnje izpeljala obsežnejša raziskava, da bi pridobili podatke še o ostalih občanah, ki še niso uporabniki centra.

Na osnovi raziskave in izpostavljenih pomanjkljivosti pa navajam naslednje predloge:

- Občina Rače – Fram bi morala zagotoviti, da bi bil medgeneracijski center prostorsko prilagojen za stare ljudi, ki imajo določene težave pri gibanju.
- Znotraj centra bi morali urediti dostop za ljudi z oviranostmi – predlagam dvigalo.
- V medgeneracijskem centru bi z manjšim posegom lahko uredili večji osrednji prostor, kjer bi se lahko izvajale aktivnosti, kot so ples, joga.
- Kljub temu, da center deluje že šest let, bi morala občina Rače – Fram in medgeneracijski center DANica Rače – Fram poskrbeti za še večjo prepoznavnost, ozaveščenost o samem centru (letaki v šoli, vrtcu, zdravstvenemu domu, oglasnih deskah po celi občini, knjižnici).
- Predlagam večje oglaševanje o storitvi PROSTOFER, ki se že izvaja v občini Rače – Fram. Za oglaševanje bi morala poskrbeti tako občina Rače – Fram kot medgeneracijski center DANica Rače – Fram.
- Predlagam, da se še naprej redno izvajajo delavnice, kjer se stari ljudje učijo uporabe telekomunikacijskih naprav.
- Predlagam večjo vključenost društev v program aktivnosti medgeneracijskega centra, kjer bi širili prepoznavnost vseh društev občine Rače – Fram na enem mestu. Aktivnosti bi zagotovila lokalna društva.
- Potrebna bi bila dodatna sredstva s strani občine Rače – Fram, da bi lahko izpeljali določene aktivnosti, ki si jih želijo uporabniki medgeneracijskega centra in bi za njihovo izvedbo morali zagotoviti sodelovanje strokovnjakov. Sedaj vse aktivnosti delujejo na osnovi prostovoljcev, ki jih organizira vodja centra.
- Predlagam, da se izdela načrt, kako bi lahko v občini Rače – Fram zagotovili dostavo dnevnega kosila s strani medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram.
- Potrebno bi bilo razmisliti o dnevnem varstvu, ker bi s tem razbremenili določene družine, ki 24 ur/365 dni skrbijo za svoje stare ljudi. Starim ljudem pa bi omogočili

druženje s svojo generacijo, širili bi svojo socialno mrežo in jim nuditi občutek, da nobenega ne obremenjujejo.

- V institucijah, ki skrbijo za vzgojo in izobraževanje, je treba zagotoviti učenje mladih o staranju, o potrebah starih ljudi in o vzgoji medgeneracijskega sodelovanja. Izobraževanje bi organiziral medgeneracijski center s strokovnimi sodelavci doma Danice Vogrinec Maribor.

8. SEZNAM VIROV

- Accetto, B. (1968). *Staranje, starost in starostno varstvo*. Ljubljana: Rdeči križ Slovenije.
- Accetto, B. (1987). *Starost in staranje: osnove medicinske gerontologije*. (str. 20 – 25). Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Cherry, K. (2022). Maslows Hierarchy of needs. Pridobljeno 3. 6. 2023 s <https://www.verywellmind.com/what-is-maslows-hierarchy-of-needs-4136760>
- Čurič, D., Pirnat, S., & Križaj, T. (2013). Peka potice kot smiselna okupacija (dejavnosti) starejših v Sloveniji in sredstvo za medgeneracijsko sodelovanje. *Kakovostna starost*, 16(22–35). Pridobljeno 17. 4. 2024 https://scholar.google.si/scholar?q=medgeneracijsko+sodelovanje+%C4%8Dlanki&hl=sl&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart
- Dom Danice Vogrinc Maribor. (2010). Pridobljeno 3. 3. 2023 s <https://www.danica-vogrinc.si>
- Dragoš, S. (2000). Socialne mreže in starost. *Socialno delo*, 39(4 – 5), 293 – 314.
- Drenik, I. (2006). Pristopi k starejšim. V: Cibic D., Drenik, I., in sod. *Starejši za starejše – za boljše zdravje in višjo kakovost življenja doma* (str. 38 – 50). Ljubljana: Ministrstvo za zdravje, Zveza društev za upokojence.
- Erenda, I., Suklan, J., Roblek, V., & Meško, M. (2014). Sodelovanje med mlajšo in starejšo generacijo v celjski regiji. *Socialno delo*, 53(1), (43 – 50). Pridobljeno 12. 5. 2023 https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2425364
- E-učbeniki. (b.d.). Pridobljeno 15. 5. 2023 s <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2529/index3.html>
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: SAGE.
- Filipovič-Hrast, M., & Hlebec, V. (2015). *Staranje prebivalstva: oskrba, blaginja in solidarnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- Filipovič Hrast, M., Hlebec, V., Knežević Hočevar, D., Černič Istenič, M., Kavčič, M., Jelenc-Krašovec, S., Kump, S., & Mali, J. (2014). *Oskrba starejših v skupnosti: dejavnosti, akterji in predstave*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Finance PRO. (2020). *Evropa se stara*. Pridobljeno 10. 5. 2023 s <https://www.finance.si/clanki/evropa-se-stara/a/8959169>
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- Flaker, V., Ficko, K., Grebenc, V., Mali, J., Nagode, M., Rafaelič, A., Filipovič Hrast, M., & Razpotnik, Š. (2019). *Hitra ocena potreb in storitev*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Hlebec, V. (2009). *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Aristej.
- Hlebec, V., Filipovič-Hrast, M., Kump, S., Jelenc-Krašovec, S., Pahor, M., & Domajnko, B. (2012). *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hojnik-Zupanc, I. (1997). *Dodajmo življenje letom*. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
- Hojnik Zupanc, I. (1999). *Samostojnost starega človeka v družbeno- prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hooyman, N. R. & H. A. Kiyak. (2014). *Social Gerontology: A Multidisciplinary Perspective*. Harlow, Essex: Pearson.
- Imperl, F. (2012). *Kakovost oskrbe starejših – izziv za prihodnost*. Logatec: Firis Imperl d.o.o.
- Ivanjšič, S. (2000). Socialni delavec in starostnik. *Socialno delo* 39(6), 433.
- Jelenc Krašovec, S., Fragoso A., & Gregorčič M. (2019). Dejavnije vključevanje starejših moških v skupnost. *Andragoška spoznanja/Studies in Adult Education and Learning*, 25(2), 3 – 18. Pridobljeno 25. 5. 2024 s <http://dx.doi.org/10.4312/as.25.2.3-18>
- Kendra, C. (2024). Maslow's Hierarchy of Needs. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://www.verywellmind.com/what-is-maslows-hierarchy-of-needs-4136760>
- Kobal Grum, D., & Mustek, J. (2009). *Perspektive motivacije*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Kompetenca. (b.d.). *Medgeneracijsko sodelovanje oz. kaj se lahko mlajši naučijo od starejših in obratno?* Pridobljeno 7. 5. 2023 s https://kompetenca.si/nase_novice/46/medgeneracijsko_sodelovanje_oz_kaj_se_lahko_mlajsi_naucijo_od_starejsih_in_obratno/
- Kordež, B. (2021). Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://damijan.org/2021/02/16/slovenija-seveda-ni-osma-drzava-na-svetu-z-najstarejsim-prebivalstvom/>
- Kump, S., & Jelenc Krašovec, S. (2009). Izobraževanje starejših odraslih – priložnost za dejavno starost. *Zbornik – 8. festival za tretje življenjsko obdobje* (str. 84 – 92). Ljubljana: Inštitut Hevrek!
- Macuh, B. (2017). *Življenjski slog starostnikov v domovih za starejše*. Maribor: Kulturni center, Frontier.
- Macuh, B. (2019a). *Medgeneracijsko sodelovanje Potreba in zahteva časa*. Maribor: Kulturni center Maribor, zavod za umetniško produkcijo in založništvo.
- Macuh, B. (2019b). Pomen medgeneracijskega sodelovanja za starostnike v tretjem in četrtem življenjskem obdobju. *Revija za univerzalno odličnost*, 8(4), (328 – 337).

- Macuh, B. (2023). *Teoretični pregled pomena medgeneracijskega povezovanja in sodelovanja*. Pridobljeno 25. 5. 2024 s <https://www.bakos.si/druzba/doc-dr-bojan-macuh-teoreticni-pregled-pomena-medgeneracijskega-povezovanja-in-sodelovanje/>
- Majhenič, M. (1999). *2. slovenski kongres prostovoljcev: prostovoljno delo s starimi, za stare in skupaj z njimi*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.
- Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2009). Sožitje med generacijami kot ga razumemo v socialnem delu. V: Bezjak, S. (ur.), *Vloga starejših v sodobni slovenski družbi: zbornik/9. festival za tretje življenjsko obdobje*. (str. 70 – 76). Ljubljana: Inštitut Hevrek!
- Mali, J., & Nagode, M. (2009). Medgeneracijsko sožitje kot temelj sodobne socialne politike v Sloveniji. V: Tašner, V. (ur.), Lesar, I. (ur.), Antić, M. G. (ur.), Hlebec, V. (ur.), & Pušnik, M. (ur.), *Brez spopada: kultur, spolov, generacij*. (str. 215 – 228) Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Milavec-Kapun, M. (2011). *Starost in staranje: gradivo za 2. letnik*. Ljubljana: Zavod IRC.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2023). *Izjava ob evropskem dnevu medgeneracijske solidarnosti*. Pridobljeno 13. 4. 2023 s <https://www.gov.si/novice/2022-04-28-izjava-ob-evropskem-dnevu-medgeneracijske-solidarnosti/>
- Občina Rače – Fram. (2024a). *Občina*. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://www.race-fram.si/objava/240010>
- Občina Rače – Fram. (2024b). *Občina*. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://race-fram.si/act/40017>
- Občina Rače – Fram. (2024c). *Občina*. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://www.race-fram.si/novica/645859>
- Pentek, M. (1997). *Značilnosti staranja in možnosti vplivanja na dejavnike tveganja*. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
- Pihlar, T. (2010). Socialni odnosi v starosti. *Kakovostna starost*, 13(2). Pridobljeno s strani 26. 5. 2024 s <https://www.inst-antonatrstenjaka.si/tisk/kakovostna-starost/clanek.html?ID=838>
- Požarnik, H. (1981). *Umetnost staranja: leta, predsodki in dejstva*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

- Ramovš, J. (2011). Potrebe v starosti. *Kakovostna starost*, 14(2). Pridobljeno 3. 6. 2023 s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/tisk/kakovostna-starost/clanek.html?ID=983>
- Ramovš Jože (2012). *Za kakovostno staranje in lepše sožitje med generacijami*. 3. dopolnjena izdaja. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ratej, M. (2023). Bob dneva. *Večer*, 12. Pridobljeno 6. 5. 2023 s <https://vecer.com/bob-dneva?page=18>
- Richardson, V. E., & Barusch, A.S. (2006). *Gerontological practice for the twenty-first century: A social work perspective*. Columbia University Press.
- Rihter, L. (2004). Evalvacije na področju socialnega varstva in njihov pomen za prilagajanje sodobnih držav blaginje na izzive globalizacije. Doktorska disertacija. Ljubljana.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2023). Pridobljeno 4. 5. 2023 s <http://www.fran.si>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024a). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024b). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/7808>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024c). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C1006S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024d). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C1006S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024e). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C1006S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024f). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024g). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024h). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024i). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024j). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024k). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>

- Statistični urad Republike Slovenije. (2024l). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024m). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024n). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024o). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Statistični urad Republike Slovenije. (2024p). Prebivalstvo. Pridobljeno 13. 1. 2024 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px>
- Stuart-Hamilton, I. (2000). *The Psychology of Ageing*. (str. 23 – 26). London, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Špan, M. (1994). *Treća životna doba: obrazovanje starijih ljudi*. Zagreb: Otvoreno sveučilišče.
- Zupančič, M., Colnerič, B., & Kavčič, T. (2011). Kakšne so predstave odraslih v Sloveniji o starosti in starejših osebah? *Kakovostna starost*, 14(3). Pridobljeno 5. 5. 2023 file:///C:/Users/Nina.Raj/Downloads/Kakne_URN%20NBN%20SI%20doc-8DOWBDZP.pdf

9. PRILOGE

9.1. Priloga 1: Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK – Pomen medgeneracijskega centra DANica za uporabnike v občini Rače – Fram

Sem Melita Šmid, študentka Fakultete za socialno delo v Ljubljani in pišem magistrsko delo z naslovom **Pomen medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram za uporabnike v občini Rače – Fram**. Iskreno vas prosim za sodelovanje v raziskavi, v kateri bom raziskovala pomen medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram za vas uporabnike v občini Rače – Fram in kako bi se lahko v samem delovanju centra še dodatno izboljšali, prilagodili aktivnosti, storitve vašim potrebam in željam.

Vaše sodelovanje je za raziskavo **ključno**, saj bom le z vašimi odgovori dobila vpogled v to, kakšen je dejanski pomen delovanja medgeneracijskega centra DANica Rače-Fram za vas, uporabnike. Anketa je anonimna in bo uporabljena samo za študijske namene oziroma za pisanje magistrskega dela.

Vnaprej se vam zahvaljujem za sodelovanje. Melita

1. Prosim, označite vaš spol.

- A) moški
- B) ženski
- C) nebinarni
- D) drugo

2. Prosim, označite ustrezno starostno skupino glede na vašo dopolnjeno starost

- A) do pod 50 let
- B) 50 do pod 65 let
- C) 65 do pod 70 let
- D) 70 do pod 75 let
- E) 75 do pod 80 let
- F) 80 in več let

3. Prosim, označite vašo najvišjo dokončano stopnjo izobrazbe.

- A) nedokončana osnovna šola
- B) osnovna šola
- C) srednja poklicna izobrazba (3-letna)
- D) srednja strokovna (4-letna)
- E) splošna izobrazba (gimnazija)
- F) višješolska izobrazba (višja strokovna; višješolska; višješolska specialistična)
- G) visokošolska izobrazba
- H) univerzitetna izobrazba

- I) specializacija po univerzitetni izobrazbi
 - J) magisterij znanosti
 - K) doktorat znanosti
- 4. Prosim, označite vaš status.**
- A) upokojen/upokojena
 - B) zaposlen/zaposlena
 - C) brezposeln/brezposelna
- 5. Prosim, označite, s kom živite.**
- A) sam/sama
 - B) z možem/partnerjem/ženo/partnerko
 - C) z otroki oz. vnuki
 - D) s starši
 - E) drugo: _____
- 6. Prosim, označite skupno število članov v vašem gospodinjstvu (vključno z vami):**
- A) 1
 - B) 2
 - C) 3
 - D) 4
 - E) 5
 - F) 6
 - G) 7 ali več
- 7. Prosim, označite, kje živite.**
- A) v stanovanjskem bloku
 - B) v hiši
- 8. Prosim, označite ali napišite, kje živite.**
- A) Rače
 - B) Fram
 - C) drugo: _____
- 9. Kje ste izvedeli za možnost obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram?**
- A) od prijateljev
 - B) od sorodnikov
 - C) od soseda
 - D) preko občinskega časopisa Rače – Fram
 - E) preko facebooka medgeneracijskega centra Danica Rače – Fram
 - F) preko spletne strani občine Rače – Fram
 - G) od vodje medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram
 - H) drugo: _____
- 10. Kako dolgo že obiskujete medgeneracijski center DANica Rače – Fram?**
- A) od odprtja medgeneracijskega centra leta 2017
 - B) od 2018

- C) od 2019
- D) od 2020
- E) od 2021
- F) od 2022
- G) od 2023
- H) od 2024

11. Kako pogosto obiskujete medgeneracijski center DANica Rače – Fram?

- A) vsak dan (od ponedeljka do petka)
- B) štirikrat na teden
- C) trikrat na teden
- D) dvakrat na teden
- E) enkrat na teden
- F) nekajkrat na mesec
- G) enkrat na mesec
- H) nekajkrat na leto
- I) enkrat na leto

12. Kaj so razlogi, da ste se vključili v aktivnosti medgeneracijskega centra DANica? (lahko je več odgovorov)

- A) osamljenost
- B) druženje
- C) spoznavanje novih prijateljev
- D) učenje
- E) sama vsebina aktivnosti
- F) drugo: _____

13. V katere aktivnosti se vključujete? (lahko označite več odgovorov)

- A) učenje angleškega jezika
- B) učenje nemškega jezika
- C) telovadba v DTV Partizan Fram
- D) telovadba pred medgeneracijskim centrom DANica Rače – Fram
- E) kartanje
- F) knjižna urica v knjižnici Rače
- G) ustvarjalne aktivnosti (izdelovanje izdelkov, slikanje)
- H) medgeneracijske delavnice (sodelovanje z otroki iz OŠ Rače, vrtca Rače)
- I) učenje uporabe mobilne naprave
- J) učenje uporabe računalnika
- K) aktivnosti s strokovno vsebino (zdravstvena, psihološka, prometno-varnostna)
- L) družabni dogodki medgeneracijskega centra (praznovanje rojstnega dne medgeneracijskega centra, koncert ob dnevu žena, kulturnem prazniku)
- M) izposoja brezplačnega električnega kolesa
- N) drugo: _____

14. Kako ocenjujete vpliv obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram na vaše zdravje?

Prosim, označite odgovor, ki v največji meri velja za vas: 1 – zelo slabo (precejšnje poslabšanje zdravja), 2 – slabo (delno poslabšanje zdravja), 3 – nima vpliva, 4 – dobro (delno izboljšanje zdravja), 5 – zelo dobro (precejšnje izboljšanje zdravja)

Zelo slabo	Slabo	Nima vpliva	Dobro	Zelo dobro
1	2	3	4	5

15. Kako ste zadovoljni z urnikom aktivnosti medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram?

Prosim, označite odgovor, ki v največji meri velja za vas: 1 – zelo nezadovoljen/a, 2 – nezadovoljen/a, 3 – niti zadovoljen/a/niti nezadovoljen/a, 4 – zadovoljen/a, 5 – zelo zadovoljen/a

Zelo nezadovoljen/a	Nezadovoljen/a	Niti zadovoljen/a/ niti nezadovoljen/a	Zadovoljen/a	Zelo zadovoljen/a
1	2	3	4	5

16. Kako ocenjujete primernost prostorov medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram za izvajanje aktivnosti?

Prosim, označite odgovor, ki v največji meri velja za vas: 1 – zelo neprimeren, 2 – neprimeren 3 – niti neprimeren/niti primeren, 4 – primeren, 5 – zelo primeren

Zelo neprimeren	Neprimeren	Niti neprimeren/ niti primeren	Primeren	Zelo primeren
1	2	3	4	5

17. Kako ocenjujete odnos z izvajalci aktivnosti medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram?

Prosim, označite odgovor, ki v največji meri velja za vas: 1 – zelo slab, 2 – slab, 3 – niti dober, niti slab, 4 – dober, 5 – zelo dober

Zelo slab	Slab	Niti dober niti slab	Dober	Zelo dober
1	2	3	4	5

18. Kako ocenjujete odnos z drugimi uporabniki, ki obiskujejo aktivnosti medgeneracijskega centra?

Prosim, označite odgovor, ki v največji meri velja za vas: 1– zelo slab, 2– slab, 3– niti dober, niti slab, 4– dober, 5– zelo dober

Zelo slab	Slab	Niti dober niti slab	Dober	Zelo dober
1	2	3	4	5

19. Kaj bi radi spremenili v medgeneracijskem centru DANica Rače – Fram?
- A) ničesar ne bi spremenil/a
 - B) navedite potrebne spremembe:
20. Če bi medgeneracijski center DANica Rače – Fram uvedel storitev – razvoz dnevnega kosila na dom:
- A) bi ga koristil/a
 - B) ne bi ga koristil/a
 - C) ne vem
21. V Sloveniji je najbolj tradicionalna oblika varstva za stare ljudi v domovih za stare ljudi. Občina Rače – Fram tovrstne ustanove nima. Zanima nas, ali bi želeli, da ima tudi občina Rače – Fram svoj dom za stare občane?
- A) da, morali bi ga že imeti
 - B) prav bi bilo, da občina Rače – Fram zgradi dom za stare občane v naslednjih petih letih
 - C) ne, ponudbe je dovolj v okolici
 - D) ne zanima me
 - E) drugo: _____
22. Ko ne bom več zmogel/la samostojno skrbeti zase (obkrožite/dopišite):
- A) želel/a bi prejeti pomoč, ki bi mi omogočala, da kljub temu ostanem doma
 - B) želel/a bi iti v dom za stare ljudi
 - C) želel/a bi bivati v varovanem stanovanju, kjer bi imel/a možnost pomoči
 - D) želel/a bi biti v času, ko so moji bližnji v službi, v dnevnem varstvu, preostanek časa pa doma
 - E) drugo: _____
23. Ste seznanjeni, da lahko v občini Rače – Fram koristite storitev PROSTOFER?
- A) DA
 - B) NE
24. Ali ste član kakšnega društva v občini Rače – Fram?
- A) DA
 - B) NE
25. Kako dobro je po vašem mnenju v občini Rače – Fram poskrbljeno za preživljanje prostega časa za stare ljudi?
- A) zelo slabo
 - B) slabo
 - C) niti dobro niti slabo
 - D) dobro
 - E) zelo dobro
26. Kaj se je spremenilo v vašem življenju, odkar obiskujete medgeneracijski center?

Še enkrat iskrena hvala, da ste si vzeli čas in izpolnili anketni vprašalnik.

Melita

9.2. Priloga 2: VABILO

Spoštovani,

vabim vas na sestanek v okviru svoje magistrske naloge (sem študentka Fakultete za socialno delo v Ljubljani in pišem magistrsko nalogo) na temo – **Pomen medgeneracijskega centra DANica za vas uporabnike v občini Rače – Fram.**

Vaše sodelovanje je za raziskavo dragocen prispevek, zato bi se z vami nameravala pogovarjati o naslednjih vprašanjih:

1. Kaj vam osebno pomeni, da lahko obiskujete medgeneracijski center DANica Rače – Fram?
2. Ali je v občini Rače-Fram potreba po takšnem medgeneracijskem centru?
3. Kaj je prisotnost medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram v občini Rače – Fram DOPRINESLO v vaše življenje?
4. Katere dejavnosti največkrat obiskujete v medgeneracijskem centru DANica Rače – Fram?
5. Katere dejavnosti, aktivnosti si še želite, da bi jih uvedli v medgeneracijski center DANica Rače – Fram?

Z vašimi odgovori bom dobila še bolj podroben vpogled v pomen medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram za vas, uporabnike v občini Rače – Fram.

Vabim vas, da se mi pridružite na sestanku, ki bo v četrtek, 8. 12. 2022 ob 9.30, v medgeneracijskem centru DANica Rače – Fram, Nova ulica 3, 2327 Rače.

Vašo udeležbo prosim sporočite do 3. 12. 2022 na naslov danica.racefram@danica-vogrinc.si ali tel.št. 031 – 786 – 167.

Lep pozdrav.

Melita Šmid

9.3. Priloga 3: Rezultati kvalitativnega dela raziskave

Tabela 9.1: Hi kvadrat test – obiskovanje zaradi same vsebine aktivnosti in spol

	vrednost	df	p-vrednost (2-stranska)
Pearson hi-kvadrat	0,516 ^a	1	0,473
Likelihood Ratio (Razmerje verjetnosti)	0,525	1	0,469
Linearna povezava	0,511	1	0,475
Št. veljavnih enot	102		

a. celic (0,0 %) ima pričakovano vrednost manj kot 5. Minimalna pričakovana vrednost je 9,53.

Tabela 9.2: Hi kvadrat test – obiskovanje zaradi samega druženja in spol

	vrednost	df	p-vrednost (2-stranska)
Pearson hi-kvadrat	4,404 ^a	1	0,036
Likelihood Ratio (Razmerje verjetnosti)	4,370	1	0,037
Linearna povezava	4,361	1	0,037
Št. veljavnih enot	102		

a. celic (0,0 %) ima pričakovano vrednost manj kot 5. Minimalna pričakovana vrednost je 11,38.

Tabela 9.3: Hi kvadrat test – obiskovanje zaradi učenja uporabe mobilne naprave in starost

	vrednost	df	p-vrednost (2-stranska)
Pearson hi-kvadrat	0,867 ^a	1	0,352
Likelihood Ratio (Razmerje verjetnosti)	0,877	1	0,349
Linearna povezava	0,858	1	0,354
Št. veljavnih enot	102		

a. celic (0,0 %) ima pričakovano vrednost manj kot 5. Minimalna pričakovana vrednost je 12,08.

Tabela 9.4: Test homogenosti variance za pogostost obiskovanja aktivnosti v primerjavi z oceno primernosti prostora

	Levenova statistika	Prostostne stopnje 1	Prostostne stopnje 2	p-vrednost
Kako ocenjujete primernost prostorov medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram za izvajanje aktivnosti?	0,906	2	99	0,407

Tabela 9.5: Test ANOVA za pogostost obiskovanja aktivnosti v primerjavi z oceno primernosti prostora

	df	F	p-vrednost
Med skupinami	2	4,326	0,016
Znotraj skupin	99		
Skupaj	101		

Tabela 9.6: Primerjava med pari za pogostost obiskovanja aktivnosti v primerjavi z oceno primernosti prostora

(I) Kako pogosto obiskujete medgeneracijski center DANica Rače – Fram?		Razlike med pari	Standardna napaka	p-vrednost
Tedensko	Mesečno	0,785*	0,268	0,012
	Letno	0,091	0,244	1,000
Mesečno	Tedensko	-0,785*	0,268	0,012
	Letno	-0,695	0,324	0,104
Letno	Tedensko	-0,091	0,244	1,000
	Mesečno	0,695	0,324	0,104

*razlika je statistično značilna pri stopnji 0,05.

Tabela 9.7: Test homogenosti variance za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje

	Levenova statistika	Prostostne stopnje 1	Prostostne stopnje 2	p-vrednost
Kako ocenjujete vpliv obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram na vaše zdravje?	1,921	2	99	0,152

Tabela 9.8: Test ANOVA za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje

	df	F	p-vrednost
Med skupinami	2	1,784	0,173
Znotraj skupin	99		
Skupaj	101		

Tabela 9.9: Primerjava med pari za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje

Kako pogosto obiskujete medgeneracijski center DANica Rače – Fram?		Razlike med pari	Standardna napaka	p-vrednost
Tedensko	Mesečno	0,2931373	0,222	0,571
	Letno	0,321	0,202	0,346
Mesečno	Tedensko	-0,293137	0,222	0,571
	Letno	0,028	0,269	1,000
Letno	Tedensko	-0,321	0,202	0,346
	Mesečno	-0,028	0,269	1,000

*razlika je statistično značilna pri stopnji 0,05.

Tabela 9.10: Dodatni test za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje

Kako ocenjujete vpliv obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram na vaše zdravje?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Enkrat na teden	41	4,39	0,737	0,115	4,16	4,62	3	5
Dvakrat na teden	15	4,67	0,617	0,159	4,32	5,01	3	5
Trikrat na teden	9	4,33	0,707	0,236	3,79	4,88	3	5
Štirikrat na teden	3	4,00	1,000	0,577	1,52	6,48	3	5
Nekajkrat na mesec	8	4,25	0,886	0,313	3,51	4,99	3	5
Enkrat na mesec	7	4,00	1,000	0,378	3,08	4,92	3	5
Nekajkrat na leto	16	4,00	0,894	0,224	3,52	4,48	3	5
Enkrat na leto	3	4,67	0,577	0,333	3,23	6,10	4	5
Skupaj	102	4,32	0,786	0,078	4,17	4,48	3	5

Tabela 9.11: Test homogenosti za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje

		Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Kako ocenjujete vpliv obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram na vaše zdravje?	Based on Mean	1,176	7	94	0,324
	Based on Median	0,862	7	94	0,539
	Based on Median and with adjusted df	0,862	7	81,159	0,540
	Based on trimmed mean	1,298	7	94	0,260

Tabela 9.12: Test ANOVA za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje

Kako ocenjujete vpliv obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram na vaše zdravje?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	5,067	7	0,724	1,188	0,317
Within Groups	57,256	94	0,609		
Skupaj	62,324	101			

Tabela 9.13: Test – več primerjav za pogostost obiskovanja centra in vpliv na zdravje

Kako ocenjujete vpliv obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram na vaše zdravje?
Bonferroni

(I) Kako pogosto obiskujete medgeneracijski center DANica Rače – Fram?		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Enkrat na teden	Dvakrat na teden	-0,276	0,236	1,000	-1,03	0,48
	Trikrat na teden	0,057	0,287	1,000	-0,87	0,98
	Štirikrat na teden	0,390	0,467	1,000	-1,11	1,89
	Nekajkrat na mesec	0,140	0,302	1,000	-0,83	1,11
	Enkrat na mesec	0,390	0,319	1,000	-0,64	1,42
	Nekajkrat na leto	0,390	0,230	1,000	-0,35	1,13
	Enkrat na leto	-0,276	0,467	1,000	-1,78	1,22
Dvakrat na teden	Enkrat na teden	0,276	0,236	1,000	-0,48	1,03
	Trikrat na teden	0,333	0,329	1,000	-0,72	1,39
	Štirikrat na teden	0,667	0,494	1,000	-0,92	2,25
	Nekajkrat na mesec	0,417	0,342	1,000	-0,68	1,52
	Enkrat na mesec	0,667	0,357	1,000	-0,48	1,82
	Nekajkrat na leto	0,667	0,280	0,546	-0,24	1,57
	Enkrat na leto	0,000	0,494	1,000	-1,59	1,59
Trikrat na teden	Enkrat na teden	-0,057	0,287	1,000	-0,98	0,87
	Dvakrat na teden	-0,333	0,329	1,000	-1,39	0,72
	Štirikrat na teden	0,333	0,520	1,000	-1,34	2,01
	Nekajkrat na mesec	0,083	0,379	1,000	-1,14	1,30
	Enkrat na mesec	0,333	0,393	1,000	-0,93	1,60
	Nekajkrat na leto	0,333	0,325	1,000	-0,71	1,38
	Enkrat na leto	-0,333	0,520	1,000	-2,01	1,34
Štirikrat na teden	Enkrat na teden	-0,390	0,467	1,000	-1,89	1,11
	Dvakrat na teden	-0,667	0,494	1,000	-2,25	0,92
	Trikrat na teden	-0,333	0,520	1,000	-2,01	1,34
	Nekajkrat na mesec	-0,250	0,528	1,000	-1,95	1,45
	Enkrat na mesec	0,000	0,539	1,000	-1,73	1,73
	Nekajkrat na leto	0,000	0,491	1,000	-1,58	1,58
	Enkrat na leto	-0,667	0,637	1,000	-2,72	1,38
Nekajkrat na mesec	Enkrat na teden	-0,140	0,302	1,000	-1,11	0,83
	Dvakrat na teden	-0,417	0,342	1,000	-1,52	0,68
	Trikrat na teden	-0,083	0,379	1,000	-1,30	1,14
	Štirikrat na teden	0,250	0,528	1,000	-1,45	1,95
	Enkrat na mesec	0,250	0,404	1,000	-1,05	1,55
	Nekajkrat na leto	0,250	0,338	1,000	-0,84	1,34
	Enkrat na leto	-0,417	0,528	1,000	-2,12	1,28
Enkrat na mesec	Enkrat na teden	-0,390	0,319	1,000	-1,42	0,64
	Dvakrat na teden	-0,667	0,357	1,000	-1,82	0,48
	Trikrat na teden	-0,333	0,393	1,000	-1,60	0,93
	Štirikrat na teden	0,000	0,539	1,000	-1,73	1,73
	Nekajkrat na mesec	-0,250	0,404	1,000	-1,55	1,05
	Nekajkrat na leto	0,000	0,354	1,000	-1,14	1,14
	Enkrat na leto	-0,667	0,539	1,000	-2,40	1,07

Nekajkrat na leto	Enkrat na teden	-0,390	0,230	1,000	-1,13	0,35
	Dvakrat na teden	-0,667	0,280	0,546	-1,57	0,24
	Trikrat na teden	-0,333	0,325	1,000	-1,38	0,71
	Štirikrat na teden	0,000	0,491	1,000	-1,58	1,58
	Nekajkrat na mesec	-0,250	0,338	1,000	-1,34	0,84
	Enkrat na mesec	0,000	0,354	1,000	-1,14	1,14
	Enkrat na leto	-0,667	0,491	1,000	-2,25	0,91
Enkrat na leto	Enkrat na teden	0,276	0,467	1,000	-1,22	1,78
	Dvakrat na teden	0,000	0,494	1,000	-1,59	1,59
	Trikrat na teden	0,333	0,520	1,000	-1,34	2,01
	Štirikrat na teden	0,667	0,637	1,000	-1,38	2,72
	Nekajkrat na mesec	0,417	0,528	1,000	-1,28	2,12
	Enkrat na mesec	0,667	0,539	1,000	-1,07	2,40
	Nekajkrat na leto	0,667	0,491	1,000	-0,91	2,25

Tabela 9.14: Hi kvadrat test – dostava kosila in starost

	vrednost	df	p-vrednost (2-stranska)
Pearson hi-kvadrat	2,413a	2	0,299
Likelihood Ratio (Razmerje verjetnosti)	2,419	2	0,298
Linearna povezava	0,612	1	0,434
Št. veljavnih enot	102		

a. celic (0,0%) ima pričakovano vrednost manj kot 5. Minimalna pričakovana vrednost je 12,08.

9.4. Priloga 4: ODPRTO KODIRANJE

1.A) Osebni pomen obiskovanja medgeneracijskega centra DANica Rače – Fram

OZNAKE *Ž1 Ž6 = intervjuvanke *M1-M2 = intervjuvanci *1.A, 5.A = zaporedno število vprašanja	ENOTE KODIRANJA *izbor: VPRAŠANJA – ODGOVORI	ODPRTO KODIRANJE *pripisovanje pomena POJEM	KATEGORIJA	TEMA
1.A	Kaj vam pomeni, da lahko obiskujete medgeneracijski center DANica Rače-Fram?			
Ž1	Pridobim znanja, ki jih v aktivni dobi nisem mogla realizirati,	ZNANJE	ZNANJE IN IZKUŠNJE	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž1	prav tako pa tudi druženje	DRUŽENJE	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž1	in spoznavanje novih prijateljev.	NOVI PRIJATELJI	SOCIALNA MREŽA	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA

Ž2	Meni pomeni veliko;	VELIK POMEN	OCENA	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž2	dogaja se veliko raznih aktivnosti,	AKTIVNOSTI	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž2	pa tudi druženje nas starejših.	DRUŽENJE	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž3	Veliko,	VELIK POMEN	OCENA	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž3	ker je več različnih dejavnosti, ki jih obiskujem,	AKTIVNOST	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž3	izmenjava izkušenj,	IZMENJAVA IZKUŠENJ	ZNANJA IN IZKUŠNJE	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž3	spoznavanje novih ljudi.	NOVA POZNANSTVA	SOCIALNA MREŽA	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž4	Druženje z enako mislečimi,	DRUŽENJE	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž4	pogovor,	pogovor	POGOVOR	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž4	smeh,	SMEH	ČUSTVA	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž4	spostitev,	SPROSTITUTEV	UČINEK	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž4	nova znanja,	NOVA ZNANJA	ZNANJA IN IZKUŠNJE	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž4	napenjanje možganov.	UČENJE	ZNANJA IN IZKUŠNJE	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž5	Meni osebno veliko pomeni, da lahko obiskujem mgc,	VELIK POMEN	OCENA	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž5	obisk različnih dejavnosti,	AKTIVNOSTI	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
Ž5	zaposli moj prosti čas.	ZAPOLNI PROSTI ČAS	UČINEK	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M1	Predvsem druženje,	DRUŽENJE	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M1	zabava,	ZABAVA	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M1	učenje	UČENJE	ZNANJE IN IZKUŠNJE	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M1	in spoznavanje novih ljudi z izkušnjami,	NOVA POZNANSTVA	SOCIALNA MREŽA	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M1	življenjskimi modrostmi	ŽIVLJENJSKE MODROSTI	ZNANJE IN IZKUŠNJE	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M1	in z različnimi znanji	ZNANJE	ZNANJE IN IZKUŠNJE	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M1	ter pogledi na svet.	POGLED NA SVET	ZNANJE IN IZKUŠNJE	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M2	Pomeni mi ogromno,	OGROMEN POMEN	OCENA	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M2	ker me vključuje v družbo	DRUŽBA	SOCIALNA MREŽA	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA

M2	in obveznosti;	OBVEZNOSTI	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M2	s tem ohranjam psihično kondicijo;	PSIHIČNA KONDICIJA	UČINEK	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
M2	pa še električno kolo si lahko izposodim, brezplačno.	IZPOSOJA ELEKTRIČNEGA KOLESA	AKTIVNOSTI	OSEBEN POMEN OBISKOVANJA
2.A	Kaj je prisotnost medgeneracijskega centra v občini Rače – Fram doprineslo v vaše življenje?			
Ž1	Več medsebojnega sodelovanja,	MEDSEBOJNO SODELOVANJE	SOCIALNA MREŽA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž1	sicer bi samevala doma.	SAMOTA	SOCIALNA MREŽA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž2	Zadovoljstvo, da grem vsak teden od doma;	ZADOVOLJSTVO	ČUSTVA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž2	nekaj lahko naredim zase.	SKRB ZASE	AKTIVNOSTI	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž3	Ker sem pogrešala službo, sem tukaj našla ljudi, družbo.	LJUDJE	SOCIALNA MREŽA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž3	Dobila sem višjo motivacijo	VIŠJA MOTIVACIJA	ČUSTVA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž3	za obnovo svojega znanja nemščine,	ZNANJE NEMŠČINE	ZNANJE IN IZKUŠNJE	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž3	druženje z različnimi osebami,	DRUŽENJE	SOCIALNA MREŽA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž3	več humorja,	HUMOR	ZABAVA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž3	pestrost, da so si dnevi različni.	PESTROST	AKTIVNOSTI	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž4	Nov stil življenja.	STIL ŽIVLJENJA	ŽIVLJENJE	DOPRINOS CENTRA V

				ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž4	Pozitiven.	POZITIVNOST	LASTNOSTI	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž5	Ena velika izkušnja za moje tretje življenjsko obdobje,	VELIKA IZKUŠNJA	ZNANJE IN IZKUŠNJE	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž5	omogoča mi druženje z različnimi ljudmi,	DRUŽENJE	SOCIALNA MREŽA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž5	se nekaj naučim,	ZNANJE	ZNANJE	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž5	izmenjam izkušnje z drugimi,	IZKUŠNJE	ZNANJE IN IZKUŠNJE	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž5	počutim se odlično,	DOBRO POČUTJE	ZDRAVJE	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž5	kar mi veliko pomeni.	VELIK POMEN	OCENA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE
Ž6	Sodelovanje v mgc mi je dragoceno,	POMEN	OCENA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž5	postala sem prostovoljka,	PROSTOVOLJKA	AKTIVNOSTI	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž5	učim angleščino druge uporabnike centra.	UČENJE	ZNANJE IN IZKUŠNJE	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
Ž5	Koristno preživim svoj prosti čas.	PROSTI ČAS	AKTIVNOSTI	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
M1	Najbolj druženje, da nisem kar doma.	DRUŽENJE	SOCIALNA MREŽA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
M1	Koristna obveznost	OBVEZNOST	AKTIVNOSTI	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
M2	Srečam ljudi, ki jih že dolgo nisem.	SREČANJE	SOCIALNA MREŽA	DOPRINOS CENTRA V

				ŽIVLJENJE UPORABNIKA
M2	Nisem več osamljen, ker sem vdovec	OSAMLJENOST	ČUSTVA	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
M2	Naučil sem se uporabljati telefon, ki sem ga dobil od vnuka.	UČENJE	ZNANJE IN IZKUŠNJE	DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA
3.A	Katere dejavnosti največkrat obiskujete?			
Ž1	Učim se angleščine,	UČENJE ANGLEŠKEGA JEZIKA	UČENJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž1	telovadim vsak torek v Framu, ko pride fizioterapevtka z doma.	TELOVADBA	REKREACIJA	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž1	Udeležim se tudi predavanj, ki so vsestranska, vsak najde kaj zase.	PREDAVANJA	UČENJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž2	Obiskujem redno telovadbo	TELOVADBA	REKREACIJA	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž2	in se učim nemščino.	UČENJE NEMŠČINE	UČENJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž3	Učne ure nemščine,	UČNE URE NEMŠČINE	UČENJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž3	slikanje na platno,	SLIKANJE	USTVARJANJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž3	ročna dela,	ROČNA DELA	USTVARJANJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž3	telovadba;	TELOVADBA	REKREACIJA	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž3	vedno sem odprta za nove vsebine.	NOVE VSEBINE	NOVOSTI	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž4	Tečaje tujih jezikov,	TUJI JEZIKI	UČENJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž4	telovadbo,	TELOVADBA	REKREACIJA	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž4	predavanja,	PREDAVANJA	ZNANJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI

Ž4	skratka, vse kar mi je zanimivo.	ZANIMIVOSTI	ZNANJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž5	Obiskujem angleščino.	ANGLEŠČINA	UČENJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž5	Ob torkih grem na rekreacijo v Fram, ko pride naša fizioterapevtka.	REKREACIJA	REKREACIJA	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž6	Redno obiskujem nemščino,	NEMŠČINA	UČENJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž6	telovadbo ob četrtkih pred medgeneracijskim centrom,	TELOVADBA	REKREACIJA	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
Ž6	kartanje.	KARTANJE	RAZVEDRILO	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
M1	Zelo rad grem ob ponedeljkih na angleščino, res je fajn.	ANGLEŠČINA	UČENJE	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
M2	Pridem na telovadbo pred centrom,	TELOVADBA	REKREACIJA	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
M2	pa družabni dogodki so vedno dobro organizirani.	DRUŽABNI DOGODKI	ZABAVA	NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI
4.A	Katere dejavnosti, aktivnosti si še želite, da bi jih uvedli v medgeneracijskem centru?			
Ž1	Spoznavanje občine, da bi si organizirali kratke izlete,	SPOZNAVANJE OBČINE	UČENJE	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž1	zeliščarske krožke in samozdravljenje.	KROŽEK O ZELIŠČIH	UČENJE	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž2	Da vsaj ostane tako kot je, bo super.	ŽELJA	ŽELJA	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž2	Veliko je aktivnosti, mislim, da vsak najde nekaj zase.	AKTIVNOSTI	AKTIVNOSTI	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž3	Program je odlično sestavljen.	PROGRAM	PROGRAM	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž3	Čas pa pokaže potrebo o čem novem.	NOVO	NOVO	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU

Ž3	Vesela sem, da lahko izrazimo svoje želje.	ŽELJE	ŽELJE	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž4	Dejavnosti, ki se odvijajo sedaj, so super,	DEJAVNOSTI	DEJAVNOSTI	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž4	če bo kaj novega, bo tudi super,	NOVO	NOVO	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž4	vendar menim, da je sedaj vsega ravno prav	RAVNO PRAV		ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž5	Mogoče kak kuharski tečaj za nas starejše,	KUHARSKI TEČAJ	UČENJE	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž5	da mi pokažemo kaj znamo	NAŠE ZNANJE	ZNANJE	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
Ž5	in da se še me kaj novega naučimo.	NOVO	UČENJE	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
M1	Obstoječe aktivnosti so zanimive.	AKTIVNOSTI	AKTIVNOSTI	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
M2	Da bi vse dosedanje dejavnosti ostale,	DEJAVNOSTI	DEJAVNOSTI	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
M2	bi bil zelo vesel.	VESELJE	ČUSTVA	ŽELENE AKTIVNOSTI V CENTRU
5.A	Se vam zdi potrebno, da je v občini Rače – Fram potreba po takšnem centru?			POTREBA PO CENTRU
Ž1	Vsekakor,			POTREBA PO CENTRU
Ž1	ljudje se vedno manj povezujemo			POTREBA PO CENTRU
Ž1	in ta center daje priložnost povezave,			POTREBA PO CENTRU
Ž1	ohranja našo aktivnost,			POTREBA PO CENTRU
Ž1	da nismo kar doma.			POTREBA PO CENTRU
Ž2	Vsekakor.	VSEKAKOR		POTREBA PO CENTRU
Ž2	Potreba je velika,	POTREBA	POTREBA	POTREBA PO CENTRU
Ž2	menim, da bo vedno več ljudi želelo sodelovati v raznih dejavnostih.	SODELOVANJE	SODELOVANJE	POTREBA PO CENTRU

Ž2	V naši občini so tudi osamljeni ljudje,	OSAMLJENOST		POTREBA PO CENTRU
Ž2	mge pa omogoča prijetno in koristno druženje.	DRUŽENJE	DRUŽENJE	POTREBA PO CENTRU
Ž3	Vsekakor,	VSEKAKOR		POTREBA PO CENTRU
Ž3	je center, ki povezuje ljudi.	POVEZOVANJE	DRUŽENJE	POTREBA PO CENTRU
Ž4	Center je najboljše, kar se je zgodilo v Račah.	NAJBOLJŠE		POTREBA PO CENTRU
Ž4	Potrebujemo ga.	POTREBA	POTREBA	POTREBA PO CENTRU
Ž5	Se mi zdi, da je tudi ta center potreben,	POTREBA	POTREBA	POTREBA PO CENTRU
Ž5	saj nam daje nekaj novega,	NOVO	NOVOST	POTREBA PO CENTRU
Ž5	nekaj pa tudi za dušo.	ZA DUŠO	ZDRAVJE	POTREBA PO CENTRU
M1	Vsekakor.			POTREBA PO CENTRU
M1	Delavnice so brezplačne,	BREZPLAČNE DELAVNICE	BREZPLAČNE AKTIVNOSTI	POTREBA PO CENTRU
M1	poučne	POUČNE	ZNANJE	POTREBA PO CENTRU
M1	in mi, ki imamo male penzije, nam to veliko pomeni.	VELIK POMEN	BREZPLAČNE AKTIVNOSTI	POTREBA PO CENTRU
M2	Seveda,	DA		POTREBA PO CENTRU
M2	zelo velika;	ZELO VELIKA		POTREBA PO CENTRU
M2	110 %.	DA		POTREBA PO CENTRU

9.5. Priloga 5: OSNO KODIRANJE

OSEBEN POMEN OBISKOVANJA

- Znanje in izkušnje
 - o Znanja (Ž1, M1)
 - o Nova znanja (Ž4)
 - o Izmenjava izkušenj (Ž3)
 - o Učenje (Ž4, M1)
 - o Življenjske modrosti (M1)
 - o Pogled na svet (M1)
- Aktivnosti (Ž2, Ž3, Ž5)
 - o Druženje (Ž1, Ž2, M1)
 - o Zabava (M1)
 - o Obveznosti (M2)
 - o Izposoja električnega kolesa (M2)
- Socialna mreža
 - o Novi prijatelji (Ž1)
 - o Nova poznanstva (Ž3, M1)
 - o Družba (M2)
- Pogovor (Ž4)
- Čustva (Ž4)
- Učinek
 - o Sprostitev (Ž4)
 - o Zapolnitev prostega časa (Ž5)
 - o Psihična kondicija (M2)
- Ocena
 - o Velik pomen (Ž2, Ž3, Ž5)
 - o Ogromen pomen (M2)

DOPRINOS CENTRA V ŽIVLJENJE UPORABNIKA

- Socialna mreža
 - o Medsebojno sodelovanje (Ž1)
 - o Samota (Ž1)
 - o Ljudje (Ž3)
 - o Družba (Ž3)
 - o Druženje (Ž3, Ž5, M1)
 - o Srečanje (M2)
- Čustva
 - o Zadovoljstvo (Ž2)
 - o Višja motivacija (Ž3)

- Osamljenost (M2)
 - Prosti čas (Ž5)
- Aktivnosti
 - Skrb zase (Ž2)
 - Pestrost (Ž3)
 - Prostovoljka (Ž5)
 - Obveznost (M1)
- Znanje in izkušnje (Ž5)
 - Znanje nemščine (Ž3)
 - Velika izkušnja (Ž5)
 - Izkušnje (Ž5)
 - Učenje (Ž5, M2)
- Zabava
 - Humor (Ž3)
- Življenje
 - Stil življenja (Ž4)
- Lastnosti
 - Pozitivnost (Ž4)
- Zdravje
 - Dobro počutje (Ž5)
- Ocena
 - Velik pomen (Ž5)
 - Pomen (Ž5)

NAJVEČKRAT OBISKANE DEJAVNOSTI

- Učenje
 - Učenje angleškega jezika (Ž1, Ž5, M1)
 - Predavanja (Ž1)
 - Učenje nemškega jezika (Ž2, Ž3, Ž5)
 - Tuji jeziki (Ž4)
- Rekreativna
 - Telovadba (Ž1, Ž2, Ž3, Ž4, Ž5, Ž6, M2)
- Ustvarjanje
 - Slikanje (Ž3)
 - Ročna dela (Ž3)
- Novosti
 - Nove vsebine (Ž3)
- Znanje
 - Predavanja (Ž4)
 - Zanimivosti (Ž4)

- Razvedrilo
 - o Kartanje (Ž6)
- Zabava
 - o Družabni dogodki (M2)

ŽELENE AKTIVNOSTI V MEDGENERACIJSKEM CENTRU

- Učenje
 - o Spoznavanje občine (Ž1)
 - o Zeliščarski krožek (Ž1)
 - o Kuharski tečaj (Ž5)
 - o Novosti (Ž4)
- Želja
 - o Želja (Ž2, Ž3)
- Aktivnosti
 - o Aktivnosti (Ž2, M1)
- Program
 - o Program (Ž3)
- Novo
 - o Novo (Ž3, Ž4)
- Dejavnosti
 - o Dejavnosti (Ž4, M2)
- Znanje
 - o Naše znanje (Ž4)
- Čustva
 - o Veselje (M2)

POTREBA PO CENTRU

- Potreba
 - o Potreba (Ž2)
- Sodelovanje
 - o Sodelovanje (Ž2)
- Druženje
 - o Druženje (Ž2)
 - o Povezovanje (Ž3)
- Potreba
 - o Potreba (Ž4, Ž5)
- Novost
 - o Novo (Ž5)
- Zdravje
 - o Za dušo (Ž5)

- Brezplačne aktivnosti
 - o Brezplačne delavnice (M1)
 - o Velik pomen (M1)
- Znanje
 - o Poučne delavnice (M1)